

Informace o regionech, městech a obcích

Kód publikace: 514063-09

Liberec, 30. září 2009

Č. j.: 143/2009 - 7111

SENIOŘI V LIBERECKÉM KRAJI

Zpracoval: ČSÚ, oddělení regionálních analýz a informačních služeb Liberec
Vedoucí oddělení: Bc. Stanislava Riegerová
Informační služby: tel.: 485 244 130, e-mail: infoservislbcb@czso.cz
Kontaktní zaměstnanec: Ing. Hana Reslová, tel.: 485 244 388, e-mail: hana.reslova@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na Internetu: **www.czso.cz**

Údaje o Libereckém kraji naleznete také na Internetu: **www.liberec.czso.cz**

ISBN 978-80-250-1970-2

© Český statistický úřad, Liberec, 2009

ÚVOD

Způsob, jakým se společnost chová k starším, starým a dalším jinak znevýhodněným občanům, kteří nemají možnost řádně vykonávat výdělečnou činnost, je jedním z měřítek její celkové vyspělosti. Především s ohledem na současný a hlavně budoucí demografický vývoj české společnosti je nezbytné se tímto tématem detailně zabývat.

„Stáří se nevysmívej – vždyť k němu směřuješ!“. Citát jednoho z řeckých antických básníků (Menandros z Athén) dokonale vystihuje dnešní dosud mladou generaci a současně ukazuje na nevyhnutelnost lidského života. Filozofie neodvratitelnosti stáří nás musí nutit k zamyšlení, jak nám asi bude a jak se k nám bude chovat společnost až i nám „už nebude 20 let“. Ale pouze přemýšlet nestačí, podstatné je jednání. Pragmatické „vymezení stáří“ je součástí právních předpisů, morální postoj je na každém z nás.

V České republice je právo občanů „na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele“ zakotveno v článku 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky. Základním předpisem, který blíže upravuje nároky na důchody ze základního důchodového pojištění, způsob stanovení výše důchodů a podmínky pro jejich výplatu, je zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Předkládaná analýza se zaměřuje především na demografické údaje o seniorech v Libereckém kraji. Vzhledem k poměrně omezené informační základně však není možné postihnout všechny aspekty „seniorského“ života. Současně nebylo jednoduché vymezit věkovou kategorii seniorů. Dnes se důchodový věk u žen pohybuje mezi 53 – 57 lety, u mužů činí zhruba 60 let. Pro zjednodušení jsme tak za seniory označili všechny obyvatele nad 60 let.

Reprodukce výňatků z této publikace lze pořizovat, pokud je uveden jejich zdroj, s výjimkou reprodukce pro komerční účely. Citace mohou být zveřejněny jen s uvedením zdroje „Senioři v Libereckém kraji“ a původu statistických dat v ní otištěných.

Ležatá čárka (-) v tabulce na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval.

Tečka (.) na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý.

Ležatý křížek (x) značí, že zápis není možný z logických důvodů.

Nula (0) se v tabulce používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky.

Zkratka „i.d.“ v tabulce nahrazuje individuální údaj, který nelze zveřejnit.

Výpočty v tabulkách jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů (včetně součtů).

Publikované údaje jsou definitivní.

OBSAH

Úvod.....	3
Seznam tabulek	6
Seznam grafů	7
Seznam kartogramů	8
1. Základní demografické charakteristiky věkové struktury obyvatelstva.....	9
2. Demografické a socioekonomické charakteristiky obyvatel Libereckého kraje starších 60 let	13
2.1. Struktura obyvatel ve věkové skupině 60 let a více	13
Muži a ženy	14
Rozmístění obyvatel.....	16
Národnost.....	17
Náboženské vyznání	18
Vzdělání.....	19
Rodinný stav.....	20
Sňatečnost.....	21
Rozvodovost.....	22
Migrace.....	23
2.2. Zdravotní stav	26
2.3. Zaměstnanost a nezaměstnanost.....	29
Ekonomická aktivita.....	29
Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS)	30
Nezaměstnanost podle Ministerstva práce a sociálních věcí ČR	32
2.4. Studující senioři.....	35
2.5. Veřejný život seniorů – volby do zastupitelstev obcí	36
Volební potenciál Libereckého kraje	36
Platní kandidáti	36
Zvolení zastupitelé	37
2.6. Příjemci důchodů a vyplácené důchody	39
3. Sociální péče v Libereckém kraji zaměřená na seniory	42
3.1. Teoretický úvod.....	42
3.2. Domovy pro seniory a domy s pečovatelskou službou v Libereckém kraji.....	43
4. Mezinárodní srovnání	48
5. Kartogramy	55

SEZNAM TABULEK

Tab. 1.1	Věkové složení obyvatel Libereckého kraje v letech 2000 – 2008	9
Tab. 1.2	Věkové složení obyvatel Libereckého kraje podle pohlaví v letech 2000 – 2008.....	9
Tab. 1.3	Charakteristiky věkové struktury obyvatel Libereckého kraje podle pohlaví v letech 2000 – 2008	10
Tab. 1.4	Věkové složení obyvatelstva v okresech Libereckého kraje v roce 2008.....	10
Tab. 1.5	Věkové složení obyvatel ve SO ORP Libereckého kraje v roce 2008.....	11
Tab. 2.1	Struktura populace seniorů podle pětiletých věkových skupin v letech 2000 – 2008.....	13
Tab. 2.2	Vývoj počtu seniorů podle pětiletých věkových skupin v letech 2000 – 2008	13
Tab. 2.3	Struktura populace seniorů podle pohlaví v Libereckém kraji k 31. 12. 2008	15
Tab. 2.4	Struktura obyvatel nad 60 let podle okresů Libereckého kraje k 31. 12. 2008.....	16
Tab. 2.5	Struktura obyvatel nad 60 let podle SO ORP Libereckého kraje k 31. 12. 2008.....	17
Tab. 2.6	Obyvatelstvo ve věku 60 a více let podle národnosti a pohlaví v Libereckém kraji k 1. 3. 2001	17
Tab. 2.7	Obyvatelstvo ve věku 60 a více let podle náboženského vyznání a pohlaví k 1. 3. 2001.....	18
Tab. 2.8	Náboženské vyznání obyvatel Libereckého kraje podle věku k 1. 3. 2001	19
Tab. 2.9	Obyvatelstvo ve věku 60 a více let podle pohlaví a nejvyššího ukončeného vzdělání v Libereckém kraji k 1. 3. 2001	20
Tab. 2.10	Sňatečnost obyvatel ve věku nad 60 let podle věku, rodinného stavu a pořadí sňatku v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008.....	22
Tab. 2.11	Rozvody obyvatel ve věku nad 60 let v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008.....	22
Tab. 2.12	Stěhování obyvatel ve věku 60 a více let v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008.....	23
Tab. 2.13	Zemřelí podle příčin úmrtí, věku a pohlaví v Libereckém kraji v roce 2008.....	27
Tab. 2.14	Ekonomicky aktivní obyvatelstvo ve věku 60 a více let podle hlavních tříd KZAM v Libereckém kraji k 1. 3. 2001	29
Tab. 2.15	Ekonomická aktivita osob ve věku 60 a více let v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008.....	31
Tab. 2.16	Věková struktura uchazečů o zaměstnání v Libereckém kraji k 31. 12. 2008.....	33
Tab. 2.17	Přehled studujících v kurzech Univerzity třetího věku v rámci Technické univerzity v Liberci v letech 2000 – 2008.....	35
Tab. 2.18	Volební potenciál obyvatelstva ve věku 60 a více let ve volbách do obecních zastupitelstev v roce 2006 v Libereckém kraji	36
Tab. 2.19	Platní kandidáti ve volbách do zastupitelstev obcí Libereckého kraje.....	36
Tab. 2.20	Platní kandidáti ve volbách do obecních zastupitelstev v Libereckém kraji v roce 2006	36
Tab. 2.21	Zvolení zastupitelé ve volbách do zastupitelstev obcí Libereckého kraje	37
Tab. 2.22	Zvolení členové obecních zastupitelstev v roce 2006	37
Tab. 2.23	Příjemci důchodů a průměrné měsíční výše důchodů podle pohlaví v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008.....	39
Tab. 2.24	Příjemci důchodů podle okresů Libereckého kraje v roce 2008	40
Tab. 2.25	Průměrné výše důchodů podle okresů Libereckého kraje v roce 2008.....	40
Tab. 3.1	Poskytovatelé sociálních služeb registrovaní v Libereckém kraji	43
Tab. 3.2	Vybraná zařízení sociálních služeb podle okresů Libereckého kraje k 31. 12. 2007	44
Tab. 3.3	Vybrané údaje o poskytnutých sociálních službách podle krajů v roce 2007.....	46
Tab. 3.4	Byty dokončené v domech s pečovatelskou službou podle krajů v letech 1999 – 2007	47
Tab. 4.1	Složení obyvatelstva podle věkových skupin a zemí Evropské unie v roce 2007	48
Tab. 4.2	Statutární věková hranice pro nárok na starobní důchod ve vybraných zemích	49
Tab. 4.3	Podíl seniorů žijících v domácnostech jednotlivců podle vybraných zemí, věku a pohlaví	53
Tab. 4.4	Podíl seniorů žijících v institucionálních zařízeních pro seniory podle věku a pohlaví.....	54

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1	Naděje dožití při narození v Libereckém kraji	10
Graf 2	Charakteristiky věku podle okresů Libereckého kraje k 31. 12. 2008.....	11
Graf 3	Věkové složení obyvatelstva Libereckého kraje podle pohlaví k 31. 12. 2008 a k 31. 12. 2030....	12
Graf 4	Vývoj počtu obyvatel ve věku 60 a více let v Libereckém kraji v letech 1991 – 2008	14
Graf 5	Obyvatelstvo ve věku 60 a více let podle pohlaví v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008	14
Graf 6	Vývoj indexu maskulinity a feminity obyvatel ve věku nad 60 let v Libereckém kraji v letech 1991 – 2008	15
Graf 7	Naděje dožití ve věku 60 let v Libereckém kraji.....	15
Graf 8	Naděje dožití ve věku 60 let podle okresů Libereckého kraje.....	16
Graf 9	Podíl obyvatel ve věku 60 a více let na celkovém počtu obyvatel, kteří se přihlásili k dané národnosti k 1. 3. 2001	18
Graf 10	Vzdělanostní struktura obyvatel starších 60 let podle pohlaví v Libereckém kraji k 1. 3. 2001	20
Graf 11	Obyvatelstvo ve věku 60 a více let podle rodinného stavu a pohlaví v Libereckém kraji k 1. 3. 2001.....	21
Graf 12	Rozvody celkem a rozvody obyvatel ve věku 60 a více let v Libereckém kraji v letech 1992 – 2008	23
Graf 13	Saldo migrace osob ve věku 60 a více let v Libereckém kraji v letech 1991 – 2008.....	24
Graf 14	Zemřelí podle věku a pohlaví v Libereckém kraji v roce 2008.....	26
Graf 15	Nejčastější příčiny úmrtí mužů starších 60 let v Libereckém kraji v roce 2008	26
Graf 16	Nejčastější příčiny úmrtí žen starších 60 let v Libereckém kraji v roce 2008	27
Graf 17	Dispenzarizovaní pacienti v evidenci praktického lékaře pro dospělé celkem a ve věku 65 a více let v Libereckém kraji v letech 2004 – 2007	28
Graf 18	Nově hlášená onemocnění zhoubnými novotvary v Libereckém kraji v letech 2002 – 2005	28
Graf 19	Ekonomicky aktivní ve věku 60 a více let podle hlavních tříd KZAM v Libereckém kraji k 1. 3. 2001.....	30
Graf 20	Míra ekonomické aktivity obyvatel nad 60 let podle pohlaví v Libereckém kraji.....	30
Graf 21	Hlavní důvody ekonomické neaktivity podle pohlaví v Libereckém kraji v roce 2008.....	32
Graf 22	Obyvatelstvo ve věku 60 a více let a hlavní důvod jejich ekonomické neaktivity v Libereckém kraji	32
Graf 23	Neumístění uchazeči o zaměstnání podle pohlaví a věku v Libereckém kraji.....	33
Graf 24	Vývoj počtu neumístěných uchazečů o zaměstnání ve věku nad 50 let a ve věku nad 60 let v Libereckém kraji	33
Graf 25	Struktura platných kandidátů ve věku 60 a více let ve volbách do zastupitelstev obcí podle pohlaví v Libereckém kraji.....	37
Graf 26	Struktura zvolených zastupitelů ve věku 60 a více let ve volbách do zastupitelstev obcí podle pohlaví v Libereckém kraji.....	38
Graf 27	Průměrný věk příjemců důchodů podle druhu důchodu a pohlaví v Libereckém kraji v roce 2008.....	39
Graf 28	Průměrná výše důchodů celkem a plných starobních důchodů podle krajů v roce 2008.....	40
Graf 29	Domovy pro seniory a počet míst v těchto zařízeních podle krajů k 31. 12. 2007.....	44
Graf 30	Místa v domovech pro seniory podle krajů k 31. 12. 2007.....	44
Graf 31	Domy s pečovatelskou službou a počet míst v těchto zařízeních podle krajů k 31. 12. 2007	45
Graf 32	Místa v domech s pečovatelskou službou podle krajů k 31. 12. 2007	45
Graf 33	Podíl krajů na celkových výdajích na pečovatelskou službu v roce 2007.....	46
Graf 34	Neuspokojení žadatelé o sociální služby podle krajů k 31. 12. 2007	47
Graf 35	Podíl obyvatel ve věku 60 a více let podle zemí Evropské unie v roce 2007	48
Graf 36	Index závislosti II. podle zemí Evropské unie v roce 2008	50
Graf 37	Naděje dožití ve věku 60 let podle pohlaví a vybraných zemí Evropské unie v roce 2007	50
Graf 38	Naděje dožití mužů ve věku 65 let podle vybraných zemí v roce 2007	51
Graf 39	Naděje dožití žen ve věku 65 let podle vybraných zemí v roce 2007	51
Graf 40	Zdravá délka života podle pohlaví a vybraných zemí v roce 2006	52
Graf 41	Zdravá délka života ve věku 65 let podle pohlaví a vybraných zemí v roce 2006.....	52
Graf 42	Podíl výdajů na důchody z HDP podle zemí v roce 2005	53

Graf 43 Výdaje na péči o seniory podle zemí Evropské unie v roce 2006.....	54
--	----

SEZNAM KARTOGRAMŮ

Podíl obyvatel ve věku 60 a více let na celkovém počtu obyvatel v obcích Libereckého kraje k 31. 12. 2008	55
Podíl mužů ve věku 60 a více let na celkovém počtu mužů v obcích Libereckého kraje k 31. 12. 2008.....	55
Podíl žen ve věku 60 a více let na celkovém počtu žen v obcích Libereckého kraje k 31. 12. 2008.....	56
Průměrný věk obyvatel v obcích Libereckého kraje k 31. 12. 2008	56
Podíl zaměstnaných ve věku 60 a více let na celkovém počtu zaměstnaných v obcích Libereckého kraje k 1. 3. 2001	57
Podíl nezaměstnaných ve věku 50 a více let na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání v obcích Libereckého kraje k 31. 12. 2008	57

1. Základní demografické charakteristiky věkové struktury obyvatelstva

K poslednímu dni roku 2008 žilo na území Libereckého kraje celkem 437 325 osob, z toho 51,1 % (223 305 osob) tvořily ženy. Od roku 2000 se počet obyvatel kraje navýšil o 8 204 osob (o 1,9 %).

Věková struktura obyvatel Libereckého kraje s drobnými odlišnostmi v podstatě kopíruje věkové složení obyvatel České republiky. Téměř 15 % obyvatel Libereckého kraje v roce 2008 spadalo do kategorie 0 – 14 let (v ČR 14,1 %). Věk 71,4 % obyvatel se pohyboval v rozmezí 15 – 64 let (v ČR 71,0 %) a 13,9 % osob dosáhlo věku 65 a více let (v ČR 14,9 %).

Tab. 1.1 Věkové složení obyvatel Libereckého kraje v letech 2000 – 2008

(stav k 31. 12.)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Počet obyvatel								
Obyvatelstvo celkem	429 121	427 396	427 321	427 722	427 563	429 031	430 774	433 948	437 325
v tom ve věku:									
0 - 14	72 524	70 969	69 673	68 107	66 954	65 672	64 607	64 489	64 521
15 - 64	301 422	301 650	302 953	304 772	305 218	306 991	308 672	310 659	312 102
65 a více	55 175	54 777	54 695	54 843	55 391	56 368	57 495	58 800	60 702
	v %								
Obyvatelstvo celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
v tom ve věku:									
0 - 14	16,9	16,6	16,3	15,9	15,7	15,3	15,0	14,9	14,8
15 - 64	70,2	70,6	70,9	71,3	71,4	71,6	71,7	71,6	71,4
65 a více	12,9	12,8	12,8	12,8	13,0	13,1	13,3	13,6	13,9

Od výchozího sledovaného roku 2000 se zastoupení jednotlivých věkových skupin obyvatel poměrně zásadně změnilo. Tyto změny souvisely s demografickými trendy současného vývoje společnosti, především pak s prodlužováním průměrného věku dožití a se snižováním porodnosti v devadesátých letech. Zatímco počet obyvatel starších 65 let se od roku 2000 průměrně ročně navyšoval o 1,0 %, počet osob ve věkové skupině 0 – 14 let zaznamenával průměrný roční 1,5% pokles.

Tab. 1.2 Věkové složení obyvatel Libereckého kraje podle pohlaví v letech 2000 – 2008

(stav k 31. 12.)

	2000		2004		2008	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
	Počet obyvatel					
Obyvatelstvo celkem	208 922	220 199	208 264	219 299	214 020	223 305
v tom ve věku:						
0 - 14	37 131	35 393	34 396	32 558	33 006	31 515
15 - 64	150 641	150 781	152 517	152 701	157 083	155 019
65 a více	21 150	34 025	21 351	34 040	23 931	36 771
	v %					
Obyvatelstvo celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
v tom ve věku:						
0 - 14	17,8	16,1	16,5	14,8	15,4	14,1
15 - 64	72,1	68,5	73,2	69,6	73,4	69,4
65 a více	10,1	15,5	10,3	15,5	11,2	16,5

Vzhledem k tomu, že se ženy oproti mužům díky svým biologickým dispozicím dožívají vyššího věku (viz. graf 1), není poměr mezi zastoupením obou pohlaví ve struktuře obyvatel Libereckého kraje překvapivý. Výrazná převaha žen nad muži se však projevuje přibližně až od 50. roku jejich života, do té doby převládají ve společnosti muži. Převaha mužů v mladších věkových kategoriích je pak dána skutečností, že se v průměru rodí 105 chlapců na 100 dívek.

Přehled o „stárnutí“ populace Libereckého kraje nabízejí také tzv. charakteristiky věkové struktury. Hodnoty všech těchto ukazatelů pouze potvrzují výše zmíněnou skutečnost – rostoucí zastoupení starších věkových skupin obyvatel a současně nedostatečný „přísun“ mladších věkových kategorií (dětí).

Například průměrný věk obyvatel Libereckého kraje se mezi roky 2000 a 2008 navýšil o 1,9 let, u mužů dokonce o 2 roky. Index stáří vzrostl z hodnoty 76,1 v roce 2000 na 94,1 v roce 2008. Podle tohoto ukazatele připadlo v roce 2008 na 100 dívek ve věku 0 – 14 let dokonce 116,7 žen starších 65 let. Počet žen

ve věku nad 65 let převyšuje počet dívek mladších 15 let již od roku 2003. Potvrzují se tak dvě již zmíněné skutečnosti, tj. obecně se rodí více chlapců a ženy se oproti mužům dožívají vyššího věku.

Tab. 1.3 Charakteristiky věkové struktury obyvatel Libereckého kraje podle pohlaví v letech 2000 – 2008

(stav k 31. 12.)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Obyvatelstvo celkem									
Průměrný věk	38,1	38,4	38,6	38,9	39,2	39,4	39,7	39,8	40,0
Index stáří	76,1	77,2	78,5	80,5	82,7	85,8	89,0	91,2	94,1
Index závislosti I.	24,1	23,5	23,0	22,3	21,9	21,4	20,9	20,8	20,7
Index závislosti II.	18,3	18,2	18,1	18,0	18,1	18,4	18,6	18,9	19,4
Index ekonomického zatížení	42,4	41,7	41,1	40,3	40,1	39,8	39,6	39,7	40,1
Muži									
Průměrný věk	36,5	36,8	37,1	37,4	37,6	37,9	38,1	38,3	38,5
Index stáří	57,0	57,8	58,8	60,5	62,1	64,8	67,5	69,6	72,5
Index závislosti I.	24,6	24,0	23,6	22,9	22,6	22,0	21,4	21,2	21,0
Index závislosti II.	14,0	13,9	13,9	13,9	14,0	14,2	14,5	14,7	15,2
Index ekonomického zatížení	38,7	37,9	37,4	36,8	36,6	36,2	35,9	35,9	36,2
Ženy									
Průměrný věk	39,5	39,8	40,1	40,3	40,6	40,9	41,1	41,3	41,4
Index stáří	96,1	97,4	99,1	101,5	104,6	108,1	111,7	113,9	116,7
Index závislosti I.	23,5	23,0	22,4	21,8	21,3	20,8	20,4	20,3	20,3
Index závislosti II.	22,6	22,4	22,2	22,1	22,3	22,5	22,8	23,1	23,7
Index ekonomického zatížení	46,0	45,4	44,7	43,9	43,6	43,3	43,2	43,5	44,1

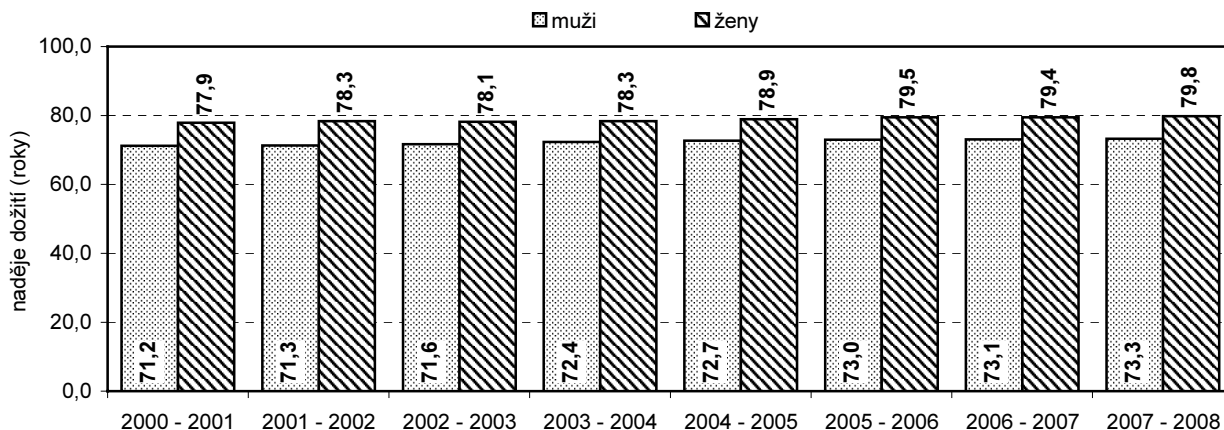
Index stáří = osoby ve věku 65 let a starší na 100 dětí ve věku 0 - 14 let

Index závislosti I. = děti ve věku 0 - 14 let na 100 osob ve věku 15 - 64 let

Index závislosti II. = osoby ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15 - 64 let

Index ekonomického zatížení = děti ve věku 0 - 14 let a osoby ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15 - 64 let

Graf 1 Naděje dožití při narození v Libereckém kraji



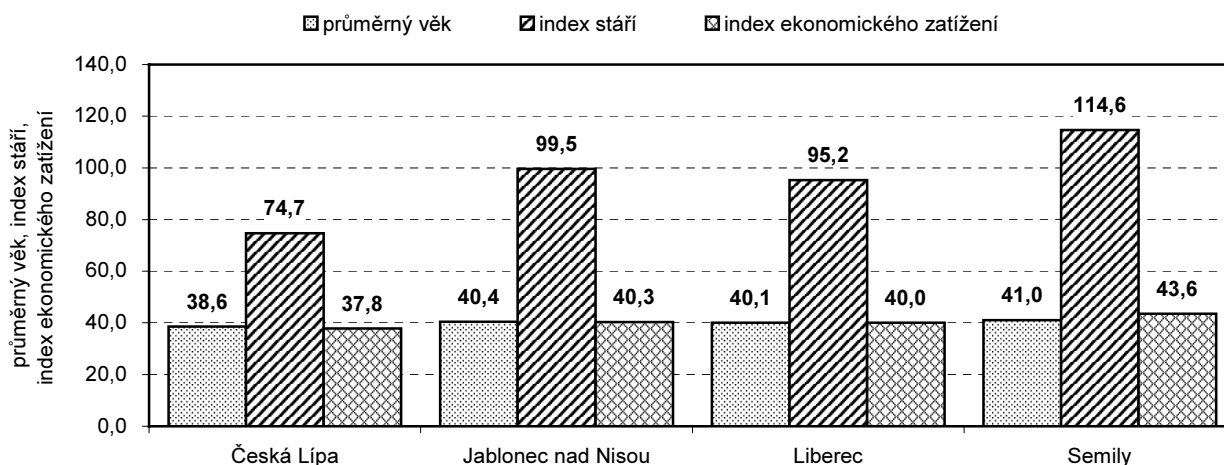
Tab. 1.4 Věkové složení obyvatelstva v okresech Libereckého kraje v roce 2008

(stav k 31. 12.)

	Liberecký kraj	v tom okresy			
		Česká Lípa	Jablonec nad Nisou	Liberec	Semily
Obyvatelstvo celkem	437 325	103 990	90 076	168 561	74 698
v tom ve věku:					
0 - 14	64 521	16 324	12 957	24 681	10 559
15 - 64	312 102	75 468	64 223	120 375	52 036
65 a více	60 702	12 198	12 896	23 505	12 103

V rámci jednotlivých okresů Libereckého kraje je nejvyšší zastoupení 65letých a starších obyvatel patrné v okrese Semily (16,2 % v roce 2008) a Jablonec nad Nisou (14,3 %). Naproti tomu českolipský okres je, z pohledu věkového složení místních obyvatel a v porovnání s ostatními okresy, nejmladším okresem kraje. Děti mladší 15 let se na celkovém počtu zdejších obyvatel podílely 15,7 % a obyvatelé ve věku 15 – 64 let tvořili 72,6 % obyvatel.

Graf 2 Charakteristiky věku podle okresů Libereckého kraje k 31. 12. 2008



Index stáří = osoby ve věku 65 let a starší na 100 dětí ve věku 0 - 14 let

Index ekonomického zatížení = děti ve věku 0 - 14 let a osoby ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15 - 64 let

Zmíněnou pozici českolipského okresu dokládají i následující údaje – průměrný věk českolipských obyvatel v roce 2008 dosáhl 38,6 let, na 100 dětí ve věku 0 – 14 let připadlo přibližně 75 osob ve věku nad 65 let a na 100 obyvatel ve věku 15 – 64 let připadá zhruba 38 osob v ekonomicky neaktivním věku (tj. obyvatel ve věku 0 – 14 let a 65 a více let). Opačnou situaci je možné sledovat v okrese Semily.

Tab. 1.5 Věkové složení obyvatel ve SO ORP Libereckého kraje v roce 2008

(stav k 31. 12.)

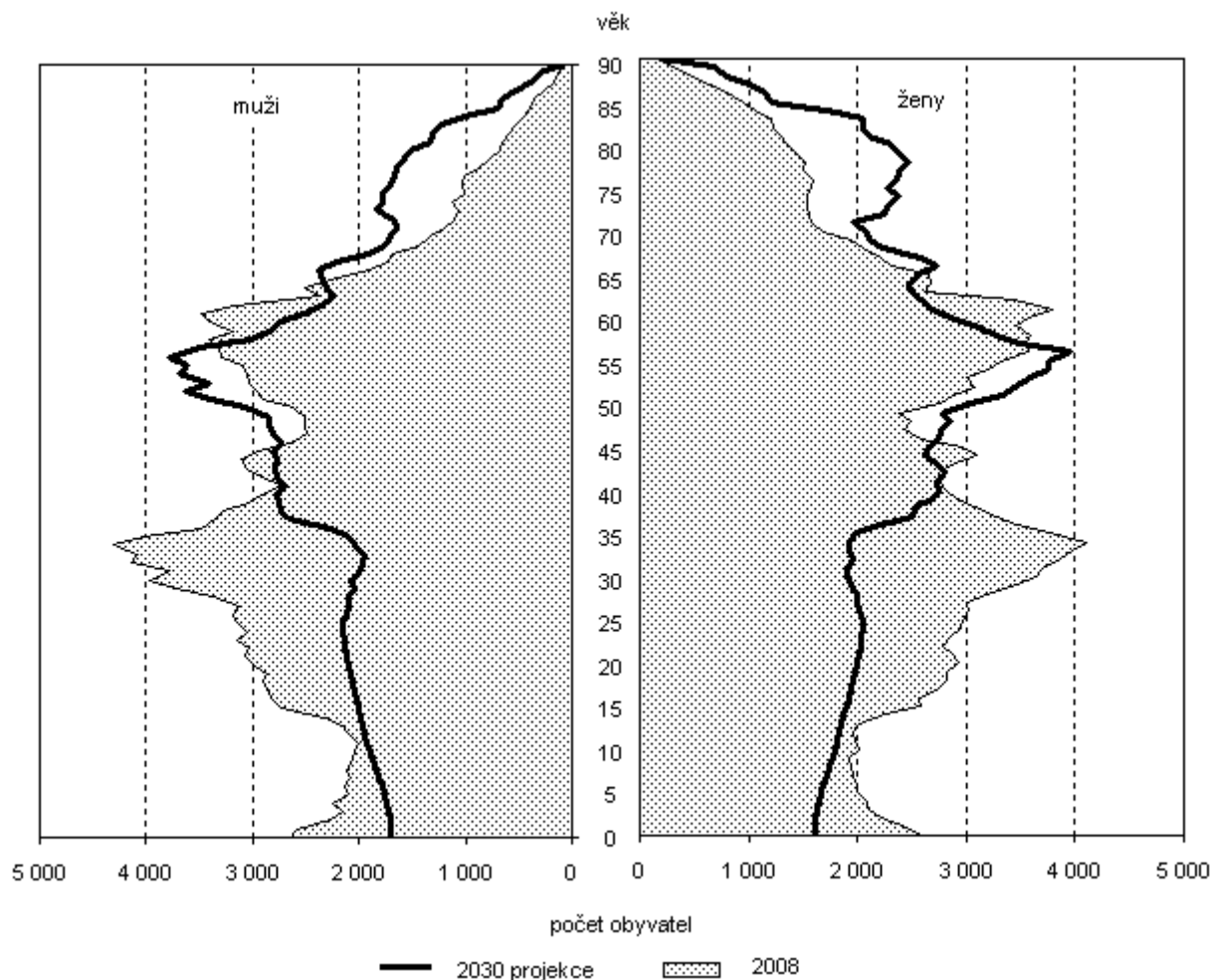
	Obyvatelstvo celkem	v tom ve věku			Charakteristiky věku		
		0 - 14	15 - 64	65 a více	průměrný věk	index stáří	index ekonomické závislosti
Liberecký kraj	437 325	64 521	312 102	60 702	40,0	94,1	40,1
v tom SO ORP:							
Česká Lípa	77 508	12 418	56 422	8 668	38,1	69,8	37,4
Frydlant	24 888	4 078	17 695	3 115	39,0	76,4	40,6
Jablonec nad Nisou	54 444	7 871	38 954	7 619	40,2	96,8	39,8
Jilemnice	22 571	3 316	15 753	3 502	40,5	105,6	43,3
Liberec	138 769	19 894	99 133	19 742	40,3	99,2	40,0
Nový Bor	26 482	3 906	19 046	3 530	40,1	90,4	39,0
Semily	26 498	3 769	18 437	4 292	40,9	113,9	43,7
Tanvald	21 979	3 152	15 685	3 142	40,5	99,7	40,1
Turnov	31 859	4 437	22 244	5 178	41,3	116,7	43,2
Železný Brod	12 327	1 680	8 733	1 914	41,5	113,9	41,2

Podobně můžeme analyzovat také věkové složení v členění podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Z tohoto pohledu je dětská část obyvatel ve věku 0 – 14 let nejvíce zastoupena v SO ORP Frydlant (16,0 %) a Česká Lípa (16,4 %). Naopak nejvyšší podíl obyvatel starších 65 let evidují v SO ORP Turnov (16,3 %) a Semily (16,2 %), ale také v SO ORP Železný Brod nebo Jilemnice (shodně 15,5 %). Ukazatele průměrný věk, index stáří a index ekonomické závislosti pak uvedené skutečnosti pouze doplňují a potvrzují.

Predikci vývoje počtu a věkové struktury populace nabízí tzv. projekce obyvatel (zdroj publikace 4020-03 Projekce obyvatelstva v krajích a oblastech ČR do roku 2050). Podle tohoto demografického odhadu konstruovaného bez vlivu migrace se očekává, že do roku 2030 se populace Libereckého kraje sníží na 397 478 osob (192 627 mužů a 204 851 žen). Oproti roku 2008 se jedná o pokles ve výši 9,1 %. Zatímco zastoupení věkových kategorií 0 – 14 let (z 14,8 % v roce 2008 na 13,4 % v roce 2030) a 15 – 64 let

(z 71,4 % na 64,0 %) se bude postupně snižovat, podíl obyvatel starších 65 let na celkové populaci se podle odhadů z původních 13,9 % (rok 2008) navýší na 22,6 %.

Graf 3 Věkové složení obyvatelstva Libereckého kraje podle pohlaví k 31. 12. 2008 a k 31. 12. 2030



Shrnutí:

- Na území Libereckého kraje k 31. 12. 2008 žilo 437 325, tedy 4,2 % obyvatel České republiky.
- Věková struktura obyvatel Libereckého kraje se nijak výrazně neodlišuje od celorepublikové složení. Osoby ve věku 0 – 14 let tvořily 14,8 % (v ČR 14,1 %), do skupiny 15 – 64 let patřilo 71,4 % obyvatel kraje (v ČR 71,0 %) a osoby nad 65 let představovaly 13,9 % (v ČR 14,9 %).
- Dlouhodobě pozvolna roste zastoupení obyvatel starších 65 let a klesá podíl dětí mladších 15 let.
- Stárnutí populace dokládá např. rostoucí průměrný věk obyvatel nebo index stáří.
- Z hlediska jednotlivých okresů kraje se nejmladší obyvatelstvo nachází v okrese Česká Lípa, nejstarší v okrese Semily.
- V rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností evidují nejvyšší podíl obyvatel nad 65 let v obvodu Turnov a Semily, naopak nejvyšší procentní zastoupení dětí mladších 15 let je vykazován v obvodu Frýdlant a Česká Lípa.
- Podle odhadu vývoje populace (tzv. projekce obyvatel) Libereckého kraje se očekává zvýšení podílu 65letých a starších osob na 22,6 % v roce 2030, zatímco podíl 0 – 14letých se může snížit na 13,4 %. Celkový počet obyvatel Libereckého kraje se podle očekávání bude postupně snižovat.

2. Demografické a socioekonomické charakteristiky obyvatel Libereckého kraje starších 60 let

Podle platné legislativy se nárok na výplatu starobního důchodu v současné době řídí ustanoveními § 28 - § 32 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Nárok na starobní důchod má, podle tohoto zákona, pojištěnec, který získal potřebnou dobu pojištění a dosáhl stanoveného věku.

- *Potřebná doba pojištění je v současnosti 25 let, od roku 2010 se však bude postupně zvyšovat až na 35 let v roce 2018.*
- *Důchodový věk podle zmíněného zákona činí v případě mužů 60 let, u žen je stanoven v rozmezí 53 let (pokud žena vychovala alespoň 5 dětí) – 57 let (v případě bezdětných žen). Podstatné však je, že toto vymezení důchodového věku se týká pouze pojištěnců, kteří daného věku dosáhli do 31. 12. 1995. Od této doby se věková hranice pro odchod do důchodu pravidelně zvyšuje – u mužů o 2 kalendářní měsíce a u žen o 4 kalendářní měsíce za každý započatý rok po 31. 12. 1995, a to tak, aby po 31. 12. 2012 byl důchodový věk mužů 63 let a žen 59 – 63 let (podle počtu vychovaných dětí). Od 1. ledna 2010 pak bude nadále docházet k postupnému navyšování důchodového věku až do cílové hranice 62 – 65 let, která se již bude týkat všech pojištěnců narozených po roce 1968.*

Úvodní teoretická východiska popisující věkovou hranici pro odchod do starobního důchodu jsou podstatná pro vymezení věkové skupiny osob, kterou budeme v rámci této analýzy považovat za seniory. Vzhledem k výše uvedeným zákonným vymezením jsme zhodnotili, že patrně nejvýhodnějším řešením bude za seniory považovat již osoby ve věku 60 a více let.

2.1. Struktura obyvatel ve věkové skupině 60 let a více

V roce 2008 spadalo do věkové kategorie 60 a více let celkem 21,0 % (tj. 91 714) obyvatel Libereckého kraje. Z údajů za předchozí roky 2000 – 2008 vyplývá, že počet obyvatel v této věkové skupině od roku 2000 celkově vzrostl o 24,9 % (o 18 285 osob), přičemž nejmarkantněji se navýšil počet osob ve věkové kategorii 80 – 84 let (o 83,7 %) a 60 – 64 let (o 69,9 %). Naopak počet obyvatel ve věku 70 – 74 let a 75 – 79 let se od roku 2000 kontinuálně snižoval, konkrétně mezi roky 2000 a 2008 o 13,0 %, resp. 7,2 %.

Tab. 2.1 Struktura populace seniorů podle pětiletých věkových skupin v letech 2000 – 2008

(stav k 31. 12.)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Obyvatelstvo celkem	429 121	427 396	427 321	427 722	427 563	429 031	430 774	433 948	437 325
z toho ve věku 60 a více let	73 429	73 953	74 992	76 722	78 755	80 567	84 043	88 071	91 714
v tom ve věku (%):									
60 - 64	24,9	25,9	27,1	28,5	29,7	30,0	31,6	33,2	33,8
65 - 69	22,8	21,7	20,8	20,2	20,1	20,7	20,9	21,2	22,0
70 - 74	21,4	20,9	20,3	19,7	18,9	17,9	16,7	15,6	14,9
75 - 79	18,1	17,9	17,5	16,6	15,9	15,4	14,7	14,1	13,5
80 - 84	6,7	8,1	9,5	10,7	11,1	11,3	10,8	10,4	9,8
85 a více	6,1	5,3	4,7	4,3	4,3	4,7	5,2	5,6	5,9

Tab. 2.2 Vývoj počtu seniorů podle pětiletých věkových skupin v letech 2000 – 2008

(stav k 31. 12.)

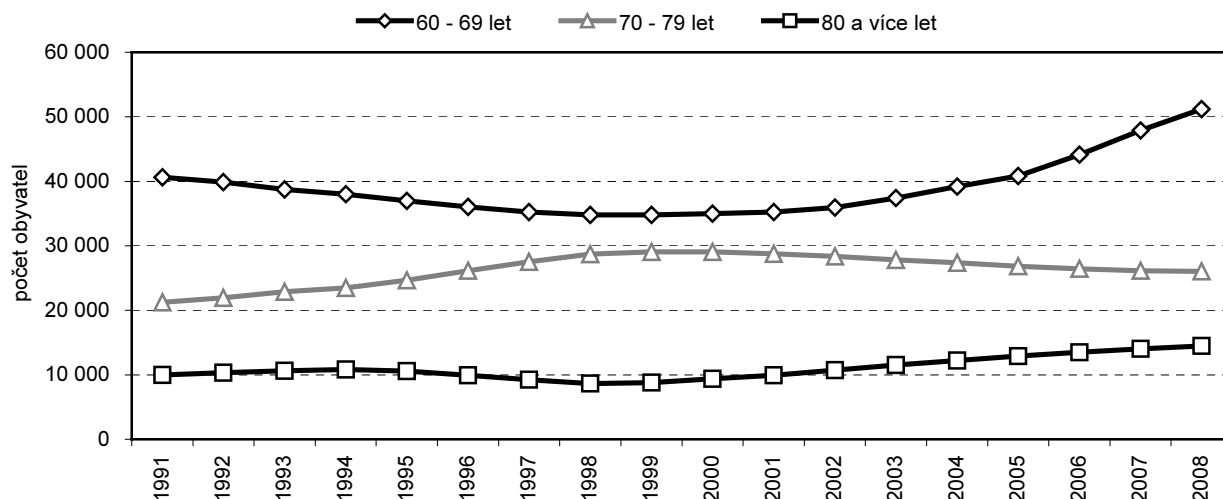
	Rok 2000 = 100 %									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Obyvatelstvo celkem	100,0	99,6	99,6	99,7	99,6	100,0	100,4	101,1	101,9	
z toho ve věku 60 a více let	100,0	100,7	102,1	104,5	107,3	109,7	114,5	119,9	124,9	
v tom ve věku (%):										
60 - 64	100,0	105,1	111,2	119,9	128,0	132,6	145,4	160,4	169,9	
65 - 69	100,0	96,1	93,4	92,7	94,7	99,4	105,0	111,3	120,7	
70 - 74	100,0	98,4	96,9	96,0	94,3	91,7	89,2	87,3	87,0	
75 - 79	100,0	99,6	98,5	95,6	94,1	93,2	93,2	93,1	92,8	
80 - 84	100,0	122,3	145,5	167,4	178,4	184,8	185,5	185,7	183,7	
85 a více	100,0	88,1	79,3	73,0	76,2	84,9	97,6	109,7	121,2	

Věk většiny obyvatel starších 60 let se v roce 2008 pohyboval v rozmezí 60 – 69 let (55,8 %, tj. 51 219 obyvatel). V dalších věkových kategoriích se zastoupení obyvatel logicky postupně snižuje.

Pokud časovou řadu vývoje počtu 60letých a starších obyvatel v Libereckém kraji rozšíříme až k údajům roku 1991, je vývoj mnohem kolísavější. V podstatě je možné konstatovat, že počet obyvatel ve věku 60 – 69 let až do roku 1999 nepřetržitě klesal. Výrazně opačný trend, tedy růst počtu obyvatel v tomto věku, lze sledovat až od roku 2000 s tím, že velmi strmý je tento nárůst především v posledních 3 – 4 letech. Do „řad“ šedesátníků totiž zhruba od roku 2005, 2006 vstupovali obyvatelé narození po roce 1945, tedy silné ročníky narozené na konci a po skončení 2. světové války.

Graf 4 Vývoj počtu obyvatel ve věku 60 a více let v Libereckém kraji v letech 1991 – 2008

(stav k 31. 12.)



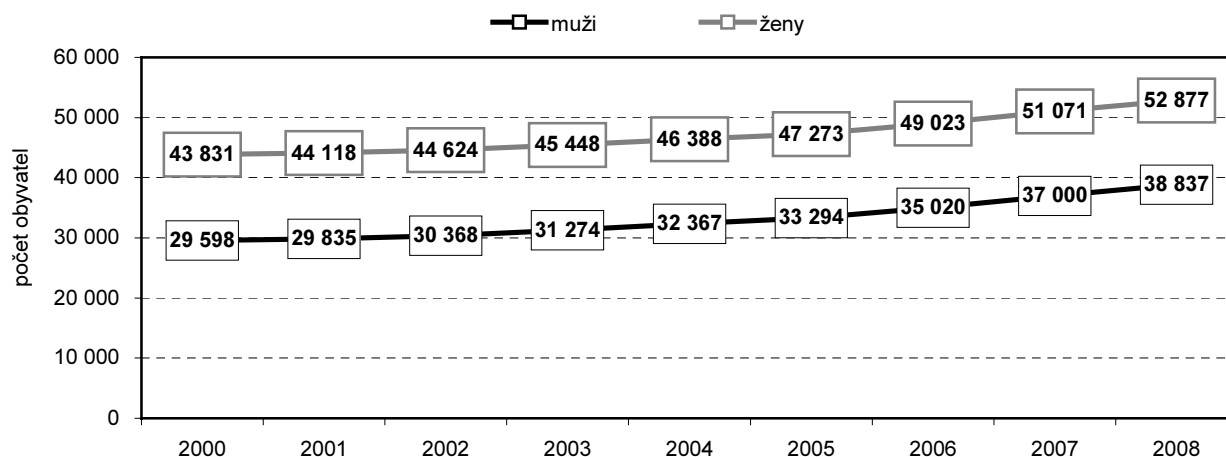
Opačný vývojový trend je patrný u věkové skupiny 70 – 79letých obyvatel kraje. Početní zastoupení obyvatel v této skupině rostlo až do svého maxima v roce 1999 (29 081 obyvatel), od tohoto roku obyvatel v uvedeném věku postupně ubývá. Nejkolísavější vývoj je pak možné sledovat v případě obyvatel starších 80 let, i zde rok 2000 představuje zlom ve vývoji, když započal kontinuální růst počtu obyvatel v této věkové kategorii. Zastoupení osob v těchto věkových kategoriích právě velmi výrazně ovlivňuje posouvání silných a slabých ročníků v průběhu času do vyššího věku.

Muži a ženy

Převaha žen mezi 60letým a starším obyvatelstvem Libereckého kraje je zřejmá z následujícího grafu a tabulky – v roce 2008 tvořily ženy 57,7 % obyvatel v tomto věku a muži představovali 42,3 %.

Graf 5 Obyvatelstvo ve věku 60 a více let podle pohlaví v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008

(stav k 31. 12.)



V roce 2008 na 1 000 žen ve věku 60 a více let (index maskulinity) připadlo 734,5 mužů. V podrobnějším členění této věkové kategorie a v roce 2008 se hodnota tohoto ukazatele postupně a plynule snižovala ve prospěch žen.

I přes vyšší zastoupení žen, jak v celkové populaci, tak v populaci obyvatel nad 60 let, se hodnota indexu maskulinity obyvatel nad 60 let od roku 1991 postupně zvyšuje, zatímco hodnota indexu feminity (počet žen

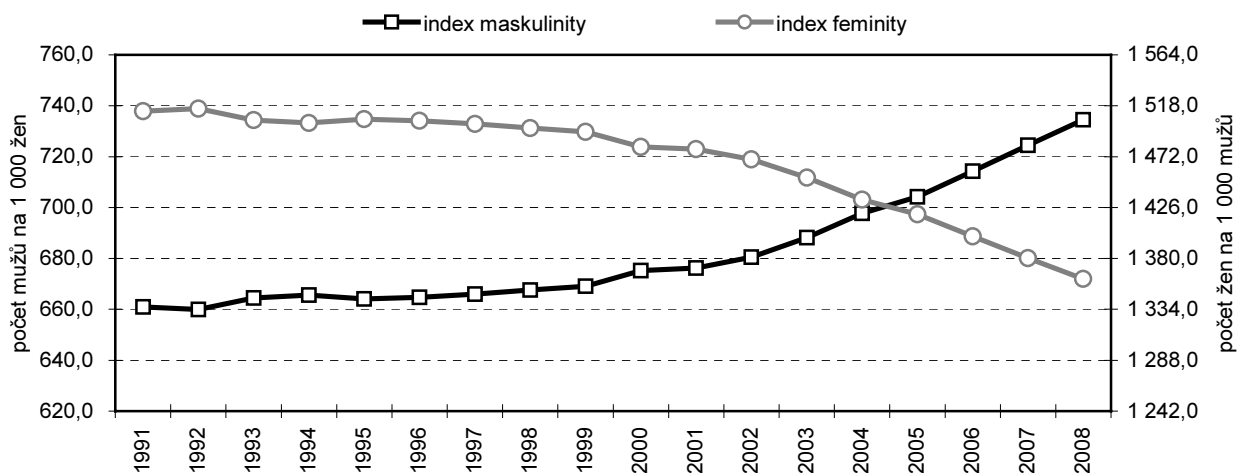
na 1 000 mužů) klesá. Jinými slovy počet mužů ve sledované věkové skupině roste rychlejším tempem než počet žen – od roku 1991 do roku 2008 se počet mužů ve věku nad 60 let v průměru ročně navýšoval o 1,8 % a počet žen o 1,2 %. V časovém období 2000 - 2008 je průměrné roční tempo růstu počtu mužů ještě vyšší, tj. 3,2 %, zatímco v případě žen činí 2,2 %.

Tab. 2.3 Struktura populace seniorů podle pohlaví v Libereckém kraji k 31. 12. 2008

	Počet osob			Podíl věkové skupiny (%)			Počet mužů na 1 000 žen
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	
Obyvatelstvo celkem	437 325	214 020	223 305	100,0	48,9	51,1	958,4
z toho obyvatelé nad 60 let	91 714	38 837	52 877	100,0	42,3	57,7	734,5
v tom ve věku:							
60 - 64	31 012	14 906	16 106	100,0	48,1	51,9	925,5
65 - 69	20 207	9 034	11 173	100,0	44,7	55,3	808,6
70 - 74	13 687	5 803	7 884	100,0	42,4	57,6	736,0
75 - 79	12 345	4 701	7 644	100,0	38,1	61,9	615,0
80 - 84	9 029	2 877	6 152	100,0	31,9	68,1	467,7
85 a více	5 434	1 516	3 918	100,0	27,9	72,1	386,9

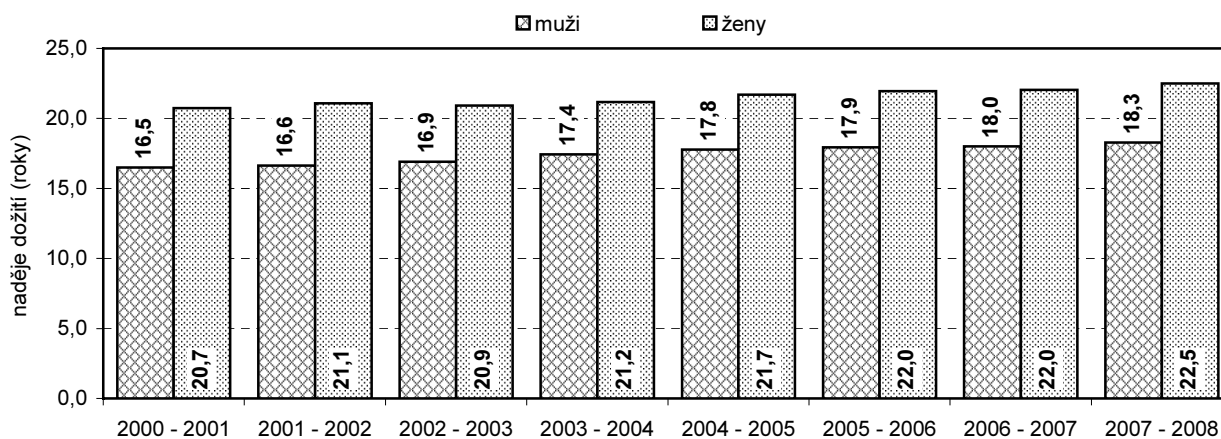
Graf 6 Vývoj indexu maskulinity a feminity obyvatel ve věku nad 60 let v Libereckém kraji v letech 1991 – 2008

(stav k 31. 12.)



Jak již bylo několikrát zmíněno, obecně se ženy dožívají vyššího věku než muži. Možností, jak tuto skutečnost hodnotit v případě 60letých obyvatel, je mimo jiné ukazatel naděje dožití. Tento ukazatel vyjadřuje počet let, které v průměru ještě prožije 60letá osoba za předpokladu, že po celou dobu jejího dalšího života se nezmění řád vymírání.

Graf 7 Naděje dožití ve věku 60 let v Libereckém kraji



Žena, která v roce 2008 dosáhla 60 let, by před sebou měla mít ještě zhruba 22,5 let života, muž ve stejném věku by se v průměru mohl dožít dalších 18,3 let, tedy o 4,2 roky méně než žena. Všeobecně však platí, že naděje dožití se v případě obou pohlaví každoročně zvyšuje.

Rozmístění obyvatel

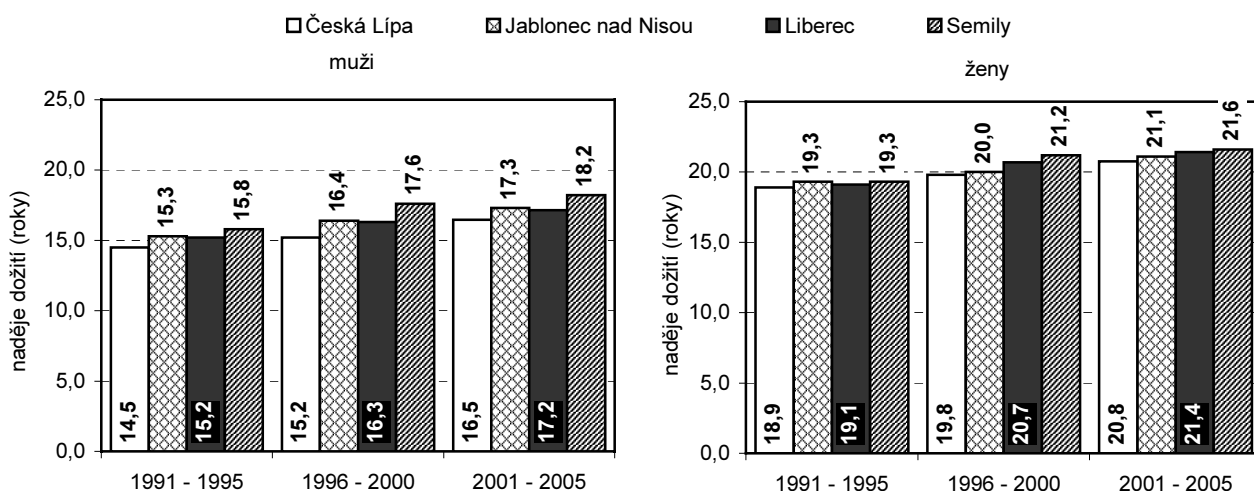
Semilský okres je, z pohledu počtu obyvatel, nejmenším okresem Libereckého kraje. Současně je pro něj typický relativně vysoký věk místních obyvatel. Z následně uvedených údajů vyplývá, že obyvatelé ve věku 60 a více let tvořili v roce 2008 více než 23 % obyvatel okresu. Na rozdíl od ostatních okresů Libereckého kraje jsou však ve struktuře těchto osob mnohem méně zastoupeni lidé, jejichž věk se pohybuje v intervalu 60 – 69 let. Naopak osoby v ostatních, vyšších věkových kategoriích jsou oproti ostatním částem kraje zastoupeny více. I tato skutečnost zřejmě a mimo jiné napomáhá tomu, že okres Semily je označován za „nejstarší“ okres Libereckého kraje.

Tab. 2.4 Struktura obyvatel nad 60 let podle okresů Libereckého kraje k 31. 12. 2008

	Liberecký kraj	v tom okresy				
		Česká Lípa	Jablonec nad Nisou	Liberec	Semily	
Obyvatelstvo celkem	437 325	103 990	90 076	168 561	74 698	
z toho ve věku nad 60 let	abs.	91 714	19 208	19 482	35 754	17 270
	%	21,0	18,5	21,6	21,2	23,1
v tom:						
muži		38 837	8 241	8 251	15 043	7 302
ženy		52 877	10 967	11 231	20 711	9 968
v tom ve věku (%):						
60 - 64		33,8	36,5	33,8	34,3	29,9
65 - 69		22,0	22,3	22,4	22,0	21,5
70 - 74		14,9	15,2	14,4	14,6	15,9
75 - 79		13,5	12,3	13,2	13,2	15,6
80 - 84		9,8	8,4	10,4	9,9	10,7
85 a více		5,9	5,2	5,8	6,1	6,5

Poměr mezi zastoupením mužů a žen v populaci jednotlivých okresů je prakticky shodný. Muži se na celkovém počtu obyvatel ve všech okresech podíleli v rozmezí od 42,1 % (okres Liberec) do 42,9 % (okres Česká Lípa), analogicky se zastoupení žen pohybovalo mezi 57,1 % (okres Česká Lípa) a 57,9 % (okres Liberec). Nejnižší rozdíl v počtu mužů a žen byl vykázan v okrese Semily.

Graf 8 Naděje dožití ve věku 60 let podle okresů Libereckého kraje



Z hlediska správních obvodů obcí s rozšířenou působností evidují nejvyšší zastoupení obyvatel starších 60 let v obvodech Železný Brod (23,6 % místních obyvatel), Turnov (23,4 %) a Semily (23,1 %). Více než 50 % obyvatel nad 60 let tvoří ve všech obvodech Libereckého kraje osoby, kterým je mezi 60 – 69 lety. Lidé ve věku 70 – 79 byli, ve srovnání s ostatními správními obvody, nejvíce zastoupeni ve struktuře obyvatel správního obvodu Semily a Turnov (shodně 31,5 %) a také Jilemnice (30,9 %), obyvatelé starší 80 let pak ve správních obvodech Jilemnice (17,8 %) a Semily (17,3 %).

Tab. 2.5 Struktura obyvatel nad 60 let podle SO ORP Libereckého kraje k 31. 12. 2008

	Obyvatelstvo celkem	z toho ve věku 60a více let						
		celkem	%	v tom		v tom ve věku (%)		
				muži	ženy	60 - 69	70 - 79	80 a více
Liberecký kraj	437 325	91 714	21,0	38 837	52 877	51 219	26 032	14 463
v tom SO ORP:								
Česká Lípa	77 508	13 649	17,6	5 843	7 806	58,7	28,0	13,2
Frydlant	24 888	4 957	19,9	2 141	2 816	59,0	26,8	14,2
Jablonec nad Nisou	54 444	11 514	21,1	4 880	6 634	56,3	27,4	16,3
Jilemnice	22 571	4 983	22,1	2 137	2 846	51,3	30,9	17,8
Liberec	138 769	29 808	21,5	12 468	17 340	55,8	27,9	16,3
Nový Bor	26 482	5 559	21,0	2 398	3 161	59,0	26,4	14,6
Semily	26 498	6 117	23,1	2 543	3 574	51,2	31,5	17,3
Tanvald	21 979	4 754	21,6	2 014	2 740	57,9	26,8	15,4
Turnov	31 859	7 468	23,4	3 197	4 271	51,9	31,5	16,6
Železný Brod	12 327	2 905	23,6	1 216	1 689	54,5	29,1	16,5

Národnost

Podle výsledků posledního Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 připadlo 73 131 osob do věkové kategorie 60 a více let, (tj. 17,1 % z celkového počtu 428 184 obyvatel), 29 492 mužů a 43 639 žen. V relativním vyjádření to znamená 14,2 % mužů a 19,9 % žen žijících v tomto roce a v tomto věku na území Libereckého kraje. Téměř 91 % z celkového počtu osob starších 60 let se přihlásilo k české národnosti. Druhou nejčastěji uváděnou národností obyvatel nad 60 let byla slovenská národnost (3,9 %), třetí národnost německá (2,6 %).

Tab. 2.6 Obyvatelstvo ve věku 60 a více let podle národnosti a pohlaví v Libereckém kraji k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

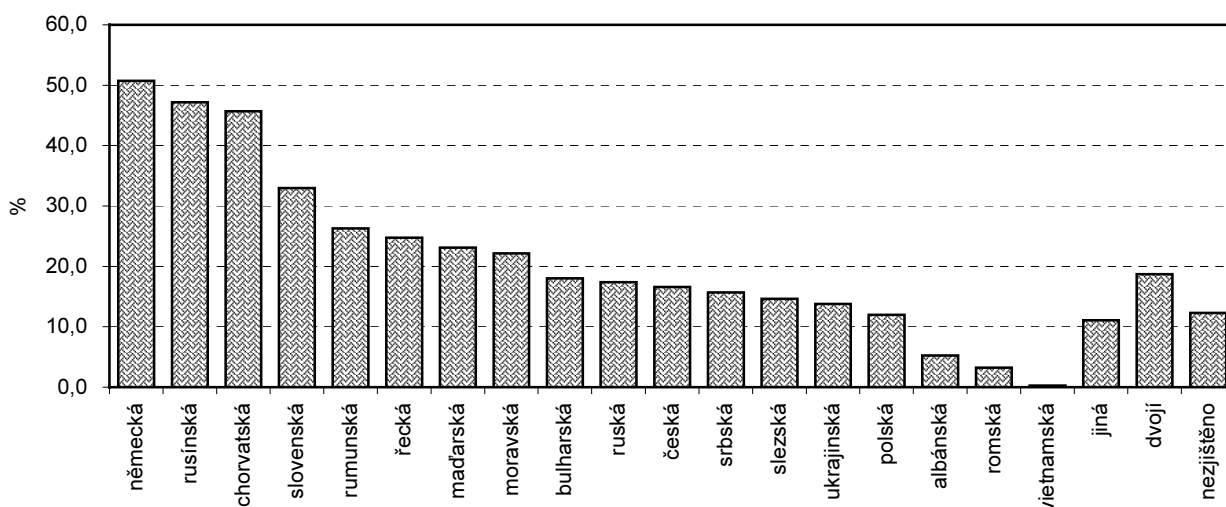
	Obyvatelstvo celkem	v tom podle národnosti (%)				
		česká	slovenská	německá	polská	ostatní a nezjištěno
Obyvatelstvo celkem	428 184	93,4	2,0	0,9	0,4	3,2
v tom:						
muži	208 419	93,9	1,8	0,8	0,1	3,5
ženy	219 765	93,0	2,3	1,0	0,8	3,0
z toho ve věku 60 a více let	73 131	90,7	3,9	2,6	0,3	2,5
v tom:						
muži	29 492	91,7	3,8	2,0	0,1	2,4
ženy	43 639	90,0	4,1	3,0	0,5	2,5
v tom ve věku:						
60 - 64	18 343	89,6	4,6	2,8	0,3	2,7
65 - 69	16 546	91,4	3,8	2,3	0,2	2,3
70 - 74	15 674	91,1	4,4	2,2	0,3	2,1
75 - 79	13 332	90,8	3,5	2,6	0,4	2,7
80 a více	9 236	90,8	2,7	3,4	0,4	2,7

Téměř 51 % obyvatel, kteří se při Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 přihlásili k německé národnosti, spadalo do věkové kategorie 60 a více let. Velmi významně byli mezi uvedenou věkovou skupinou obyvatel Libereckého kraje zastoupeni také lidé hlásící se k rusínské, chorvatské a slovenské národnosti. Naopak mizivě bylo mezi obyvateli nad 60 let zastoupení obyvatel s vietnamskou národností.

Tato skutečnost je dána na jedné straně historickými aspekty (většina území Libereckého kraje byla součástí Sudet), na straně druhé je současná národnostní struktura, a to nejen Libereckého kraje, ovlivněna zejména vysokou mírou zahraniční migrace.

Graf 9 Podíl obyvatel ve věku 60 a více let na celkovém počtu obyvatel, kteří se přihlásili k dané národnosti k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001



Náboženské vyznání

Většina obyvatel Libereckého kraje se při sčítání v roce 2001 nepřihlásila k náboženskému vyznání. Věřící komunitu tak tvořilo pouze 18,4 % obyvatel kraje. Více než 45 % všech věřících v Libereckém kraji patřilo do věkové kategorie 60 a více let, bez vyznání pak bylo 10,2 % 60letých a starších obyvatel kraje. Zatímco v celé populaci Libereckého kraje tvořili většinu „bezvěrců“ muži a „věřících“ ženy, v 60leté a starší populaci v obou případech s ohledem na jejich větší počet dominovaly ženy.

Tab. 2.7 Obyvatelstvo ve věku 60 a více let podle náboženského vyznání a pohlaví k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Obyvatelstvo celkem	z toho ve věku 60 a více let	v tom ve věku (%)		
			60 - 69	70 - 79	80 a více let
Obyvatelstvo celkem	428 184	73 131	47,7	39,7	12,6
v tom:					
bez vyznání	311 002	31 866	49,8	38,9	11,3
v tom:					
muži	156 879	14 552	54,6	36,7	8,7
ženy	154 123	17 314	45,8	40,7	13,5
věřící	78 818	35 551	45,2	41,1	13,7
v tom:					
muži	32 215	12 558	51,3	38,1	10,6
ženy	46 603	22 993	41,9	42,7	15,4
v tom:					
Církev římskokatolická	55 655	25 853	47,1	39,8	13,1
Církev československá husitská	7 022	4 645	36,8	46,8	16,3
Českobratrská církev evangelická	3 635	1 925	40,9	43,3	15,8
Jednota bratrská	1 504	394	41,4	44,9	13,7
Náboženská společnost Svědkové Jehovovi	795	160	36,9	47,5	15,6
ostatní, nezjištěno	10 207	2 574	45,7	41,1	13,2
nezjištěno	38 364	5 714	51,6	35,1	13,3

V rámci samostatné věkové skupiny obyvatel starších 60 let se k některé z církví přihlásilo 48,6 % z nich, na druhé straně 43,6 % osob v tomto věku patřilo mezi ateisty. Jednoznačně nejvíce věřících obyvatel se v roce 2001 hlásilo k Církvi římskokatolické (70,6 % všech obyvatel kraje a 72,7 % 60letých a starších obyvatel kraje). S výrazným odstupem následovali věřící vyznávající Církev československou husitskou (celkem 8,9 % obyvatel, obyvatelé nad 60 let 13,1 %) a Českobratrskou církev evangelickou (4,6 %, resp. 5,4 %). Ostatní církve byly mezi věřícími v Libereckém kraji zastoupeny poměrně nepatrně.

Tab. 2.8 Náboženské vyznání obyvatel Libereckého kraje podle věku k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Věřící celkem		z toho ve věku 60 a více let		Podíl věřících obyvatel ve věku 60 a více let na celkovém počtu věřících (%)
	abs.	%	abs.	%	
Věřící celkem	78 818	100,0	35 551	100,0	45,1
v tom:					
Církev římskokatolická	55 655	70,6	25 853	72,7	46,5
Československá církev evangelická	3 635	4,6	1 925	5,4	53,0
Církev československá husitská	7 022	8,9	4 645	13,1	66,1
Církev řeckokatolická	409	0,5	214	0,6	52,3
Pravoslavná církev v českých zemích	928	1,2	276	0,8	29,7
Bratrská jednota baptistů	262	0,3	65	0,2	24,8
Církev adventistů sedméno dne	358	0,5	106	0,3	29,6
Církev bratrská	343	0,4	108	0,3	31,5
Evangelická církev a. v. v ČR	129	0,2	58	0,2	45,0
Evangelická církev metodistická	95	0,1	32	0,1	33,7
Jednota bratrská	1 504	1,9	394	1,1	26,2
Křesťanské sbory	201	0,3	15	0,0	7,5
Luterská evangelická církev a. v. v ČR	29	0,0	16	0,0	55,2
Novoapostolská církev v ČR	21	0,0	7	0,0	33,3
Slezská církev evangelická a. v.	14	0,0	7	0,0	50,0
Starokatolická církev v ČR	163	0,2	83	0,2	50,9
Federace židovských obcí v ČR	54	0,1	18	0,1	33,3
Apoštolská církev	43	0,1	7	0,0	16,3
Náboženská společnost českých unitářů	16	0,0	6	0,0	37,5
Náboženská společnost Svědkové Jehovovi	795	1,0	160	0,5	20,1
Církev Ježíše Krista Sv. posledních dnů	45	0,1	8	0,0	17,8
Církev sjednocení	-	-	-	-	-
Scientologická církev	2	0,0	-	-	-
Křesťanská společenství	69	0,1	5	0,0	7,2
Anglikánská církev	4	0,0	2	0,0	50,0
islám	110	0,1	6	0,0	5,5
buddhismus	279	0,4	3	0,0	1,1
hinduismus	20	0,0	1	0,0	5,0
hnutí Hare Kršna	10	0,0	1	0,0	10,0
ostatní a nepřesně určené	6 603	8,4	1 530	4,3	23,2

Vzdělání

Při sčítání v roce 2001 tvořili 60letí a starší obyvatelé 20,5 % všech obyvatel Libereckého kraje starších 15 let. Ženy z celkového počtu osob nad 60 let představovaly 59,7 % (43 639 osob), přičemž ženy se základním vzděláním (včetně neukončeného) představovaly 50,9 % z uvedeného počtu žen, se středním vzděláním 31,3 %, úplným středním vzděláním 11,4 % a s vysokoškolským vzděláním 2,2 %.

I když muži mezi osobami 60letými a staršími tvořili zhruba dvě pětiny (29 492 osob), bylo základní vzdělání (vč. neukončeného) zjištěno přibližně jen u jedné pětiny z nich. Současně vykazovala vzdělanostní struktura mužů starších 60 let oproti ženám v tomto věku vyšší zastoupení osob se středním vzděláním (48,3 %) a výrazně odlišná byla z hlediska pohlaví také úroveň vysokoškolsky vzdělaných seniorů. Zatímco akademické vzdělání uvedlo 2 294 mužů starších 60 let (tj. 7,8 % mužů nad 60 let), vysokoškolský titul ve stejném věku byl zaznamenán jen u 965 žen (tj. 2,2 % žen nad 60 let). Úplné střední vzdělání pak uvedlo 17,6 % mužů.

Zastoupení osob bez vzdělání bylo mezi seniory (resp. osobami nad 60 let věku) početně nevýznamné. U 1,3 % seniorů se pak nejvyšší ukončené vzdělání nepodařilo zjistit.

Tab. 2.9 Obyvatelstvo ve věku 60 a více let podle pohlaví a nejvyššího ukončeného vzdělání v Libereckém kraji k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Obyvatelstvo celkem	v tom podle nejvyššího ukončeného vzdělání								
		bez vzdělání	základní (vč. neukonč.)	střední celkem	úplně střední celkem	nástavbové	vyšší odborné	vysokoškolské	vědecká příprava	nezjištěno
Celkem										
Obyvatelstvo starší 15 let	356 007	1 488	85 191	142 578	84 758	7 301	3 915	24 553	483	5 740
z toho ve věku:										
60 - 64 let	18 343	66	5 132	7 419	3 702	337	339	1 095	51	202
65 a více let	54 788	372	23 029	20 492	6 447	518	930	2 164	108	728
Muži										
Obyvatelstvo starší 15 let	171 504	594	30 452	81 416	37 183	2 583	1 815	13 933	419	3 109
z toho ve věku:										
60 - 64 let	8 484	19	1 374	4 200	1 689	148	212	686	49	107
65 a více let	21 008	82	4 564	10 046	3 500	271	583	1 608	104	250
Ženy										
Obyvatelstvo starší 15 let	184 503	894	54 739	61 162	47 575	4 718	2 100	10 620	64	2 631
z toho ve věku:										
60 - 64 let	9 859	47	3 758	3 219	2 013	189	127	409	2	95
65 a více let	33 780	290	18 465	10 446	2 947	247	347	556	4	478

Vzdělanostní struktura šedesátiletých a starších obyvatel v Libereckém kraji z hlediska pohlaví odhaluje, že ženy vykazovaly vyšší zastoupení pouze v případě základního (vč. neukončeného) a nástavbového vzdělání. V ostatních vzdělanostních kategoriích byl vykázán vyšší podíl mužů.

Graf 10 Vzdělanostní struktura obyvatel starších 60 let podle pohlaví v Libereckém kraji k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001



Rodinný stav

Jediným a nejspolehlivějším zdrojem údajů o rodinném stavu obyvatel Libereckého kraje starších 60 let je v současné době opět poslední Sčítání lidu, domů a bytů, které proběhlo v roce 2001.

Obecně je rodinný stav obyvatel ovlivňován vývojem sňatečnosti a rozvodovosti v uplynulém období. Rodinný stav obyvatel starších 60 let, a to především ve vyšších věkových kategoriích, je však ovlivňován

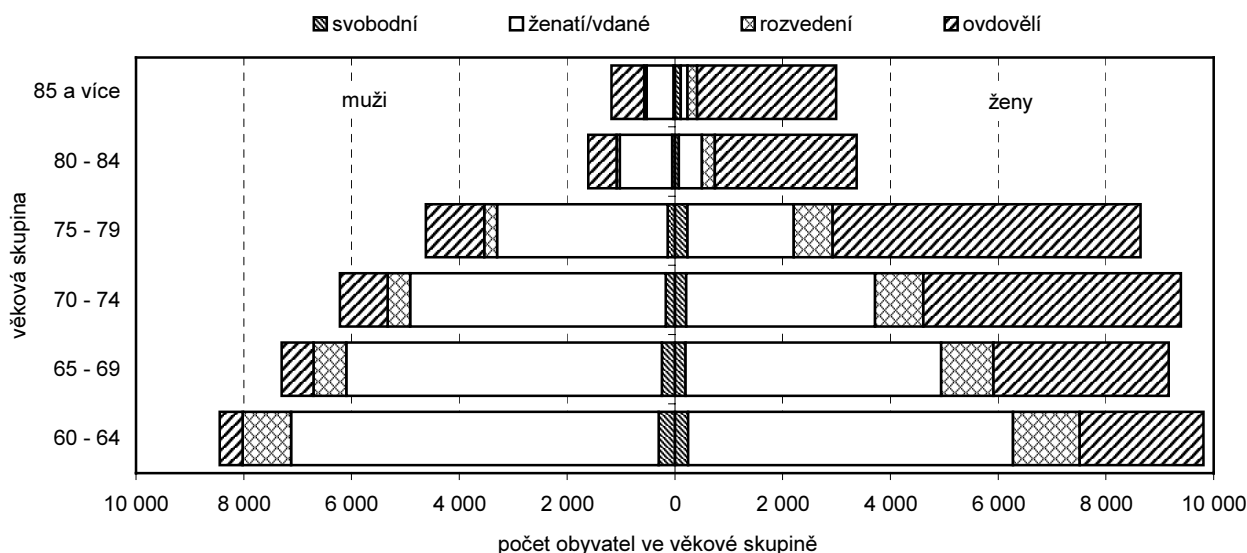
¹ Nástavbové studium je uvedeno včetně absolvování dvou nebo více středních škol ukončených maturitou nebo závěrečnou zkouškou.

také vývojem úmrtnosti. Většina obyvatel, kterým v roce 2001 bylo 60 a více let, tak byla ženatých a vdaných (38 857 osob, tj. 53,1 %) nebo ovdovělých (25 370 osob, tj. 34,7 %). Pokud rodinný stav budeme hodnotit z hlediska pohlaví, je patrné, že platí již několikrát uvedená skutečnost, a to, že vyššího věku se dožívají ženy.

Většina mužů starších 60 let (74,8 %) byla v době sčítání ženatých a pouze 13,9 % ovdovělých. Mezi svobodné patřilo 3,1 % mužů, 7,7 % bylo rozvedených. Naproti tomu ženy v tomto věku byly ze 48,7 % ovdovělé, v manželství žilo 38,5 % žen. Zbývajících 2,5 % z nich bylo svobodných a 9,7 % rozvedených. Maximální počet ovdovělých byl, jak v případě žen, tak v případě mužů, zaznamenán ve věku 75 – 79 let.

Graf 11 Obyvatelstvo ve věku 60 a více let podle rodinného stavu a pohlaví v Libereckém kraji k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001



Sňatečnost

Zatímco celkový počet uzavřených manželství mezi roky 2000 a 2008 zaznamenal 4,7% pokles, sňatečnost obyvatel starších 60 let se významně, tj. o 86,4 %, navýšila. Absolutně nejvíce sňatků bez ohledu na věk snoubenců bylo v Libereckém kraji uzavřeno v roce 2007 (2 564 sňatků), snoubenci nad 60 let však do manželství nejvíce vstupovali v roce 2008 (81 sňatků v případě mužů, 42 v případě žen).

Z hlediska pohlaví pak více sňatků v rámci osob starších 60 let po celé sledované období uzavírali muži (v roce 2008 65,9 % všech sňatků osob nad 60 let). Ženám i mužům v dané věkové kategorii bylo nejčastěji mezi 60 – 69 lety.

Rodinný stav většiny snoubenců, kteří se rozhodli uzavřít manželství po 60. roce svého života, byl rozvedený, resp. rozvedená – rozvedení muži v roce 2008 tvořili 72,8 % snoubenců a rozvedené ženy 78,6 % snoubenek. Jako svobodní nebo ovdovělí vstupovali do manželského svazku ve větší míře muži.

Většina snoubenců ve sledovaném věku vstupovala do manželství již podruhé, tj. v pořadí druhým byl sňatek pro 64,2 % mužů a 76,2 % žen. Pro 28,4 % mužů a 19,0 % žen nad 60 let byl sňatek uzavřen v roce 2008 v pořadí třetí a vyšší.

Zajímavosti - sňatky v Libereckém kraji v roce 2008

- Průměrný věk nevěsty 31,9 let
 - nejmladší nevěsta 18 let
 - nejstarší nevěsta 79 let
- Průměrný věk ženicha 34,9 let
 - nejmladší ženich 18 let
 - nejstarší ženich 87 let

Tab. 2.10 Sňatečnost obyvatel ve věku nad 60 let podle věku, rodinného stavu a pořadí sňatku v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Sňatky celkem	2 458	2 362	2 425	2 067	2 254	2 278	2 339	2 564	2 343
z toho věk ženicha 60 a více let	48	46	48	48	52	59	53	72	81
v tom podle věku ženicha:									
60 - 69 let	36	34	35	35	38	50	41	61	63
70 - 79 let	12	10	13	11	9	7	9	4	14
80 a více let	-	2	-	2	5	2	3	7	4
v tom podle rodinného stavu ženicha:									
svobodný	6	5	3	5	3	5	3	5	6
rozvedený	28	27	33	35	41	45	41	54	59
ovdovělý	14	14	12	8	8	9	9	13	16
v tom podle pořadí sňatku ženicha:									
první	6	5	3	5	3	1	3	5	6
druhý	29	27	27	21	36	41	29	46	52
třetí a další	13	14	18	22	13	17	21	21	23
z toho věk nevěsty 60 a více let	18	17	22	20	26	31	25	29	42
v tom podle věku nevěsty:									
60 - 69 let	14	11	16	17	18	29	23	21	31
70 - 79 let	4	6	6	3	8	1	1	7	11
80 a více let	-	-	-	-	-	1	1	1	-
v tom podle rodinného stavu nevěsty:									
svobodná	2	-	-	2	2	2	2	1	2
rozvedená	14	11	18	16	18	22	17	24	33
ovdovělá	2	6	4	2	6	7	6	4	7
v tom podle pořadí sňatku nevěsty:									
první	2	-	-	2	2	2	2	1	2
druhý	10	14	14	10	11	18	18	12	32
třetí a další	6	3	8	8	13	11	5	16	8

Rozvodovost

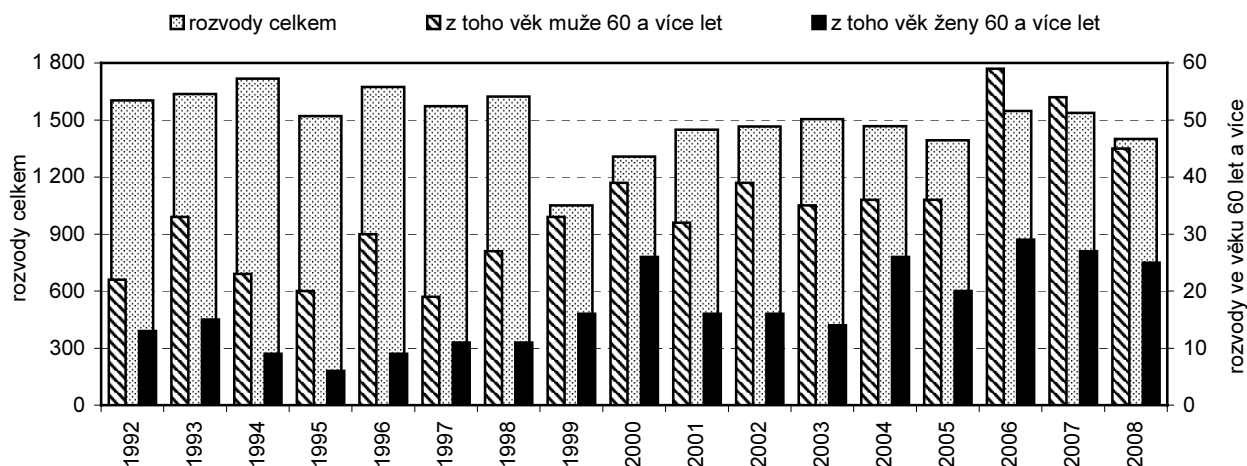
Další z charakteristik rodinného stavu je rozvodovost. Obyvatelé starší 60 let se na celkovém počtu rozvodů zaznamenaných v roce 2008 podíleli v případě mužů 3,2 %, v případě žen 1,8 %. Nejčastěji se pak v této věkové kategorii rozváděli muži a ženy ve věku 60 – 69 let s tím, že větší počet rozvodů byl po celé sledované období na straně mužů.

Tab. 2.11 Rozvody obyvatel ve věku nad 60 let v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Rozvody celkem	1 307	1 448	1 466	1 504	1 468	1 394	1 548	1 537	1 400
z toho věk muže 60 a více let	39	32	39	35	36	36	59	55	45
v tom ve věku:									
60 - 69 let	32	29	33	28	32	31	48	48	42
70 - 79 let	6	3	5	5	3	5	9	4	2
80 a více let	1	-	1	2	1	-	2	3	1
z toho věk ženy 60 a více let	26	16	16	14	26	20	29	27	25
v tom ve věku:									
60 - 69 let	22	15	15	11	24	19	23	23	22
70 - 79 let	4	-	1	3	2	1	5	3	2
80 a více let	-	1	-	-	-	-	1	1	1

Pokud vývoj rozvodovosti obyvatel nad 60 let porovnáme s vývojem počtu rozvodů v Libereckém kraji celkem je zřejmé, že zatímco rozvody celkem zaznamenaly ve srovnání s obdobím před rokem 1999 objektivně určitý pokles, rozvody osob ve věku nad 60 let naopak vykazovaly nespojitý, ale přesto zřetelný nárůst.

Graf 12 Rozvody celkem a rozvody obyvatel ve věku 60 a více let v Libereckém kraji v letech 1992 – 2008



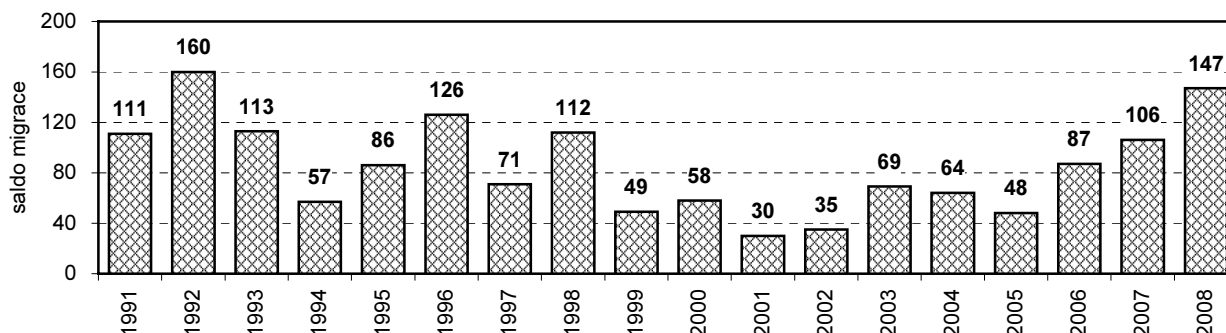
Migrace

Migrace osob starších 60 let již není tak obvyklá jako u mladších věkových skupin, které se nejčastěji stěhují za zaměstnáním, bydlením nebo životním partnerem. Důvodem stěhování této skupiny obyvatel může být mimo jiné stěhování k dětem, do bezbariérových bytů či pečovatelských domů apod.

Tab. 2.12 Stěhování obyvatel ve věku 60 a více let v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Přistěhovalí celkem	3 264	3 508	4 729	5 303	4 448	5 354	5 780	7 349	6 537
z toho osoby nad 60 let	312	294	318	311	328	353	347	422	395
v tom ve věku:									
60 - 64	77	80	93	89	95	113	113	162	137
65 - 69	66	53	64	53	59	52	63	78	85
70 - 74	61	48	57	47	55	53	46	48	53
75 - 79	57	47	42	49	50	59	41	47	51
80 - 84	21	41	32	43	47	50	53	55	43
85 a více let	30	25	30	30	22	26	31	32	26
Vystěhovalí celkem	2 719	4 017	4 463	4 487	4 570	3 930	4 360	4 931	4 085
z toho osoby nad 60 let	254	264	283	242	264	305	260	316	248
v tom ve věku:									
60 - 64	48	58	58	71	75	86	82	83	81
65 - 69	35	51	42	48	39	51	37	53	51
70 - 74	35	36	52	28	42	47	29	41	36
75 - 79	65	50	54	33	40	44	33	47	30
80 - 84	26	31	41	36	49	46	44	47	24
85 a více let	45	38	36	26	19	31	35	45	26
Přírůstek stěhování celkem	545	-509	266	816	-122	1 424	1 420	2 418	2 452
z toho osob nad 60 let	58	30	35	69	64	48	87	106	147
v tom ve věku:									
60 - 64	29	22	35	18	20	27	31	79	56
65 - 69	31	2	22	5	20	1	26	25	34
70 - 74	26	12	5	19	13	6	17	7	17
75 - 79	-8	-3	-12	16	10	15	8	-	21
80 - 84	-5	10	-9	7	-2	4	9	8	19
85 a více let	-15	-13	-6	4	3	-5	-4	-13	-

Přírůstek stěhování v případě osob ve sledované věkové skupině byl po celé sledované období kladný, tj. více těchto osob se do našeho kraje stěhovalo než z něj odcházelo. Výjimkou v některých letech bylo stěhování osob ve věku 75 a více let, u kterých saldo migrace dosáhlo záporných hodnot. Nejčastěji se stěhovaly osoby v „nejmladší“ sledované věkové kategorii, tj. ve věku 60 – 64 let.

Graf 13 Saldo migrace osob ve věku 60 a více let v Libereckém kraji v letech 1991 – 2008

V období 2000 – 2008 se počet vystěhovalých a přistěhovalých do a z Libereckého kraje významně neměnil. Obecně je možné konstatovat, že každý rok se do našeho kraje přistěhovalo přibližně 350 osob ve věku 60 a více let a vystěhovalo se zhruba 270 osob v tomto věku. Z dlouhodobého pohledu období let 1991 – 2008 zaznamenal Liberecký kraj jednoznačně nejvyšší migrační přírůstek obyvatel nad 60 let v roce 1992 (160 osob), druhý nejvyšší byl pak dosažen v roce 2008 (147 osob). Naopak nejnižšího kladného salda migrace bylo dosaženo v roce 2001 (30 osob).

Shrnutí:

- V roce 2008 tvořily osoby ve věku 60 a více let 21,0 % populace Libereckého kraje, většině těchto osob bylo v rozmezí 60 – 69 let.
- Od roku 2000 se počet obyvatel starších 60 let navýšil o 24,9 %, přičemž počet obyvatel ve věku 60 – 69 a 80 a více let od tohoto roku nepřetržitě rostl, zatímco počet obyvatel ve věkové kategorii 70 – 79 kontinuálně klesal.
- Ve struktuře obyvatel nad 60 let v roce 2008 z 57,7 % převažovaly ženy; převaha žen ve vyšších věkových kategoriích je biologicky danou skutečností.
- Hodnota indexu feminity (počet žen ve věkové skupině 60 a více let připadajících na 1 000 mužů v této skupině) se však postupně snižuje (z 1 480,9 v roce 2000 na 1 361,5 v roce 2008) a hodnota indexu maskulinity (počet mužů ve věkové skupině 60 a více let na 1 000 žen ve skupině) analogicky roste (z 675,3 na 734,5).
- Naděje dožití ve věku 60 let činila v roce 2008 v případě žen 22,5 let, v případě mužů 18,3 let.
- Nejvyšší zastoupení obyvatel ve věku nad 60 let v roce 2008 bylo vykázáno v okrese Semily (23,1 %), v okrese s nejvyšší nadějí dožití v rámci okresů Libereckého kraje (průměr let 2001 – 2005 pro ženy 21,6 let, pro muže 18,2 let). Nejnižší bylo zjištěno v okrese Česká Lípa (18,5 %), v okrese s nejnižší nadějí dožití v rámci okresů Libereckého kraje (průměr let 2001 – 2005 pro ženy 20,8 let, pro muže 16,5 let).
- Z hlediska správních obvodů obcí s rozšířenou působností se nejvyšší podíl 60letých a starších osob nachází ve struktuře správních obvodů Železný Brod (23,6 %), Turnov (23,4 %) a Semily (23,1 %).
- Osoby ve věku 70 – 79 byly, ve srovnání s ostatními správními obvody, nejvíce zastoupeny v 60leté a starší populaci správního obvodu Semily a Turnov (shodně 31,5 %) a také Jilemnice (30,9 %), obyvatelé starší 80 let pak ve správních obvodech Jilemnice (17,8 %) a Semily (17,3 %).
- Při Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 se většina 60leté a starší populace Libereckého kraje přihlásila k české národnosti (90,7 %), 3,9 % ke slovenské a 2,6 % k německé národnosti.
- Více než 45 % všech věřících v Libereckém kraji bylo ve věku 60 a více let, bez vyznání pak bylo 10,2 % obyvatel v tomto věku. V rámci věkové kategorie 60 a více let se k některé z církví přihlásilo 48,6 % osob a 43,6 % patřilo mezi ateisty.
- Ve vzdělanostní struktuře 60letých a starších obyvatel kraje převažovaly ze 38,5 % osoby se základním vzděláním (vč. neukončeného) a osoby se středoškolským vzděláním (38,2 % všech 60letých a starších obyvatel). Šedesátileté a starší ženy vykazovaly vyšší zastoupení než muži pouze v případě základního (vč. neukončeného) a nástavbového vzdělání, v ostatních vzdělanostních kategoriích byl vykázán vyšší podíl mužů.
- Většina obyvatel ve věku nad 60 let byla v roce 2001 ženatých/vdaných (53,1 %) nebo ovdovělých (34,7 %). Převážná část mužů starších 60 let byla v době sčítání ženatých (74,8 %), mezi ovdovělé patřilo 13,9 % mužů. Naproti tomu ženy v tomto věku byly ze 48,7 % ovdovělé a v manželství žilo 38,5 % žen.

- V roce 2008 v Libereckém kraji uzavřely osoby starší 60 let 123 sňatků (81 sňatků na straně mužů a 42 sňatků na straně žen). Od roku 2000 se tak sňatečnost osob v této věkové kategorii navýšila o 86,4 %.
- Ve věkové kategorii 60 a více let bylo v roce 2008 zaznamenáno celkem 70 rozvodů (45 rozvodů v případě mužů a 25 rozvodů v případě žen). Vývoj rozvodovosti osob v této věkové kategorii vykazuje od roku 1992 nespojitý, ale zřetelný nárůst.
- Přírůstek stěhováním byl v případě 60leté a starší populace po celé období 2000 – 2008 kladný, tj. více osob v tomto věku se do našeho kraje stěhovalo než z něj odcházelo. Nejčastěji se v rámci sledované věkové skupiny stěhovaly osoby ve věku 60 – 64 let.

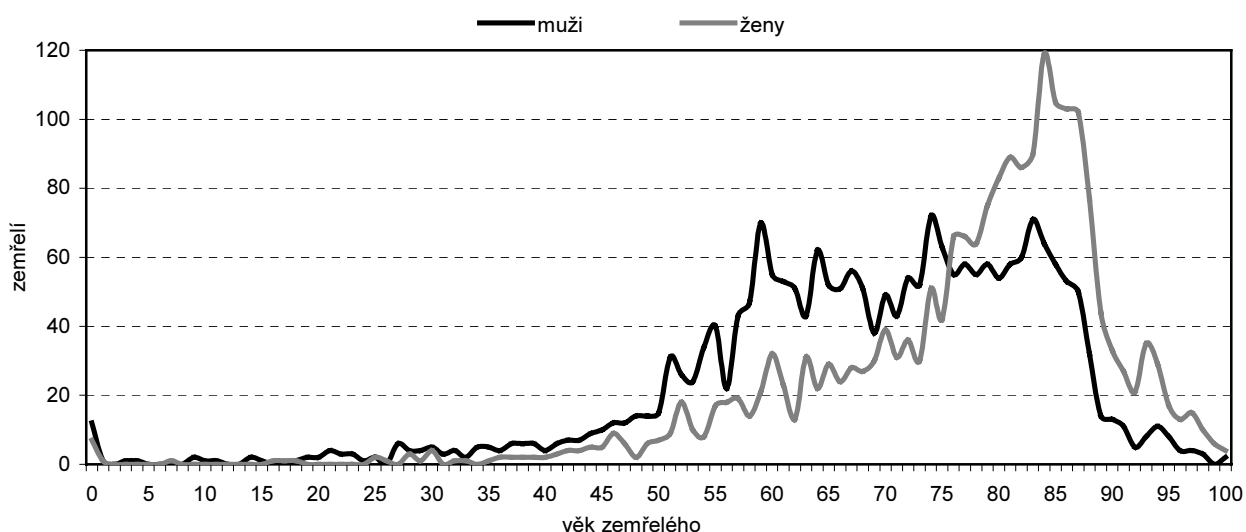
2.2. Zdravotní stav

Informace o zdravotním stavu obyvatel Libereckého kraje, kterým je více než 60 let, se vzhledem k jejich omezenému rozsahu zaměřují bohužel především na výskyt zhoubných novotvarů a nejčastější příčiny úmrtí.

V roce 2008 v Libereckém kraji zemřelo celkem 4 295 osob, z toho 51,2 % tvořili muži. Většina těchto zemřelých (82,1 %) připadla do věkové kategorie 60 a více let, v tomto případě větší část představovaly ženy (53,1 %). Nejvyšší počet úmrtí žen byl v roce 2008 evidován s ohledem na jejich pravděpodobnou délku života ve věkové skupině 80 – 89 let (898 úmrtí), muži nejčastěji umírali ve věku 70 – 79 let (559 úmrtí).

Podrobnější pohled na úmrtnost podle věku odhaluje, že absolutně nejvíce mužů zemřelo v roce 2008 v Libereckém kraji ve věku 74 let (72 zemřelých). V 83 letech zemřelo 71 mužů a 70 mužů zemřelo v 59 letech. Věk žen, ve kterém bylo evidováno nejvíce úmrtí, byl na rozdíl od mužů kontinuální, tj. nejvíce žen zemřelo ve věku 84 let (119 úmrtí), 105 žen zemřelo v 85, 103 v 86 a 102 v 87 letech. V úhrnu to znamená, že ve věku 84 – 87 let v roce 2008 v Libereckém kraji zemřelo 20,5 % žen.

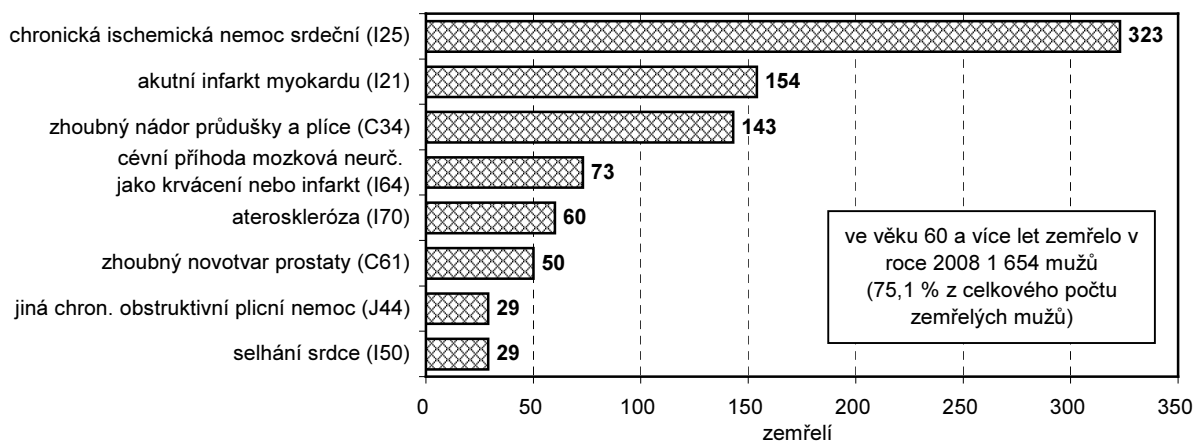
Graf 14 Zemřelí podle věku a pohlaví v Libereckém kraji v roce 2008



Příčinou úmrtí přibližně 50 % všech zemřelých v Libereckém kraji i v České republice jsou každoročně nemoci oběhové soustavy. Současně patří Česká republika v celosvětovém měřítku k zemím s nejvyšší úmrtností na zhoubné novotvary, které jsou po zmíněných nemocech oběhové soustavy druhou nejčastější příčinou úmrtí obyvatel České republiky i Libereckého kraje.

V roce 2008 tak v Libereckém kraji na nemoci oběhové soustavy zemřelo celkem 2 217 osob, z toho věk více než 91 % z nich překročil 60 let. Na nemoci oběhové soustavy tradičně umírají mnohem častěji ženy (1 173 úmrtí žen ve věku 60 a více let v uvedeném roce) než muži (853 úmrtí) – 60leté a starší ženy na uvedené nemoci umíraly 1,4krát častěji než muži. Jak v případě mužů, tak v případě žen, byly v rámci nemoci oběhové soustavy příčinou úmrtí především ostatní formy ischemické choroby srdeční.

Graf 15 Nejčastější příčiny úmrtí mužů starších 60 let v Libereckém kraji v roce 2008

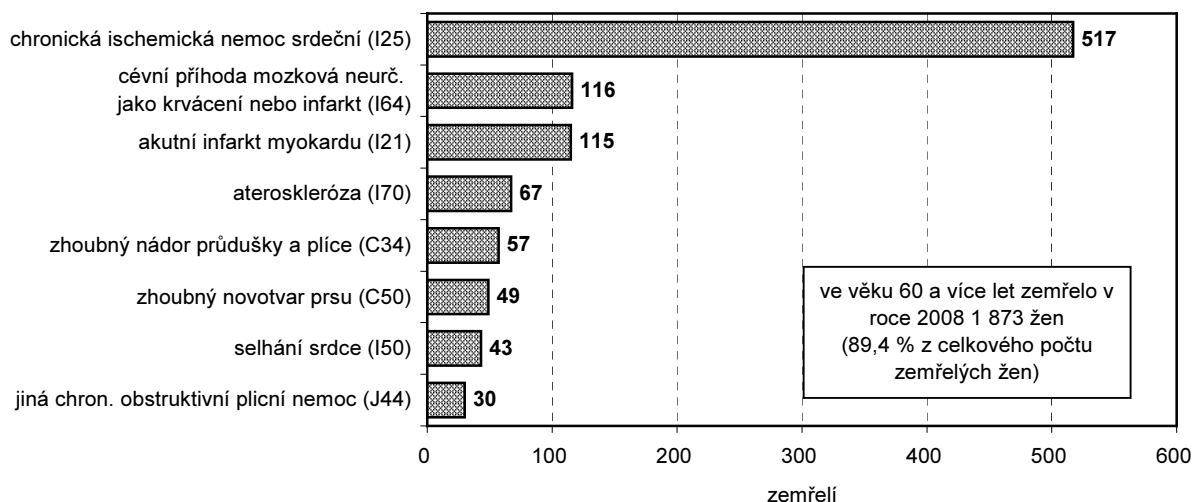


Tab. 2.13 Zemřelí podle příčin úmrtí, věku a pohlaví v Libereckém kraji v roce 2008

	Obyvatelé celkem			z toho ve věku 60 a více let		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Zemřelí celkem	4 295	2 201	2 094	3 527	1 654	1 873
z toho na:						
II novotvary (C00 - D48)	1 156	665	491	897	501	396
z toho:						
zhoubné novotvary (C00 - C97)	1 143	656	487	889	495	394
z toho zhoubné novotvary:						
tlustého střeva (C18)	98	60	38	81	51	30
konečniku (C20)	47	33	14	40	26	14
hrtanu (C32)	17	17	-	11	11	-
průdušky a plíce (C34)	268	194	74	200	143	57
prsu (C50)	61	-	61	49	-	49
IX nemoci oběhové soustavy (I00 - I99)	2 217	1 005	1 212	2 026	853	1 173
z toho:						
infarkt myokardu (I21 - I23)	336	210	126	280	161	119
ostatní formy ischemické choroby srdeční (I20, I24, I25)	879	353	526	844	323	521
cévní nemoci mozku (I60 - I69)	383	163	220	354	143	211
X nemoci dýchací soustavy (J00 - J99)	228	125	103	199	101	98
z toho:						
pneumonie, původce NS (J18)	89	36	53	81	31	50
jiná chronická obstruktivní plicní nemoc (J44)	70	40	30	59	29	30
XI nemoci trávicí soustavy (K00 - K93)	173	89	84	108	54	54
XIV nemoci močové a pohlavní soustavy (N00 - N99)	56	30	26	51	26	25
XX vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti (S00 - Y98)	235	172	63	98	56	42
z toho sebevraždy (X60 - X84)	51	44	7	16	12	4

Zhoubné novotvary byly v roce 2008 příčinou úmrtí 1 143 obyvatel Libereckého kraje. Na rozdíl od nemocí oběhové soustavy však větší část zemřelých představovali muži. Téměř 78 % všech osob, které zemřely v důsledku zhoubného novotvaru v roce 2008, bylo více než 60 let. Obě dvě pohlaví celkem i ve věku nad 60 let pak nejčastěji podlehlá zhoubnému novotvaru průdušky a plíce.

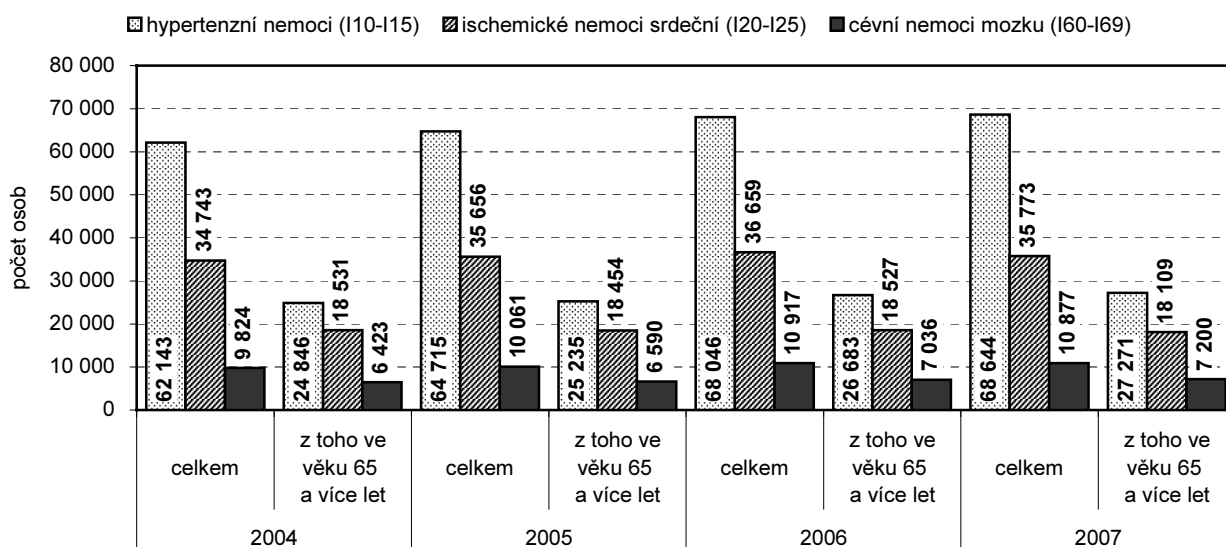
Graf 16 Nejčastější příčiny úmrtí žen starších 60 let v Libereckém kraji v roce 2008



Z důvodu hypertenzních nemocí bylo v roce 2007 pod stálým lékařským dohledem celkem 68 644 obyvatel Libereckého kraje a téměř 40 % z nich představovaly osoby starší 65 let (27 271 osob). Další více než 35 000 obyvatel Libereckého kraje, z toho 50,6 % nad 65 let věku, bylo dispenzarizováno pro ischemické nemoci srdeční a 10 877 (66,2 % starších 65 let) pro cévní nemoci mozku. Od roku 2004 se pak celkový počet takto sledovaných pacientů v případě hypertenzních nemocí zvýšil o 10,5 %, ischemických nemocí srdečních o téměř 3 % a cévních nemocí mozku o 10,7 %. Nárůst ve věkové skupině 65 a více let pak činil v případě hypertenzních nemocí 9,8 % a cévních nemocí mozku 12,1 %, naopak ischemické nemoci srdeční zaznamenaly 2,3% pokles.

Graf 17 Dispenzarizovaní pacienti v evidenci praktického lékaře pro dospělé celkem a ve věku 65 a více let v Libereckém kraji v letech 2004 – 2007

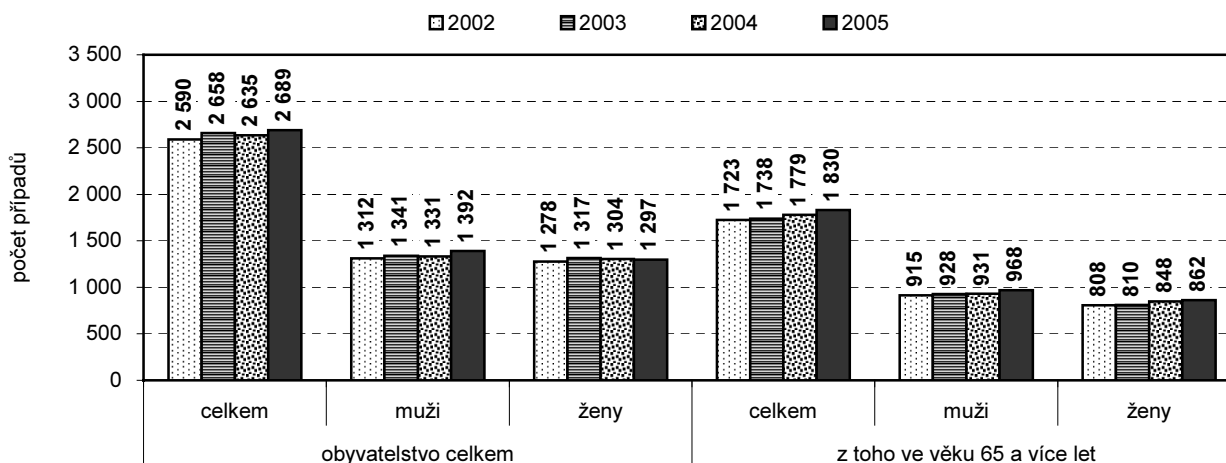
Zdroj: ÚZIS



Podobný nepříznivý vývoj je možné sledovat také u nově hlášených případů onemocnění zhoubnými novotvary. Od roku 2002 do roku 2005 se počet takto nemocných navýšil o 3,8 %, z toho u lidí starších 60 let tento nárůst dosáhl dokonce 6,2 %. Kontinuálně také rostl podíl osob ve věku nad 60 let s nově odhaleným nádorovým onemocněním na celkovém počtu nových případů, a to z 66,5 % v roce 2002 na 68,1 % v roce 2005.

Graf 18 Nově hlášená onemocnění zhoubnými novotvary v Libereckém kraji v letech 2002 – 2005

Zdroj: ÚZIS



Shrnutí:

- V roce 2008 v Libereckém kraji zemřelo celkem 4 295 osob, z toho 82,1 % z nich bylo více než 60 let. Větší část zemřelých ve věku 60 a více let (tj. 3 527 osob) tvořily ženy (1 873 osob, tj. 53,1 %).
- Muži v roce 2008 umírali nejčastěji ve věku 74 let (72 úmrtí), ženy pak ve věku 84 let (119 úmrtí).
- Na nemoci oběhové soustavy zemřelo v roce 2008 celkem 2 217 obyvatel Libereckého kraje, z toho 91,4 % bylo ve věku 60 a více let. Druhou nejčastější příčinou úmrtí byla zhoubná nádorová onemocnění, v jejichž důsledku v roce 2008 zemřelo 1 143 obyvatel kraje, z toho 77,8 % z nich bylo více než 60 let.
- Obecně na nemoci oběhové soustavy častěji umírají ženy, zhoubným novotvarům podléhají ve větší míře muži. Jak v případě mužů, tak žen, byly v roce 2008 v rámci nemocí oběhové soustavy příčinou úmrtí především ostatní formy ischemické choroby srdeční, v rámci zhoubných novotvarů pak obě pohlaví nejčastěji podlehlá zhoubnému novotvaru průdušky a plíce.

2.3. Zaměstnanost a nezaměstnanost

V současné době, kdy se v rámci důchodové reformy postupně navyšuje věk pro řádný odchod do důchodu, nabývá otázka zaměstnanosti a nezaměstnanosti, a to nejen obyvatel starších 60 let, na stále větším významu. Pro ilustraci této problematiky je možné použít informace v zásadě ze tří zdrojů – ze Sčítání lidu, domů a bytů, z Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky a z výsledků Výběrového šetření pracovních sil.

Ekonomická aktivita

Jak již bylo zmíněno, dosáhl k 1. 3. 2001 počet 60letých a starších v Libereckém kraji 73 131 osob. Z tohoto počtu tvořili nepracující důchodci převážnou většinu (89,7 %), pracující důchodci představovali pak pouze 8,0 %. Mezi 225 154 ekonomicky aktivními patřilo do uvedené věkové kategorie 7 285 osob (tj. 3,2 % z celkového počtu), přičemž 99,8 % z nich bylo v době sčítání zaměstnáno.

Z hlediska hlavních tříd klasifikace zaměstnání (KZAM) byla největší část ekonomicky aktivních obyvatel Libereckého kraje (24,2 %) zaměstnána v rámci 7. třídy – řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé a opraváři a dále také ve třídě 3. – techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci (19,7 %). Nejméně ekonomicky aktivních bylo evidováno v 6. třídě KZAM – kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybářství (1,5 %).

Ve struktuře ekonomicky aktivních starších 60 let ze 17,7 % převažovaly osoby zaměstnané ve 3. třídě KZAM, tedy jako techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci a dále také ze 17,6 % osoby pracující v zaměstnání zařazeném do 7. třídy KZAM. Dalších 16,8 % ekonomicky aktivních ve věku nad 60 let pracovalo jako pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (9. třída) a 16,5 % jako vědeckí a odborní duševní pracovníci (2. třída).

Tab. 2.14 Ekonomicky aktivní obyvatelstvo ve věku 60 a více let podle hlavních tříd KZAM v Libereckém kraji k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB

	Ekonomicky aktivní celkem	z toho	
		ekonomicky aktivní ve věku 60 a více let	v %
Ekonomicky aktivní obyvatelstvo celkem	225 154	7 285	3,2
v tom:			
1. Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	12 637	446	3,5
2. Vědeckí a odborní duševní pracovníci	16 467	1 204	7,3
3. Techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci	44 322	1 286	2,9
4. Nižší administrativní pracovníci (úředníci)	10 726	289	2,7
5. Provozní pracovníci ve službách a obchodě	25 465	646	2,5
6. Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	3 329	144	4,3
7. Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zprac. a opraváři	54 579	1 280	2,3
8. Obsluha strojů a zařízení	28 463	515	1,8
9. Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	16 658	1 221	7,3
0. Příslušníci armády	1 775	1	0,1
nezaměstnaní absolventi škol	1 172	-	-
nezjištěno	9 561	253	2,6

Více než 20 % ekonomicky aktivních mužů ve věku 60 a více let vykonávalo v roce 2001 zaměstnání zařazené do 7. třídy klasifikace zaměstnání a pracovalo tak jako řemeslník, kvalifikovaný výrobce, zpracovatel nebo opravář. Dalších 18,6 % mužů v tomto věku bylo zaměstnáno v rámci 3. třídy KZAM (technický, zdravotnický nebo pedagogický pracovník) a 17,3 % ve 2. třídě KZAM (vědecký a odborný duševní pracovník).

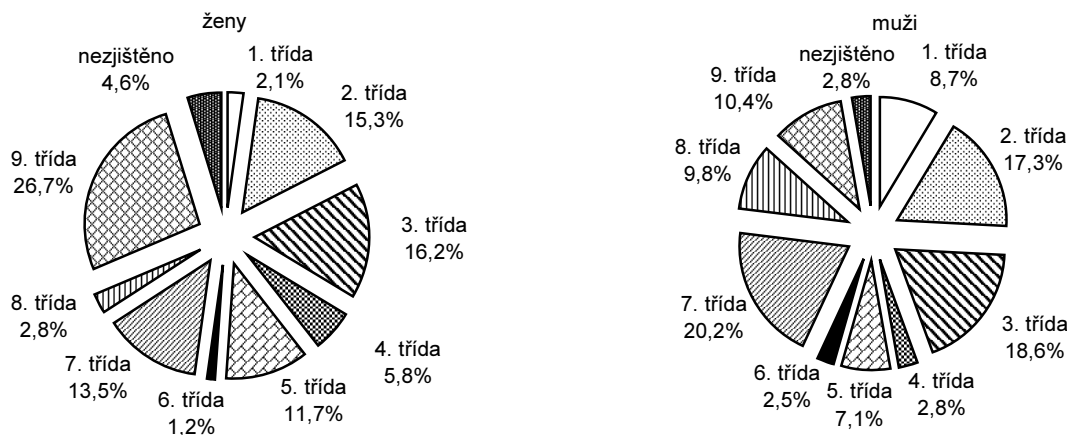
Šedesátileté a starší ekonomicky aktivní ženy zastávaly především pomocné a nekvalifikované práce (26,7 % všech ekonomicky aktivních žen nad 60 let), 16,2 % těchto žen svou práci zařadilo do 3. třídy KZAM a 15,3 % do 2. třídy KZAM.

Z hlediska postavení v zaměstnání mezi zaměstnanými ve věku 60 a více let převažovali zaměstnanci v pracovním a služebním poměru, kteří představovali téměř polovinu z celkového počtu 7 273 zaměstnaných ve věku 60 a více let. Více než 22 % zaměstnaných seniorů tvořili ostatní zaměstnanci,

17,3 % pak samostatně činní. Mezi zaměstnanými seniory jsou velmi málo zastoupeni zaměstnavatelé – 4,6 % z jejich celkového počtu.

Graf 19 Ekonomicky aktivní ve věku 60 a více let podle hlavních tříd KZAM v Libereckém kraji k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001



0. příslušníci armády

1. zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci

2. vědeckí a odborní duševní pracovníci

3. techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci

4. nižší administrativní pracovníci (úředníci)

5. provozní pracovníci ve službách a obchodě

6. kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybářství

7. řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zprac. a opraváři

8. obsluha strojů a zařízení

9. pomocní a nekvalifikovaní pracovníci

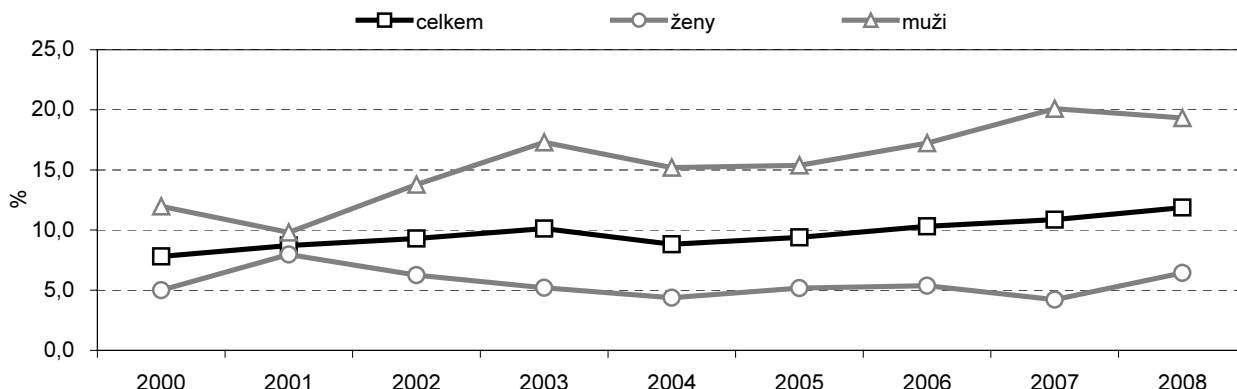
Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS)

Podle výsledků Výběrového šetření pracovních sil bylo na území Libereckého kraje v roce 2008 celkem 89,8 tis. osob ve věku 60 a více let a tvořily tak 24,2 % 15letého a staršího obyvatelstva Libereckého kraje. Téměř 12 % z nich (tj. 10,7 tis. osob) představovalo pracovní sílu (tj. ekonomicky aktivní část populace). Z pohledu celkové pracovní síly Libereckého kraje (209,5 tis. osob) představovaly ekonomicky aktivní osoby ve věku nad 60 let 5,1 %.

Od roku 2000 je možné sledovat téměř kontinuální růst pracovní síly ve věku 60 a více let, zatímco celkově se počet osob tvořících pracovní sílu Libereckého kraje snižuje. I v tomto případě jsou příčiny zjevné – demografické stárnutí populace a zvyšující se věk odchodu do důchodu.

Graf 20 Míra ekonomické aktivity obyvatel nad 60 let podle pohlaví v Libereckém kraji

Zdroj: Výběrové šetření pracovních sil



Většina obyvatel ve věku nad 60 let již je ekonomicky neaktivní, v roce 2008 do této skupiny patřilo 79,1 tis. osob, tedy 88,1 % všech obyvatel ve věku nad 60 let. V souvislosti se zmíněnou problematikou stárnutí populace Libereckého kraje a navyšování důchodového věku, se vedle ekonomicky aktivních navyšoval také počet ekonomicky neaktivních obyvatel starších 60 let.

Z pohledu pohlaví je v souvislosti s rozdílným věkem odchodu do důchodu obecně více ekonomicky aktivních na straně mužů (120,6 tis. osob v roce 2008). Obdobně pouze s výjimkou v roce 2001 bylo možné tuto skutečnost sledovat i v případě ekonomické aktivity obyvatel starších 60 let.

Tab. 2.15 Ekonomická aktivita osob ve věku 60 a více let v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008

Zdroj: Výběrové šetření pracovních sil

v tis. osob

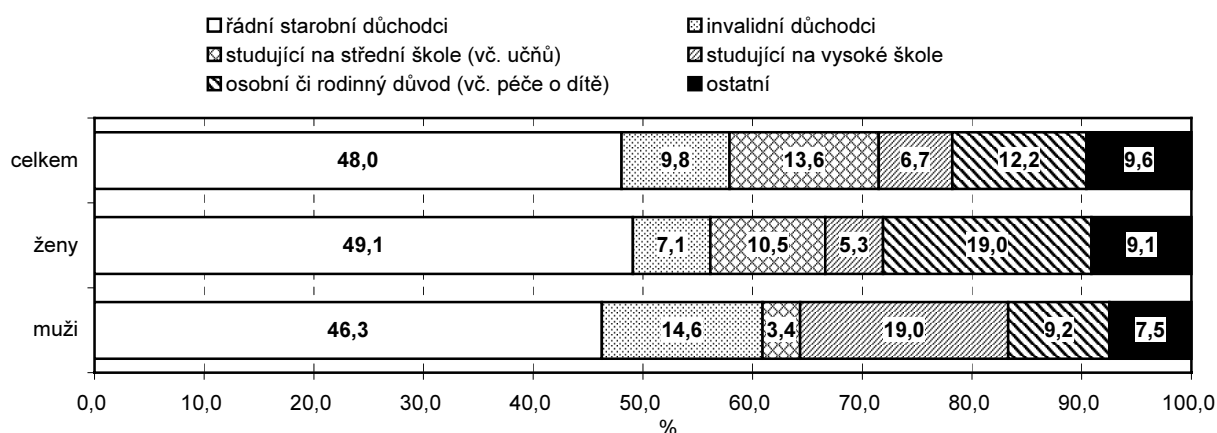
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Obyvatelstvo celkem									
Obyvatelstvo nad 15 let celkem	355,8	356,1	357,0	358,5	360,1	361,5	364,3	367,7	371,0
v tom:									
pracovní síla (ekonomicky aktivní)	215,2	215,7	215,7	214,6	218,2	215,6	215,3	212,2	209,5
v tom:									
zaměstnaní	201,9	202,3	205,5	201,5	204,3	201,7	198,8	199,3	199,7
nezaměstnaní	13,3	13,4	10,1	13,1	14,0	14,0	16,5	12,8	9,7
ekonomicky neaktivní	140,6	140,4	141,4	143,9	141,9	145,8	149,0	155,6	161,5
z toho ženy celkem									
Obyvatelstvo nad 15 let celkem	184,5	184,6	185,1	185,8	186,5	187,1	188,4	189,9	191,1
v tom:									
pracovní síla (ekonomicky aktivní)	96,7	97,4	95,3	95,1	97,2	94,1	93,4	91,9	88,9
v tom:									
zaměstnaní	90,1	89,6	89,2	87,1	89,7	85,7	84,1	84,4	84,0
nezaměstnaní	6,6	7,8	6,1	8,0	7,5	8,3	9,3	7,6	4,9
ekonomicky neaktivní	87,9	87,2	89,8	90,8	89,3	93,0	95,0	97,9	102,3
Obyvatelstvo ve věku 60 a více let									
Obyvatelstvo nad 60 let celkem	73,1	73,5	74,5	75,9	77,6	79,5	82,1	86,0	89,8
podíl na obyvatelstvu nad 15 let (%)	20,5	20,6	20,9	21,2	21,5	22,0	22,5	23,4	24,2
v tom:									
pracovní síla (ekonomicky aktivní)	5,7	6,4	6,9	7,7	6,8	7,5	8,5	9,3	10,7
v tom:									
zaměstnaní v NH	5,6	6,0	6,6	7,3	6,8	7,3	8,2	9,3	10,6
nezaměstnaní	0,1	0,4	0,3	0,4	0,1	.	0,2	.	.
ekonomicky neaktivní	67,4	67,1	67,5	68,2	70,8	72,1	73,6	76,7	79,1
z toho ženy ve věku 60 a více let									
Obyvatelstvo nad 60 let celkem	43,7	43,9	44,4	45,0	45,8	46,8	48,0	50,0	51,9
podíl na obyvatelstvu nad 15 let (%)	23,7	23,8	24,0	24,2	24,6	25,0	25,5	26,4	27,2
v tom:									
pracovní síla (ekonomicky aktivní)	2,2	3,5	2,8	2,3	2,0	2,4	2,6	2,1	3,3
v tom:									
zaměstnaní v NH	2,1	3,1	2,5	2,3	2,0	2,4	2,5	2,1	3,3
nezaměstnaní	0,1	0,4	0,3	0,0	0,0	-	0,1	-	.
ekonomicky neaktivní	41,5	40,4	41,6	42,7	43,8	44,3	45,4	47,9	48,6

O výše uvedené převaze mužů mezi ekonomicky aktivní částí populace 60letých a starších obyvatel Libereckého kraje svědčí mimo jiné také ukazatel míra zaměstnanosti, který je vypočítán jako poměr zaměstnaných ve věku 60 a více let a celkového počtu obyvatel ve věku 60 a více let. V rámci období 2000 – 2008 se míra zaměstnanosti této části populace navýšila ze 7,7 % na 11,8 % a kromě roku 2004 rostla po celé období. V případě mužů v roce 2008 činila 19,3 %, v případě žen 6,4 %. Vývoj u obou pohlaví byl však mnohem kolísavější s tím, jak proměnlivý byl vývoj počtu šedesátiletých a starších osob zaměstnaných v národním hospodářství. Nejvyšší míra zaměstnanosti u 60letých a starších mužů byla zaznamenána v roce 2007 (19,9 %) a u žen v roce 2001 (7,1 %). Nejnižších hodnot pak tento ukazatel v případě mužů dosáhl v roce 2001 (9,6 %) a v případě žen v roce 2007 (4,2 %).

Řádní starobní důchodci bez ohledu na věkové omezení tvořili v roce 2008 48,0 % všech ekonomicky neaktivních obyvatel Libereckého kraje. Na straně mužů bylo evidováno 46,3 % řádných starobních důchodců a na straně žen 49,1 %. Invalidní důchodci tvořili 9,8 % neaktivní části populace kraje (u mužů 14,6 %, u žen 7,1 %).

Graf 21 Hlavní důvody ekonomické neaktivity podle pohlaví v Libereckém kraji v roce 2008

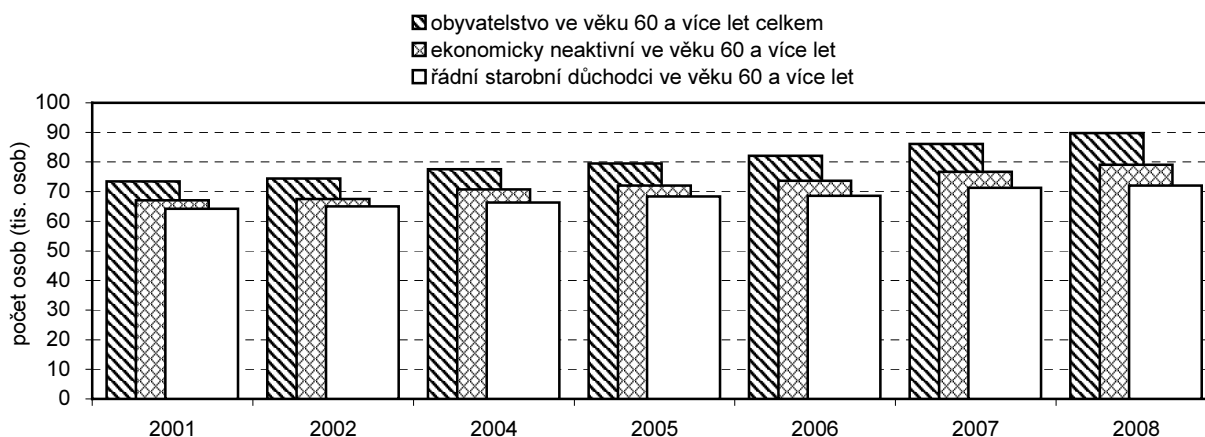
Zdroj: Výběrové šetření pracovních sil



Řádní starobní důchodci, kterým již bylo 60 let, představovali v roce 2008 91,1 % ekonomicky neaktivních šedesátníků (79,1 tis. osob) v Libereckém kraji. Příčinou ekonomické neaktivity zbývajících 8,9 % osob nad 60 let může být např. invalidita, jiné zdravotní důvody, osobní či rodinné důvody a podobně.

Graf 22 Obyvatelstvo ve věku 60 a více let a hlavní důvod jejich ekonomické neaktivity v Libereckém kraji

Zdroj: Výběrové šetření pracovních sil



Pozn.: údaje o důvodech ekonomické aktivity za rok 2003 nebyly k dispozici

Nezaměstnanost podle Ministerstva práce a sociálních věcí ČR

Z údajů Ministerstva práce a sociálních věcí ČR vyplývá, že v roce 2008 bylo úřady práce v Libereckém kraji evidováno více než 16,6 tis. uchazečů o zaměstnání. Největší část těchto osob (s ohledem na počet obyvatel) byla registrována v okrese Liberec (37,5 %), nejmenší v okrese Semily (16,4 %). Z hlediska věku se na počtu nezaměstnaných nejvíce podíleli lidé ve věkové kategorii 55 – 59 let (13,3 %) a 50 – 54 let (12,8 %). Vedle této věkové skupiny na počtu nezaměstnaných v Libereckém kraji významně participovali také mladí lidé ve věku mezi 20 – 24 lety, a to relativně 12,6 %.

Z uvedených informací a v kontextu s tématem této analýzy je zřejmé, že s hledáním vhodného zaměstnání měli a mají největší problémy již lidé ve věku 50 a více let. V roce 2008 se jednalo o 4 761 osob, tj. 28,7 % všech registrovaných uchazečů o zaměstnání. Přestože lidé v tomto věku mají dostatek praktických zkušeností a znalostí, představují pro řadu potenciálních zaměstnavatelů (především ve věku 55 a více let) neperspektivní pracovní sílu. Pravděpodobně hlavní příčinou jsou vedle předdůchodového věku také obavy zaměstnavatelů z přibývajících zdravotních problémů a nižší pracovní výkonnosti těchto pracovníků.

Z hlediska pohlaví převažují obecně mezi nezaměstnanými ženy. V roce 2008 tvořily ženy 51,7 % všech výše uvedených uchazečů. Pokud se však omezíme na věkovou kategorii nezaměstnaných 50 a více let je evidentní, že ve struktuře osob bez zaměstnání převažují muži (v roce 2008 z 51,1 %). Příčina je zřejmá, důchodový věk mužů je vyšší než důchodový věk žen.

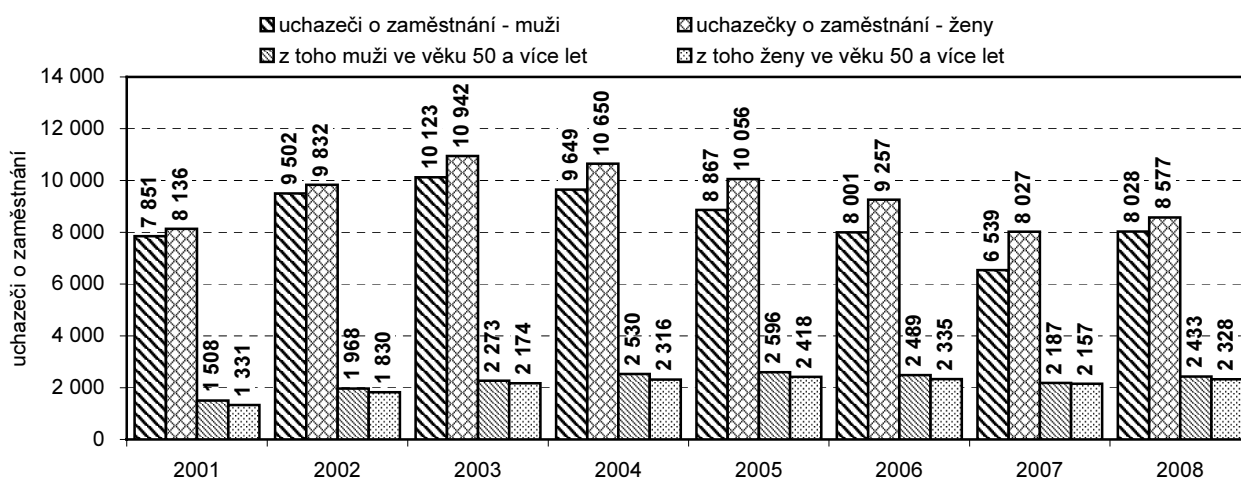
Tab. 2.16 Věková struktura uchazečů o zaměstnání v Libereckém kraji k 31. 12. 2008

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Uchazeči o zaměstnání neumístění celkem	v tom ve věku										
		do 19 let	20 - 24 let	25 - 29 let	30 - 34 let	35 - 39 let	40 - 44 let	45 - 49 let	50 - 54 let	55 - 59 let	60 - 64 let	65 a více let
Kraj celkem	16 605	1 006	2 084	1 812	1 938	1 768	1 635	1 601	2 120	2 207	425	9
v tom okresy:												
Česká Lípa	4 308	218	511	473	488	421	448	403	644	583	117	2
Jablonec nad Nisou	3 339	228	451	398	428	374	311	343	363	375	68	-
Liberec	6 233	448	762	662	719	668	598	577	747	882	164	6
Semily	2 725	112	360	279	303	305	278	278	366	367	76	1

Graf 23 Neumístění uchazeči o zaměstnání podle pohlaví a věku v Libereckém kraji

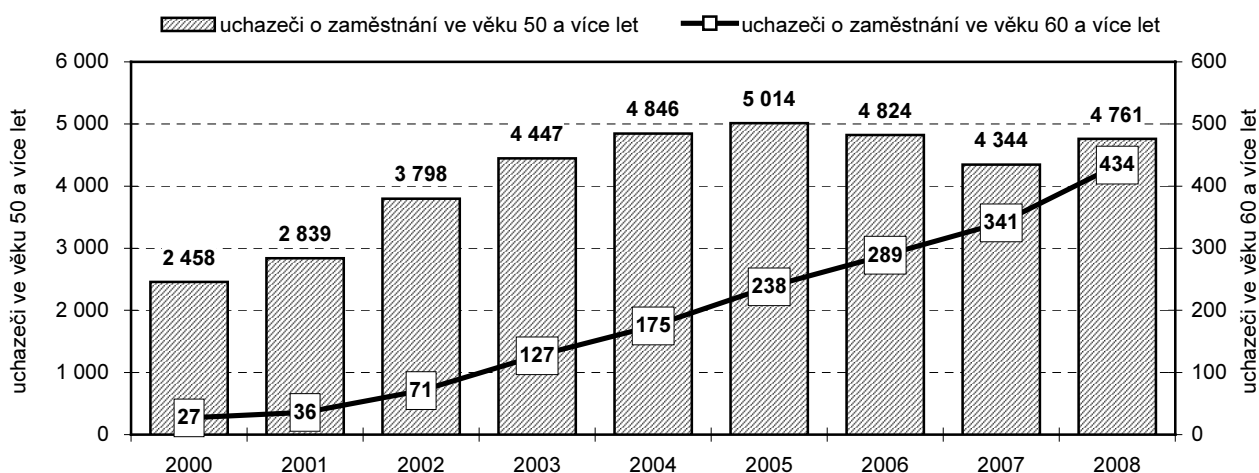
Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR



V roce 2000 bylo na úřadech práce Libereckého kraje zaregistrováno celkem 2 458 uchazečů ve věku nad 50 let a pouze 27 uchazečů ve věku nad 60 let věku. V roce 2008 se jejich počet poměrně markantně navýšil, a to v případě 50letých a starších uchazečů o 93,7 %, počet 60letých a starších uchazečů vzrostl více než 16krát. Vzhledem k již zmíněné důchodové reformě, která předpokládá navyšování věku až na 65 let, lze předpokládat, že na úřadech práce se v přímě úměře s růstem důchodového věku bude zvyšovat i počet nezaměstnaných v těchto věkových kategoriích.

Graf 24 Vývoj počtu neumístěných uchazečů o zaměstnání ve věku nad 50 let a ve věku nad 60 let v Libereckém kraji

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR



Shrnutí:

- Z výsledků Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 vyplývá, že ve skupině 60letých a starších obyvatel tvořili nepracující důchodci 89,7 % a pracující důchodci 8,0 %. Z celkového počtu 225 154 ekonomicky aktivních v Libereckém kraji v roce 2001 bylo ve věku 60 a více let 7 285 osob s tím, že 99,8 % osob v tomto věku bylo v době sčítání zaměstnáno.
- Podle výsledků Výběrového šetření pracovních sil žilo v roce 2008 na území Libereckého kraje 89,8 tis. osob (tj. 24,2 % 15leté a starší populace v kraji) ve věku 60 a více let, přičemž 11,9 % představovalo pracovní sílu (ekonomicky aktivní osoby) a 88,1 % osob již bylo ekonomicky neaktivních.
- Osoby nad 60 let věku pak z celkového počtu ekonomicky aktivních v Libereckém kraji v roce 2008 tvořily 5,1 % a z celkového počtu ekonomicky neaktivních 49,0 %.
- Více ekonomicky aktivních starších 60 let bylo v roce 2008 na straně mužů – míra zaměstnanosti mužů ve věku 60 a více let v roce 2008 činila 19,3 % a žen 6,4 %, celková míra zaměstnanosti osob v tomto věku pak ve sledovaném roce dosáhla 11,8 %.
- Řádní starobní důchodci tvořili v roce 2008 48,0 % všech ekonomicky neaktivních obyvatel Libereckého kraje. Řádní starobní důchodci nad 60 let pak představovali 91,1 % ekonomicky neaktivních starších 60 let.
- Z údajů Ministerstva práce a sociálních věcí ČR vyplývá, že v roce 2008 bylo v Libereckém kraji registrováno celkem 16 605 neumístěných uchazečů o zaměstnání.
- Problematika nezaměstnanosti se dotýká již osob ve věku 50 a více let – v roce 2008 se na počtu nezaměstnaných největší měrou podílely osoby ve věku 55 – 59 let (13,3 % všech neumístěných uchazečů o zaměstnání) a 50 – 54 let (12,8 %). V roce 2008 bylo mezi uchazeči o zaměstnání evidováno 4 761 osob ve věku 50 a více let.
- V rámci registrovaných nezaměstnaných ve věku 50 a více let převažovali v roce 2008 z 51,1 % muži.
- Od roku 2000 se počet uchazečů o zaměstnání ve věku 50 a více let navýšil o 93,7 %, počet uchazečů ve věku 60 a více let vzrostl více než 16krát.
- Vzhledem k opatřením v rámci důchodové reformy (tj. růst důchodového věku) je možné očekávat rostoucí počet nezaměstnaných ve vyšších věkových kategoriích.

2.4. Studující senioři

Poměrně vysokému zájmu z řad seniorů se těší univerzity třetího věku. Obecně je univerzita třetího věku součástí koncepce celoživotního vzdělávání a jejím cílem je poskytnout lidem tzv. třetího věku (tedy především seniorům) možnost fundovaně se seznámit s nejnovějšími poznatky z různých oblastí života. V současné době tuto možnost vzdělávání nabízejí prakticky všechny veřejné vysoké školy v České republice.

Tab. 2.17 Přehled studujících v kurzech Univerzity třetího věku v rámci Technické univerzity v Liberci v letech 2000 – 2008

Zdroj: Výroční zprávy o činnosti 2000 - 2008, Technická univerzita v Liberci

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Studující celkem	87	90	75	153	168	193	243	314	372
v tom:									
studující 2. rokem	36	51	35	89	41	163	193	238	273
nově přijatí	51	39	40	64	127	30	50	76	99
Absolventi	-	21	-	10	8	1	3	4	-

V Libereckém kraji tuto službu nejen pro seniory poskytuje Technická univerzita v Liberci. Zájemci o studium musí splnit v podstatě pouze dvě základní podmínky: věk nad 50 let a ukončené středoškolské vzdělání s maturitou.

V roce 2008 činil průměrný věk „studentů“ kurzů Univerzity třetího věku 64 let. V roce 2009/2010 bylo možné studovat v rámci kurzů pořádaných Fakultou přírodovědně-humanitní a pedagogickou, Ekonomickou fakultou, Fakultou strojní, textilní, Fakultou umění a architektury, Fakultou mechatroniky, informatiky a mezioborových studií a studijní programy garantuje také Ústav zdravotnických studií. Mimo základní rámec univerzity třetího věku bylo nabízeno také dalších 12 studijních předmětů z různých odvětví. Zájem o tuto formu studia dokládá rostoucí počet studujících. Zatímco v roce 2000 studovalo v rámci zmíněných kurzů pouze 87 osob (z toho 51 nově přijatých), v roce 2008 jejich počet vzrostl na 372 (z toho 99 nově přijatých).

2.5. Veřejný život seniorů – volby do zastupitelstev obcí

Volební potenciál Libereckého kraje

Voleb do zastupitelstev obcí Libereckého kraje, které se konaly ve dnech 20. – 21. října 2006, se potenciálně mohlo zúčastnit 345 800 oprávněných voličů. Z hlediska okresů se jejich největší část soustředila na území okresu Liberec (37,5 %) a Česká Lípa (24,5 %).

Více než 23 % potenciálních voličů představovaly osoby ve věku 60 a více let, z toho více než 40 % připadlo na šedesátileté a starší muže. V případě této věkové skupiny vykázal největší volební potenciál s ohledem na věkovou strukturu obyvatel okres Semily, kde osoby nad 60 let reprezentovaly 26,4 % všech voličů.

Tab. 2.18 Volební potenciál obyvatelstva ve věku 60 a více let ve volbách do obecních zastupitelstev v roce 2006 v Libereckém kraji

	Zapsaní voliči	Obyvatelstvo ve věku 60 a více let k 1. 1. 2006	Podíl obyvatelstva ve věku 60 a více let na celkovém počtu zapsaných voličů (%)
Liberecký kraj	345 800	80 567	23,3
v tom okresy:			
Česká Lípa	84 732	16 929	20,0
Jablonec nad Nisou	71 166	17 169	24,1
Liberec	129 794	30 622	23,6
Semily	60 108	15 847	26,4

Platní kandidáti

Zatím posledních voleb do zastupitelstev obcí Libereckého kraje se v roce 2006 zúčastnilo 8 179 platných kandidátů. Ve srovnání s jednotlivými volebními roky se počet platných kandidátů ve volbách do obecních zastupitelstev postupně zvyšoval. Oproti komunálním volbám konaným v roce 2002 se zvýšil o 5,5 %, mezi roky 2006 a 1994 pak tento nárůst činil 35,2 %. Většinu platných kandidátů (67,0 %) tvořili v roce 2006 muži. Průměrný věk kandidujících mužů dosáhl 45,8 let a žen 44,8 let. Zatímco průměrný věk mužů se od roku 1994 navýšil o 0,7 let, průměrný věk žen se v tomto časovém horizontu o 0,1 roku snížil. Nejstaršímu kandidátu bylo v době řádných voleb 86 let.

Tab. 2.19 Platní kandidáti ve volbách do zastupitelstev obcí Libereckého kraje

	Počet platných kandidátů					Průměrný věk kandidátů		
	celkem	muži		ženy		celkem	muži	ženy
		abs.	%	abs.	%			
1994	6 050	4 607	76,1	1 443	23,9	45,0	45,1	44,9
1998	7 165	5 101	71,2	2 064	28,8	45,6	45,6	45,5
2002	7 749	5 383	69,5	2 366	30,5	45,4	45,6	45,0
2006	8 179	5 481	67,0	2 698	33,0	45,5	45,8	44,8

Z celkového uvedeného počtu kandidátů tvořily osoby ve věku 60 a více let 14,3 %. Muži v této věkové kategorii reprezentovali 69,9 %, ženy představovaly zbývajících 30,1 %.

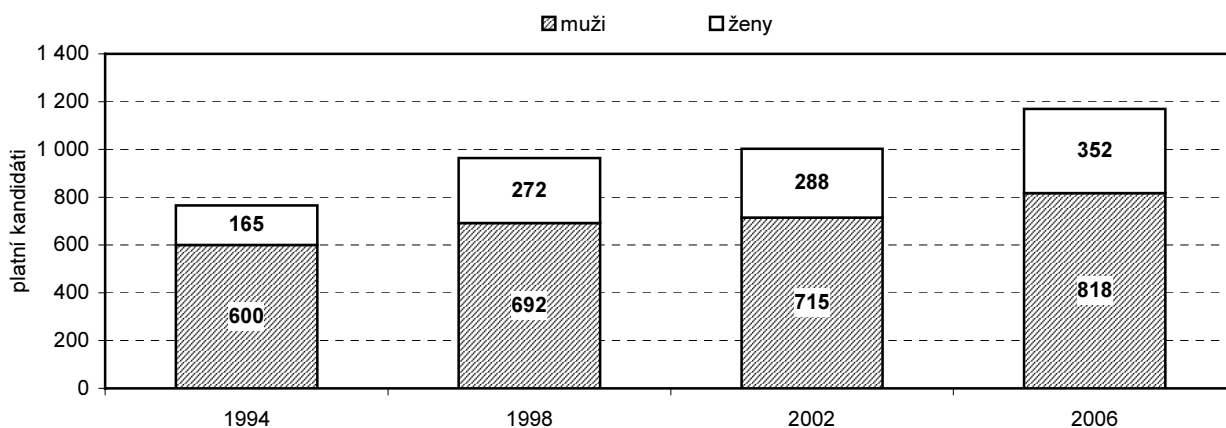
Tab. 2.20 Platní kandidáti ve volbách do obecních zastupitelstev v Libereckém kraji v roce 2006

	Platní kandidáti		z toho ve věku 60 a více let		Podíl kandidátů ve věku 60 a více let (%)
	celkem	z toho ženy	celkem	z toho ženy	
Liberecký kraj	8 179	2 698	1 170	352	14,3
v tom okresy:					
Česká Lípa	2 308	824	286	86	12,4
Jablonec nad Nisou	1 521	494	239	71	15,7
Liberec	2 442	807	359	112	14,7
Semily	1 908	573	286	83	15,0

Z hlediska územního rozmístění pocházelo nejvíce kandidujících ve věku 60 a více let z okresu Liberec (359 osob, tj. 30,7 % všech šedesátiletých a starších kandidátů). Nejvyšší zastoupení kandidátů v této věkové kategorii mezi kandidáty celkem však vykázal okres Jablonec nad Nisou, ve kterém šedesátiletí a starší kandidáti tvořili 15,7 % všech kandidátů.

Od roku 1994 rostl i počet kandidujících ve věkové skupině 60 a více let, a to celkově o 52,9 %. Velmi výrazně, více než dvojnásobně, se v uvedeném časovém horizontu navýšil počet šedesátiletých a starších žen-kandidátek, počet mužů-kandidátů vzrostl o 36,3 %.

Graf 25 Struktura platných kandidátů ve věku 60 a více let ve volbách do zastupitelstev obcí podle pohlaví v Libereckém kraji



Zvolení zastupitelé

Mezi zvolenými zastupiteli ve všech uvedených volebních letech převažovali muži, a to v rozmezí od 71,2 % v roce 2006 do 78,2 % v roce 1994. S rostoucí kandidaturou žen zaznamenával počet zvolených mužů pozvolný pokles a počet zvolených žen se navyšoval. Průměrný věk zvolených zastupitelů je velmi podobný průměrnému věku kandidátů. V členění podle pohlaví se však průměrný věk zastupitelů od voleb v roce 1994 mírně navyšoval, v případě mužů o 2 roky a v případě žen o 1,3 roky.

Tab. 2.21 Zvolení zastupitelé ve volbách do zastupitelstev obcí Libereckého kraje

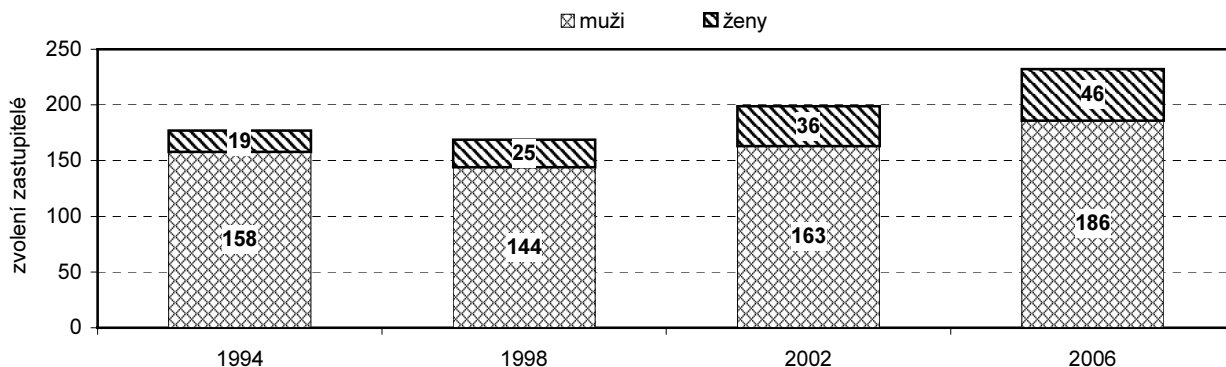
	Zvolení zastupitelé					Průměrný věk zvolených zastupitelů		
	celkem	muži		ženy		celkem	muži	ženy
		abs.	%	abs.	%			
1994	2 289	1 791	78,2	498	21,8	44,2	44,4	43,6
1998	2 325	1 747	75,1	578	24,9	45,0	45,2	44,5
2002	2 312	1 702	73,6	610	26,4	45,4	45,6	44,9
2006	2 302	1 638	71,2	664	28,8	46,0	46,4	44,9

Věk více než 10 % zastupitelů zvolených v komunálních volbách v roce 2006 přesahoval 60 let. Šedesátileté a starší ženy se staly zastupitelkami pouze v 19,8 % případů a většinu mandátů v této věkové skupině tak získali muži. Od roku 1994 je zřejmý rostoucí počet zvolených žen i mužů v tomto věku – v roce 1994 získalo mandát 19 žen a 158 mužů starších 60 let, v roce 2006 tento počet vzrostl na 46, resp. 186 křesel. Nejúspěšnější byli co do zisku mandátů senioři z okresu Jablonec nad Nisou, kteří obsadili 11,4 % z 367 křesel. Nejstarší zvolený zastupitel dosáhl věku 84 let.

Tab. 2.22 Zvolení členové obecních zastupitelstev v roce 2006

	Mandáty		z toho pro kandidáty ve věku 60 a více let		Podíl mandátů pro kandidáty ve věku 60 a více let (%)	
	celkem	z toho pro ženy	celkem	z toho pro ženy	celkem	z toho pro ženy
Liberecký kraj	2 302	664	232	46	10,1	6,9
v tom okresy:						
Česká Lípa	606	194	65	15	10,7	7,7
Jablonec nad Nisou	367	105	42	8	11,4	7,6
Liberec	642	176	68	15	10,6	8,5
Semily	687	189	57	8	8,3	4,2

Graf 26 Struktura zvolených zastupitelů ve věku 60 a více let ve volbách do zastupitelstev obcí podle pohlaví v Libereckém kraji



Shrnutí:

- Osoby ve věku 60 a více let tvořily v roce 2006 v rámci voleb do zastupitelstev obcí 23 % potenciálních voličů.
- Více než 14 % kandidátů do obecních zastupitelstev bylo šedesátiletých a starších a výrazně převažovali muži. Od roku 1994 vzrostl počet kandidátů ve věku nad 60 let o 52,9 %.
- Úspěch v komunálních volbách v roce 2006 slavilo 10,1 % šedesátiletých a starších kandidátů, přičemž zvolení muži v tomto věku získali 186 a ženy 46 mandátů. Nejstaršímu zvolenému zastupiteli bylo 84 let. Od komunálních voleb konaných v roce 1994 vzrostl počet zvolených zastupitelů ve věku 60 a více let o 31,1 %.

2.6. Příjemci důchodů a vyplácené důchody

V roce 2008 bylo v Libereckém kraji celkem 114 324 osob, které měly podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, nárok na výplatu některého z důchodů uvedeného v tomto zákoně. Mezi příjemce starobního plného důchodu pak patřilo 60 948 těchto osob, tedy 53,3 %. Z hlediska pohlaví tvořily větší část příjemců důchodů ženy – v roce 2008 to bylo 61,7 % v případě všech příjemců a 57,0 % v případě plných starobních důchodců. Nižší zastoupení mužů není vzhledem k výše uvedeným demografickým a biologickým skutečnostem překvapivé. Od roku 2000 vzrostl v souladu se zvyšováním počtu osob ve starších věkových skupinách počet příjemců důchodů o 11,7 %, z toho přírůstek příjemců plných starobních důchodů činil 17,1 %.

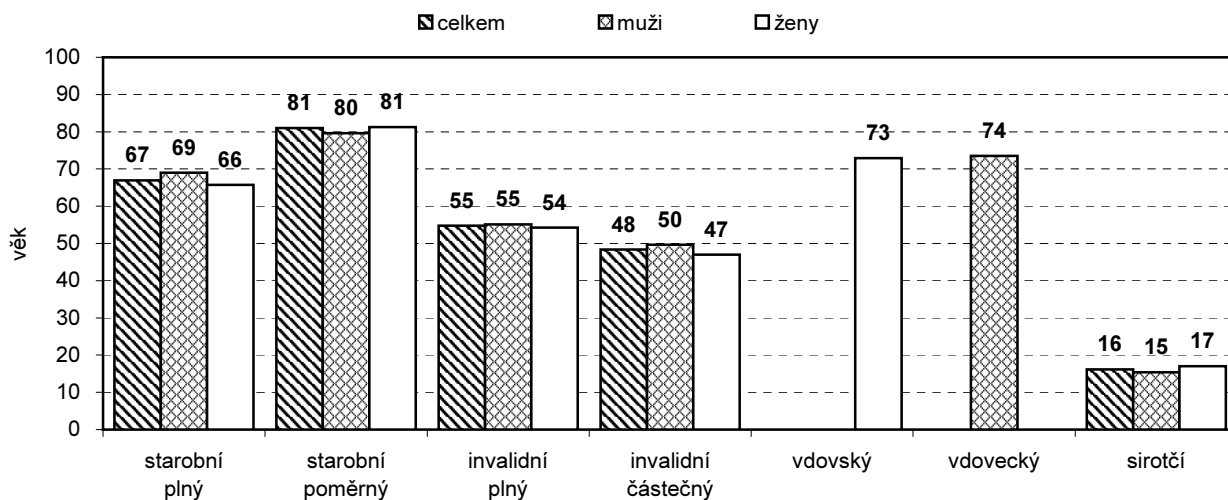
Tab. 2.23 Příjemci důchodů a průměrné měsíční výše důchodů podle pohlaví v Libereckém kraji v letech 2000 – 2008

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Celkem								
Příjemci důchodů celkem	102 354	103 179	103 346	104 504	106 522	107 962	110 148	112 371	114 324
z toho příjemci starobních plných	52 060	52 494	52 041	52 573	54 080	55 294	57 129	58 935	60 948
Průměrný důchod celkem (Kč)	6 095	6 607	6 623	6 849	7 032	7 485	7 924	8 470	9 333
průměrný starobní plný (Kč)	6 215	6 731	6 757	6 998	7 202	7 676	8 114	8 670	9 563
	Muži								
Příjemci důchodů celkem	.	.	38 281	38 800	39 810	40 512	41 508	42 521	43 731
z toho příjemci starobních plných	.	.	22 306	22 356	22 939	23 452	24 266	24 974	26 210
Průměrný důchod celkem (Kč)	.	.	6 980	7 224	7 433	7 931	8 395	8 971	9 871
průměrný starobní plný (Kč)	.	.	7 442	7 726	7 968	8 499	8 984	9 602	10 534
	Ženy								
Příjemci důchodů celkem	.	.	65 065	65 704	66 712	67 450	68 640	69 850	70 593
z toho příjemci starobních plných	.	.	29 735	30 217	31 141	31 842	32 863	33 961	34 738
Průměrný důchod celkem (Kč)	.	.	6 413	6 628	6 793	7 218	7 640	8 165	8 999
průměrný starobní plný (Kč)	.	.	6 243	6 460	6 637	7 069	7 472	7 985	8 832

V průměru bylo osobám s nárokem na výplatu některého z důchodů v Libereckém kraji v roce 2008 měsíčně vypláceno 9 333 Kč, z toho ženy pobíraly 8 999 Kč a muži 9 871 Kč. Průměrná výše plného starobního důchodu pak dosáhla 9 563 Kč – pro ženy však činila 8 832 Kč a pro muže 10 534 Kč.

Průměrný věk příjemců důchodů z Libereckého kraje v roce 2008 činil 65 let. Největší podíl na tomto výsledku má logicky zejména průměrný věk starobních důchodců – plným starobním důchodcům bylo nejčastěji 67 let, z toho mužům 69 a ženám 66 let. Vdovský i vdovecký důchod pobíraly především osoby ve věku 73, resp. 74 let.

Graf 27 Průměrný věk příjemců důchodů podle druhu důchodu a pohlaví v Libereckém kraji v roce 2008



Největší část důchodců žila v roce 2008 na území okresu Liberec (37,6 % všech příjemců důchodů). Výjimkou byli invalidní důchodci, absolutně nejvíce plných invalidních důchodců evidovali v okrese Jablonec nad Nisou (5 161 osob, tj. 34,5 % všech plných invalidních důchodců v kraji) a absolutně nejvíce důchodců v částečném invalidním důchodu v okrese Česká Lípa (3 210 osob, tj. 34,6 %).

Tab. 2.24 Příjemci důchodů podle okresů Libereckého kraje v roce 2008

osoby

	Příjemci celkem	v tom příjemci důchodů						
		starobních plných	starobních poměrných	invalidních plných	invalidních částečných	vdovských ¹⁾	vdoveckých ¹⁾	sirotčích
Liberecký kraj	114 324	60 948	48	14 975	9 275	23 111	3 877	2 090
v tom okresy:								
Česká Lípa	25 663	12 522	12	3 589	3 210	5 006	791	533
Jablonec nad Nisou	25 498	12 097	6	5 161	2 280	4 662	874	418
Liberec	43 036	24 853	18	4 286	2 651	9 006	1 431	791
Semily	20 127	11 476	12	1 939	1 134	4 437	781	348

¹⁾ včetně kombinovaných

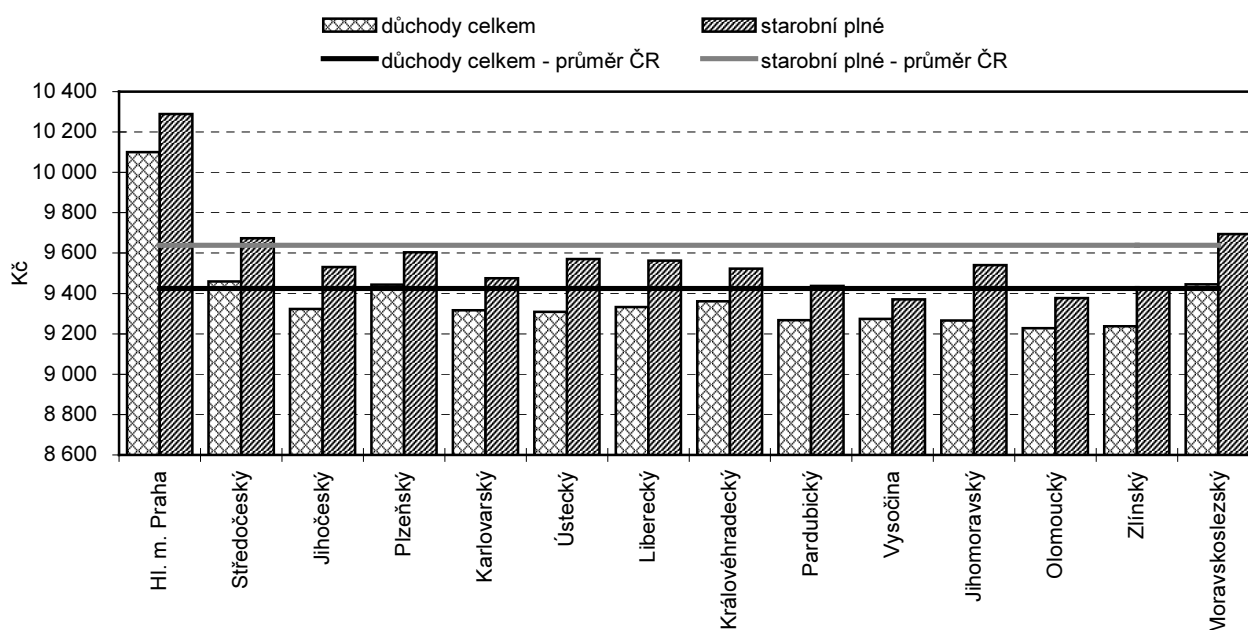
Z územního pohledu a úhrnné výše důchodu dosahovali nejvyšších příjmů důchodci v okrese Liberec, kteří v průměru pobírali 9 395 Kč měsíčně. Nejvyšší plné starobní důchody však byly vypláceny seniorům v okrese Jablonec nad Nisou (9 673 Kč), stejně tomu bylo také v případě důchodů vdovských (10 404 Kč) a vdoveckých (11 327 Kč).

Tab. 2.25 Průměrné výše důchodů podle okresů Libereckého kraje v roce 2008

v Kč

	Důchody celkem	v tom důchody						
		starobní plné	starobní poměrné	invalidní plné	invalidní částečné	vdovské ¹⁾	vdovecké ¹⁾	sirotčí
Liberecký kraj	9 333	9 563	5 746	9 319	5 814	10 251	11 112	4 952
v tom okresy:								
Česká Lípa	9 161	9 587	5 938	9 429	5 896	10 141	11 185	4 890
Jablonec nad Nisou	9 374	9 673	6 544	9 364	5 774	10 404	11 327	4 967
Liberec	9 395	9 550	5 524	9 237	5 742	10 253	11 062	4 950
Semily	9 365	9 451	5 487	9 176	5 832	10 212	10 889	5 032

¹⁾ včetně kombinovaných

Graf 28 Průměrná výše důchodů celkem a plných starobních důchodů podle krajů v roce 2008


Průměrná výše důchodu v České republice dosáhla v roce 2008 9 424 Kč, průměrný plný starobní důchod pak činil 9 638 Kč. Vyšší průměrné výdělky, dostatek pracovních příležitostí a nízká míra nezaměstnanosti znamenali pro důchodce v Hlavním městě Praha ve srovnání s ostatními kraji České republiky také nejvyšší důchody (tj. průměrný důchod celkem 10 100 Kč, průměrný plný starobní důchod 10 289 Kč). Absolutně nejnižší průměrný celkový důchod pobírali důchodci z Olomouckého kraje (9 228 Kč), nejnižší plný starobní

důchod byl pak vyplácen důchodcům v kraji Vysočina (9 370 Kč). Liberecký kraj se jak částkou představující průměrný důchod, tak částkou průměrného plného starobního důchodu, v roce 2008 umístil shodně na 6. pozici. V porovnání s celorepublikovým průměrem byl průměrný důchod v Libereckém kraji nižší o 91 Kč a průměrný plný starobní důchod o 75 Kč. V Libereckém kraji byl v roce 2008 oproti průměru České republiky ve vyšší části vyplácen pouze poměrný starobní důchod, když celorepublikový průměr překračoval o 73 Kč. Průměrný vdovský důchod vyplácený v Libereckém kraji se pak republikovému průměru rovnal.

Shrnutí:

- V roce 2008 byl některý z důchodů vyplácen 114 324 osobám, z toho plný starobní důchod pobíralo 60 948 z nich (53,3 % všech příjemců). Větší část příjemců představovaly ženy.
- Průměrný věk příjemců důchodů v roce 2008 činil 65 let, z toho průměrný věk plných starobních důchodců dosáhl 67 let. Vdovský a vdovecký důchod pobíraly osoby v průměrném věku 73, resp. 74 let.
- Osobám s nárokem na výplatu některého z důchodů bylo v roce 2008 v Libereckém kraji průměrně měsíčně vypláceno 9 333 Kč, muži pobírali 9 871 Kč a ženy 8 999 Kč. Průměrná výše plného starobního důchodu pak dosáhla 9 563 Kč, v případě mužů tento průměr činil 10 534 Kč a v případě žen 8 832 Kč.
- Průměrný důchod vyplácený v roce 2008 v Libereckém kraji se pohyboval pod celorepublikovým průměrem (9 424 Kč) o 91 Kč, průměrný plný starobní důchod (9 638 Kč) o 75 Kč.
- Nejvyšší průměrný důchod i průměrný plný starobní důchod v roce 2008 pobírali důchodci v Hlavním městě Praha (10 100 Kč, resp. 10 289 Kč).

3. Sociální péče v Libereckém kraji zaměřená na seniory

3.1. Teoretický úvod

Obecně je možné sociální služby charakterizovat jako specializované činnosti zaměřené na pomoc lidem, kteří se dostali do nepříznivé sociální situace. Sociální služby zahrnují 3 základní oblasti:

- sociální poradenství,
- služby sociální péče a
- služby sociální prevence.

Sociální poradenství se dělí na základní sociální poradenství (poskytují všichni poskytovatelé sociálních služeb bez ohledu na to, kdo je o radu požádá) a odborné sociální poradenství (poskytují specializované poradny, které se zaměřují na určitý jev nebo cílovou skupinu). Smyslem je poskytovat jejich uživatelům potřebné informace, které vedou k řešení nepříznivé sociální situace.

Služby sociální péče napomáhají lidem zajistit fyzickou a psychickou soběstačnost a nabízejí pomoc při zvládání úkonů péče o vlastní osobu. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách upravuje 14 druhů služeb sociální péče – osobní asistence, pečovatelská služba, tísňová péče, průvodcovské a předčitatelské služby, podpora samostatného bydlení, odlehčovací služby, centra denních služeb, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, chráněné bydlení a sociální služby ve zdravotnických zařízeních ústavní péče (nemocnice, léčebny dlouhodobě nemocných, psychiatrické léčebny).

Služby sociální prevence se zaměřují na jevy a situace, které mohou vést k sociálnímu vyloučení osob a nejsou prvotně způsobeny neschopností pečovat o sebe z důvodu věku či zdravotního stavu. Služby sociální prevence se zaměřují především na oblast tzv. „sociálně negativních jevů“, jako například kriminalita, bezdomovectví, zneužívání návykových látek, krize v rodině atd. V rámci sociální prevence upravuje zákon o sociálních službách 17 druhů služeb – raná péče, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, azylové domy, domy na půl cesty, kontaktní centra, krizová pomoc, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, sociálně terapeutické dílny, terapeutické komunity, terénní programy, sociální rehabilitace.

Sociální služby se poskytují v několika formách, a to jako služby pobytové, ambulantní nebo terénní, případně jejich kombinace. Jak již názvy napovídají, pobytové služby jsou spojené s ubytováním klienta v zařízeních sociálních služeb, za ambulantními službami klient dochází, je doprovázen nebo dopravován a terénní služby jsou klientovi poskytovány v jeho přirozeném (domácím) sociálním prostředí.

Pro poskytování sociálních služeb jsou zřizována následující zařízení sociálních služeb: centra denních služeb, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, chráněná bydlení, azylové domy, domy na půl cesty, zařízení pro krizovou pomoc, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, terapeutické komunity, sociální poradny, sociálně terapeutické dílny, centra sociálně rehabilitačních služeb, pracoviště rané péče, intervenční centra a zařízení následné péče.

Veškeré sociální služby zabezpečují pouze registrovaní poskytovatelé sociálních služeb, kterými mohou být jak fyzické, tak právnické osoby. O registraci poskytovatele rozhoduje krajský úřad příslušný podle místa trvalého nebo hlášeného pobytu fyzické osoby nebo sídla právnické osoby. Je-li zřizovatelem poskytovatele sociálních služeb ministerstvo, rozhoduje o registraci toto ministerstvo. Krajský úřad vede registr poskytovatelů sociálních služeb, a to v listinné (krajský úřad je správcem) a elektronické (krajský úřad je zpracovatelem) podobě. Správcem elektronické podoby registru poskytovatelů sociálních služeb je pak Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR.

V níže uvedené tabulce jsou uvedeni poskytovatelé sociálních služeb registrovaní v Libereckém kraji, a to v počtu v jakém je uvádí výše zmíněný Registr poskytovatelů sociálních služeb. Registr poskytovatelů sociálních služeb v České republice je možné nalézt pod odkazem <http://iregistr.mpsv.cz>

Podle údajů uvedených v Registru poskytovatelů sociálních služeb mohou konkrétně senioři v Libereckém kraji využít sociální služby poskytované v rámci azylového domu (1 poskytovatel orientovaný mimo jiné na cílovou skupinu seniorů), denních stacionářů (4), domovů pro seniory (27), odlehčovacích služeb (17), pečovatelských služeb (47), sociálně aktivizačních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením (6), odborného sociálního poradenství (34), telefonické krizové pomoci (1), terénních programů (1), center denních služeb (3), domovů se zvláštním režimem (13), nízkoprahového denního centra (1), noclehárny (1), osobní asistence (14), sociálně terapeutických dílen (1), sociální rehabilitace (2) a tísňové péče (1).

Tab. 3.1 Poskytovatelé sociálních služeb registrovaní v Libereckém kraji

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR - Registr poskytovatelů sociálních služeb

Sociální služba	Počet poskytovatelů	Sociální služba	Počet poskytovatelů
Azylové domy	16	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	22
Denní stacionáře	12	Domovy se zvláštním režimem	21
Domovy pro seniory	27	Chráněné bydlení	9
Domy na půl cesty	2	Kontaktní centra	3
Intervenční centra	1	Nizkoprahová denní centra	4
Nizkoprahová zařízení pro děti	2	Noclehárny	4
Odlehčovací služby	23	Osobní asistence	17
Pečovatelská služba	47	Podpora samostatného bydlení	1
Průvodcovské a předčitatelské služby	3	Raná péče	4
Služby následné péče	4	Sociálně terapeutické dílny	7
Sociálně aktivizační služby pro seniory a osob zdravotně postižené	14	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	6
Odborné sociální poradenství	67	Sociální rehabilitace	15
Telefonická krizová pomoc	8	Terapeutické komunity	2
Terénní programy	10	Tísňová péče	1
Tlumočnické služby	2	Týdenní stacionáře	5
Centra denních služeb	8	Krizová pomoc	-

Jednoznačně se však na seniory zaměřují sociální služby poskytované v domech pro seniory a domech s pečovatelskou službou:

- **Domovy pro seniory** představují dlouhodobou pobytovou službu s celoročním provozem, která seniorům se sníženou soběstačností zabezpečuje pravidelnou komplexní péči a současně nabízí aktivizační a sociálně terapeutické činnosti. Služba se poskytuje za úplatu.
- **Domy s pečovatelskou službou (DPS)** jsou zařízení poskytující bydlení starším či zdravotně postiženým občanům, jejichž zdravotní stav nevyžaduje komplexní ústavní péči, žijí osaměle, jsou příjemci pečovatelské služby a kteří jsou v základních životních úkonech soběstační, ale pro zajištění některých potřeb potřebují z důvodu věku nebo zdravotního stavu pomoc nebo péči jiné osoby a tuto pomoc nebo péči nemohou zajistit rodinní příslušníci. Ubytování je poskytováno na základě nájemní smlouvy pro konkrétní ubytovací jednotku.
- **Pečovatelská služba** je obecně poskytována dětem, osobám se zdravotním postižením a seniorům, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné osoby, a to v přirozeném prostředí i ve specializovaných zařízeních. Pečovatelé pomáhají zvládnout klientovi péči o vlastní osobu (hygienu, strava) a o chod domácnosti. Zprostředkovávají také kontakt se společenským prostředím a pomoc při prosazování jejich práv a zájmů. Služba se ve většině případů poskytuje za úplatu.

3.2. Domovy pro seniory a domy s pečovatelskou službou v Libereckém kraji

V úvodu této části je nutné zmínit, že v souvislosti s přijetím zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (zákon č. 108/2006 Sb., který nabyl účinnosti k 1. 1. 2007), došlo ke změně členění a značení druhu zařízení sociálních služeb (výčet zařízení viz. výše). Z tohoto důvodu nejsou údaje o domovech pro seniory za rok 2007 srovnatelné s údaji z předchozích let. Údaje o počtech těchto zařízení a jejich kapacitě vycházejí ze skutečného rozmístění jednotlivých zařízení či jejich detašovaných pracovišť.

V roce 2007 existovalo v Libereckém kraji celkem 141 zařízení, která poskytovala některou ze sociálních služeb a jejich kapacita čítala 4 585 míst. Pro potřeby osob ve vyšším věku (seniorů) bylo určeno celkem 1 303 míst v 16 zařízeních typu domov pro seniory a 2 241 míst v 88 domech s pečovatelskou službou.

Nejvíce domovů pro seniory v roce 2007 fungovalo v okrese Liberec (6 zařízení s 536 místy), nejnižší nabídku v tomto ohledu nabízely seniorům okres Jablonec nad Nisou, kde byla evidována 3 zařízení s kapacitou 238 míst. Na území okresu Jablonec nad Nisou se však z celokrajského hlediska nacházelo nejvíce domů s pečovatelskou službou (26 zařízení). Nejvyšší kapacitu (681 míst) nabízelo 23 domů s pečovatelskou službou v okrese Liberec.

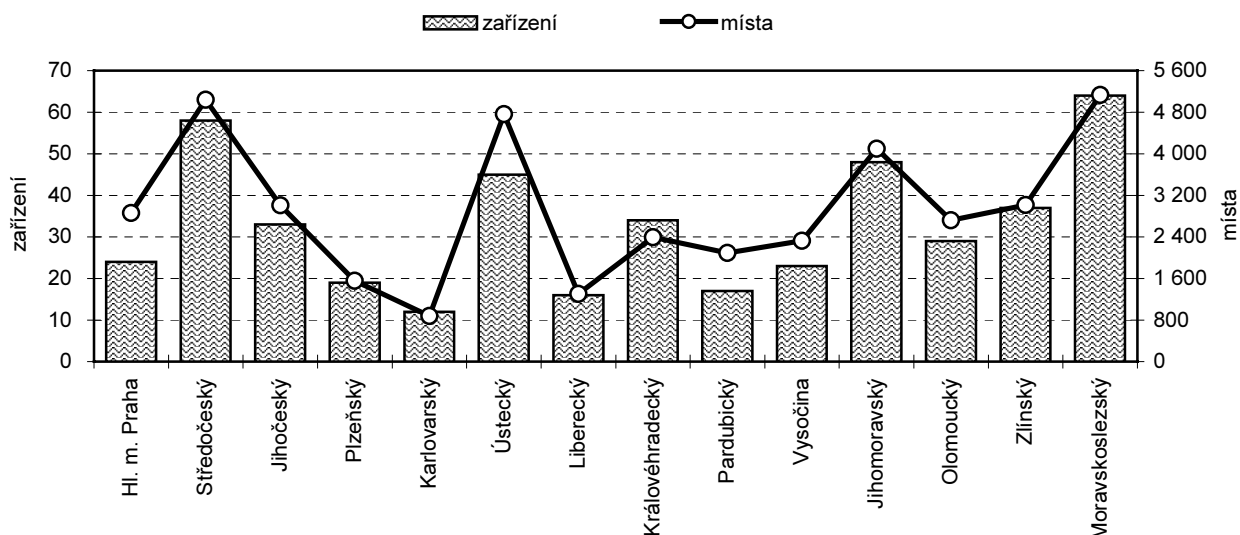
Tab. 3.2 Vybraná zařízení sociálních služeb podle okresů Libereckého kraje k 31. 12. 2007

Pramen: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR a terénní šetření ČSÚ

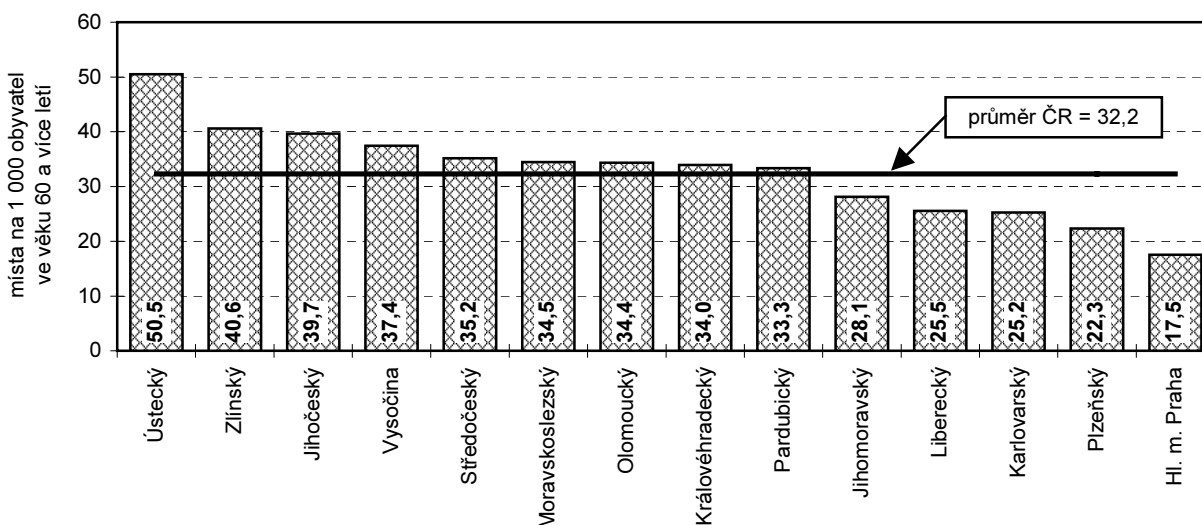
	Domovy pro seniory	Denní stacionáře	Týdenní stacionáře	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	Domy s pečovatelskou službou	Ostatní zařízení sociálních služeb
Zařízení						
Liberecký kraj	16	7	3	10	88	17
Česká Lípa	4	-	-	3	18	4
Jablonec n. N.	3	-	-	2	26	3
Liberec	6	2	1	5	23	9
Semily	3	5	2	-	21	1
Místa¹⁾						
Liberecký kraj	1 303	87	48	595	2 241	311
Česká Lípa	241	-	-	i.d.	451	102
Jablonec n. N.	238	-	-	i.d.	628	i.d.
Liberec	536	i.d.	i.d.	344	681	129
Semily	288	i.d.	i.d.	-	481	i.d.

¹⁾ v domech s pečovatelskou službou bytové jednotky

Graf 29 Domovy pro seniory a počet míst v těchto zařízeních podle krajů k 31. 12. 2007

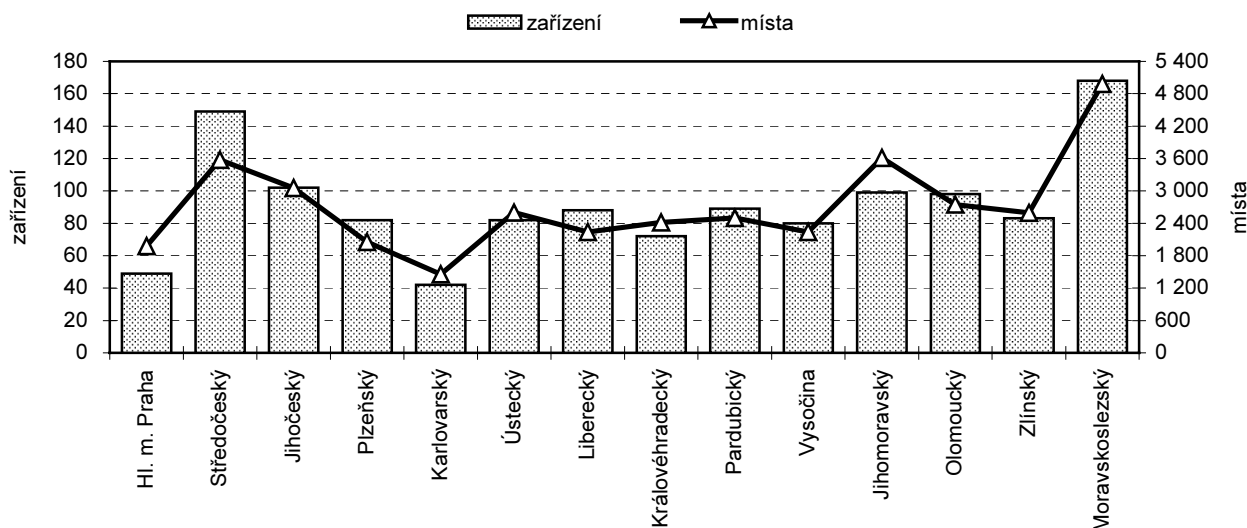


Graf 30 Místa v domovech pro seniory podle krajů k 31. 12. 2007

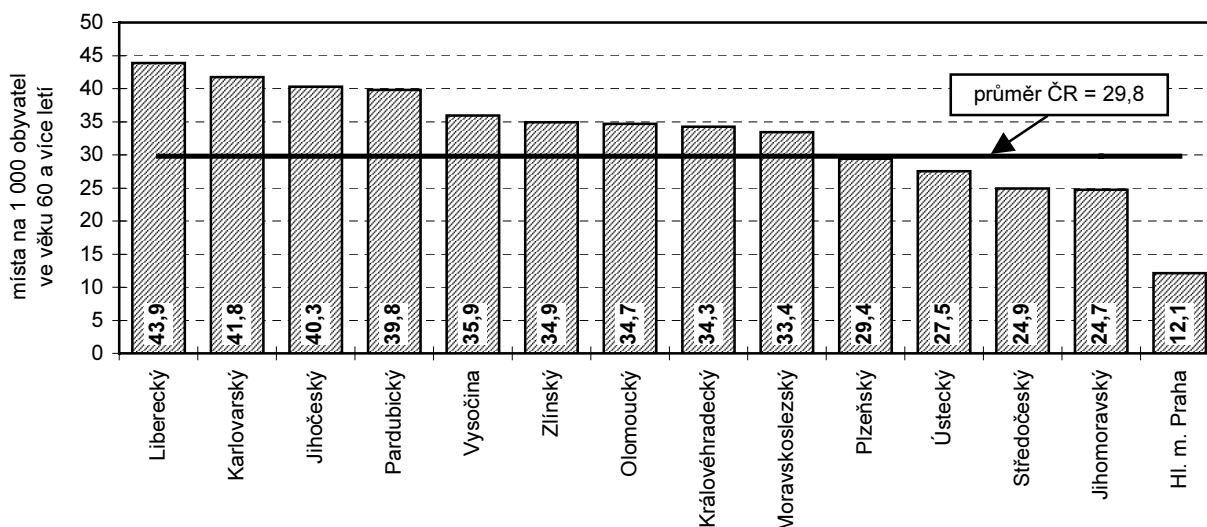


V rámci celé České republiky poskytovalo v roce 2007 sociální služby v domovech pro seniory celkem 459 zařízení s kapacitou 41 208 míst. Nejvyšší zastoupení měly s ohledem na počet obyvatel kraje domovy pro seniory v Moravskoslezském kraji (13,9 % všech zařízení) a dále také ve Středočeském (12,6 %) a Jihomoravském (10,5 %) kraji. Podíl Libereckého kraje na celorepublikovém počtu těchto zařízení činil 3,5 %, což byl 2. nejnižší podíl, který ovlivnila i velikost našeho kraje. Z hlediska kapacity zařízení bylo pořadí krajů na prvních dvou místech žebříčku stejné, první místo obsadil s 12,5% podílem na celkové kapacitě těchto zařízení v České republice Moravskoslezský kraj a druhé s 12,2 % kraj Středočeský. Třetí pozici v této kategorii připadla na Ústecký kraj, ve kterém se nacházelo 11,6 % míst v domech pro seniory v České republice.

Graf 31 Domy s pečovatelskou službou a počet míst v těchto zařízeních podle krajů k 31. 12. 2007



Graf 32 Místa v domech s pečovatelskou službou podle krajů k 31. 12. 2007

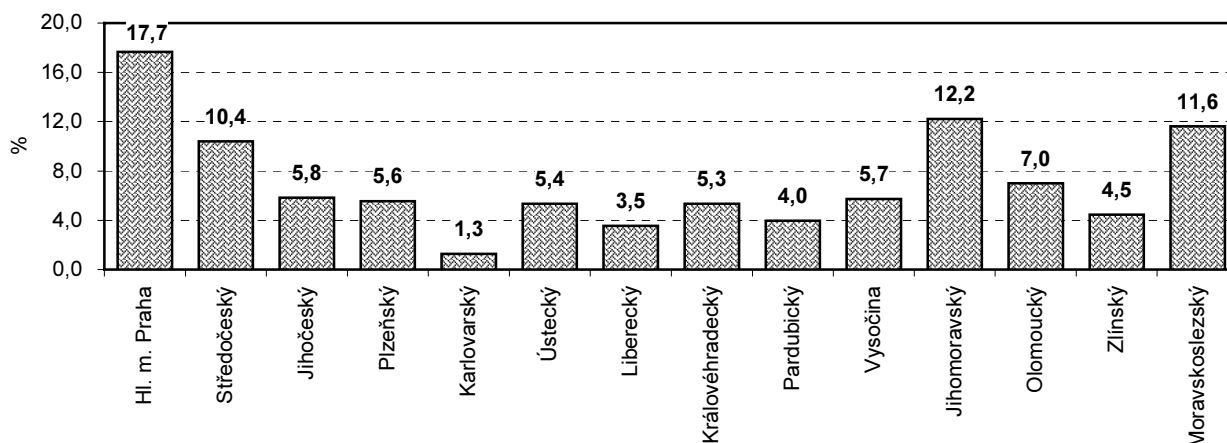


V roce 2007 působilo na území České republiky 1 283 domů s pečovatelskou službou, ve kterých bylo 38 039 bytových jednotek. Nejvyšší zastoupení domů s pečovatelskou službou v roce 2007 evidovali opět v Moravskoslezském (13,1 % všech zařízení v ČR) a Středočeském kraji (11,6 %). Na území Libereckého kraje fungovalo 6,9 % všech zařízení v České republice, což pro náš kraj v mezikrajském srovnání znamenalo 7. pozici. Kapacitně bylo nejvíce míst k dispozici v Moravskoslezském kraji, nejméně v Karlovarském kraji. Liberecký kraj ve srovnání s ostatními kraji obsadil 10. místo.

Níže uvedená tabulka nabízí údaje o počtu osob, kterým byla poskytnuta některá z vybraných služeb. Pečovatelskou službu v roce 2007 v Libereckém kraji využilo 2 817 osob a k této službě se vázaly výdaje ve výši 56 405 tis. Kč. Ve vztahu k celorepublikovým hodnotám to znamená, že v rámci Libereckého kraje byla pečovatelská služba poskytnuta 2,9 % osob a výdaje tvořily 3,5 % z celkového objemu prostředků vynaložených na pečovatelskou službu v úhrnu za Českou republiku. V roce 2007 nebylo možné v celé

České republiky uspokojit 48 131 žadatelů o umístění v domově pro seniory, z toho v Libereckém kraji 1 030 žadatelů (2,1 %).

Graf 33 Podíl krajů na celkových výdajích na pečovatelskou službu v roce 2007

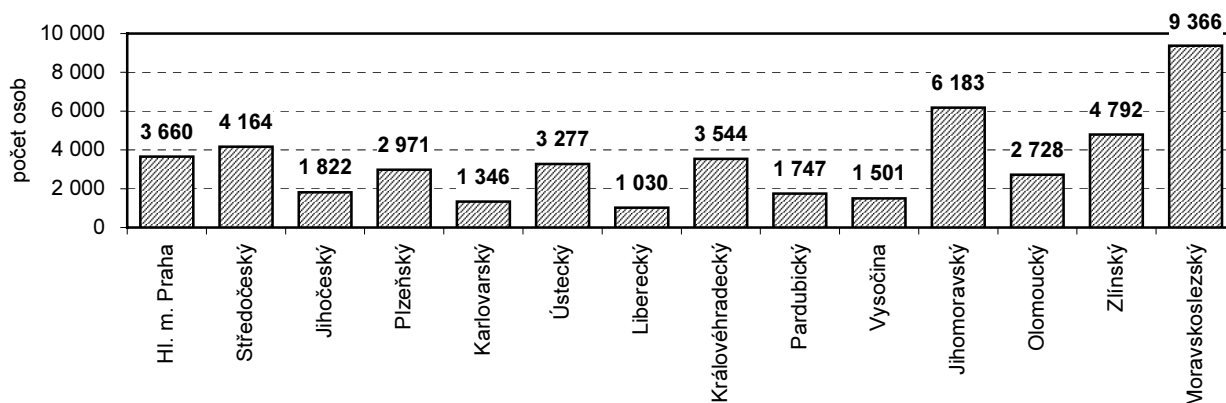


Tab. 3.3 Vybrané údaje o poskytnutých sociálních službách podle krajů v roce 2007

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Pečovatelská služba	Osobní asistence	Tísňová péče	Odlehčovací služby	Centra denních služeb	Denní stacionáře
Počet sociálně potřebných osob, jimž byla poskytnuta sociální služba						
Česká republika	98 373	2 302	654	3 885	2 936	2 257
v tom kraje:						
Hl. m. Praha	11 902	182	183	473	45	39
Středočeský	12 874	206	150	208	947	369
Jihočeský	2 407	32	143	95	45	27
Plzeňský	7 280	79	33	1 034	31	110
Karlovarský	2 049	149	-	35	126	63
Ústecký	4 484	128	18	-	-	124
Liberecký	2 817	-	-	8	8	30
Královéhradecký	4 884	87	-	107	70	129
Pardubický	3 050	245	29	33	67	84
Vysočina	4 632	94	-	12	142	206
Jihomoravský	17 608	117	-	551	401	184
Olomoucký	6 305	2	-	4	196	60
Zlínský	6 403	157	-	139	150	233
Moravskoslezský	11 678	824	98	1 186	708	599
Výdaje na sociální službu (tis. Kč)						
Česká republika	1 590 781	87 291	14 481	130 282	58 568	201 797
v tom kraje:						
Hl. m. Praha	281 181	10 025	3 928	46 189	783	558
Středočeský	165 464	9 816	2 113	7 153	6 972	27 608
Jihočeský	93 021	1 375	5 633	4 623	1 125	1 659
Plzeňský	88 373	4 372	294	10 363	3 864	12 108
Karlovarský	20 426	4 114	-	120	120	3 255
Ústecký	85 118	1 218	315	-	-	5 206
Liberecký	56 405	-	-	485	330	2 380
Královéhradecký	85 017	2 315	-	3 892	4 471	13 052
Pardubický	63 092	10 438	33	2 678	4 242	11 398
Vysočina	91 208	3 650	-	451	3 650	16 146
Jihomoravský	194 336	5 193	-	21 089	9 853	25 653
Olomoucký	111 303	140	23	153	3 764	9 521
Zlínský	71 118	7 023	-	6 931	5 217	12 502
Moravskoslezský	184 719	27 612	2 142	26 155	14 177	60 751

Graf 34 Neuspokojení žadatelé o sociální služby podle krajů k 31. 12. 2007



Se sociální péčí o osoby ve vyšším věku souvisí také výstavba domovů pro seniory a bytů v domech s pečovatelskou službou. Nejvíce bytů v domech s pečovatelskou službou v letech 1999 – 2007 bylo v Libereckém kraji, ale i v celé České republice dokončeno v letech 2002 – 2003. V letech 2004 – 2005 počet dokončených bytů velmi významně poklesl a v letech 2006 a 2007 již v Libereckém kraji nebyl v těchto zařízeních dokončen ani jeden byt. Tento jev je však ovlivněn nedostatkem finančních prostředků a nikoliv tím, že by již bylo dosaženo potřebné kapacity, která se v souvislosti se stárnutím populace bude naopak nadále zvyšovat.

Tab. 3.4 Byty dokončené v domech s pečovatelskou službou podle krajů v letech 1999 – 2007

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Česká republika	651	687	708	1 725	1 729	1 638	1 047	760	530
v tom kraje:									
Hl. m. Praha	83	-	12	31	57	-	57	-	45
Středočeský	150	64	95	110	187	124	143	63	29
Jihočeský	-	23	83	355	104	246	72	41	25
Plzeňský	95	13	94	121	282	208	72	29	17
Karlovarský	-	-	12	-	115	34	16	-	11
Ústecký	-	18	-	107	21	99	46	65	2
Liberecký	-	65	-	119	139	92	55	-	-
Královéhradecký	69	24	74	115	62	47	41	27	48
Pardubický	-	66	27	43	102	157	-	127	64
Vysočina	36	56	-	111	124	66	132	78	36
Jihomoravský	-	78	74	222	239	296	136	167	106
Olomoucký	36	71	74	129	77	26	32	75	48
Zlínský	154	190	77	187	6	63	169	62	80
Moravskoslezský	28	19	86	75	214	180	76	26	19

Shrnutí:

- V roce 2007 působilo na území Libereckého kraje 141 zařízení o kapacitě 4 585 míst poskytujících některou ze sociálních služeb.
- Seniorům bylo určeno 1 303 míst v 16 domovech pro seniory a 2 241 míst v 88 domech s pečovatelskou službou. Nejvíce domovů pro seniory se nacházelo v okrese Liberec, nejméně v okrese Jablonec nad Nisou. Naopak domy s pečovatelskou službou byly co do počtu nejčastější v okrese Jablonec nad Nisou.
- Pečovatelská služba byla v roce 2007 v Libereckém kraji poskytnuta 2 817 osobám s celkovými výdaji ve výši 56 405 tis. Kč.
- V roce 2007 v Libereckém kraji nebylo možné uspokojit 1 030 žadatelů o umístění v domově pro seniory.
- V posledních dvou letech 2006 a 2007 nebyl v Libereckém kraji dokončen žádný byt v domě s pečovatelskou službou. Příčinou této skutečnosti je pravděpodobně nedostatek finančních prostředků a nikoliv naplnění potřebných kapacit, které naopak v souvislosti se stárnutím populace ještě nadále porostou.

4. Mezinárodní srovnání

Tab. 4.1 Složení obyvatelstva podle věkových skupin a zemí Evropské unie v roce 2007

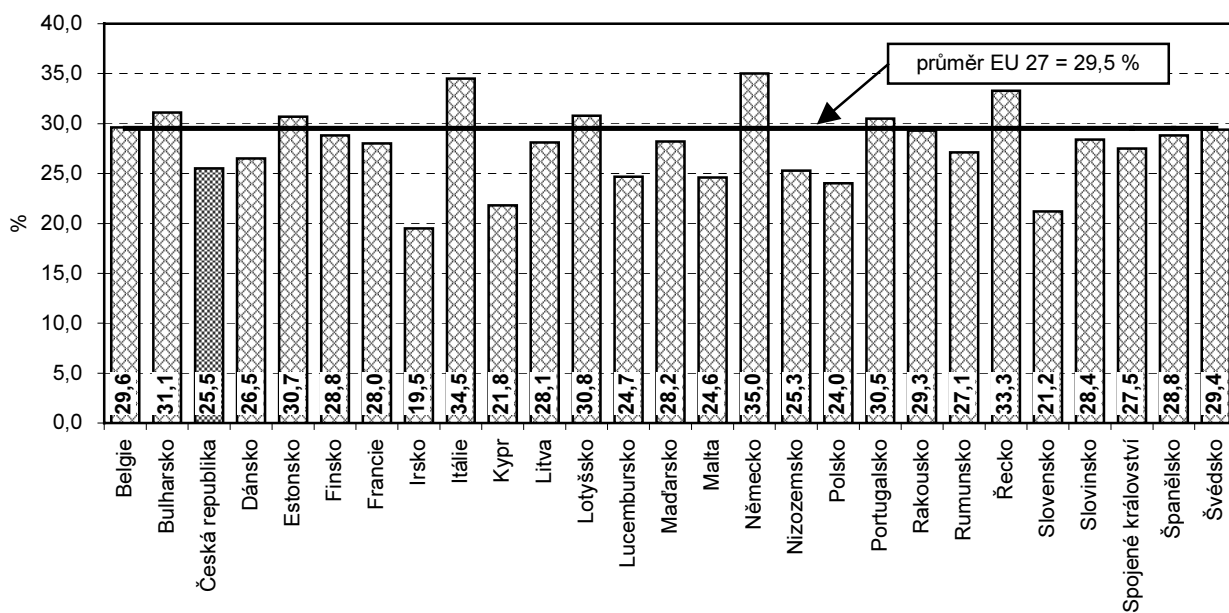
Zdroj: Eurostat

v %

	0 - 14 let	15 - 24 let	25 - 49 let	50 - 64 let	65 - 79 let	65 a více let	80 a více let
EU 27	15,8	12,6	36,3	18,3	12,6	16,9	4,3
v tom:							
Belgie	17,0	12,1	35,4	18,5	12,5	17,1	4,6
Bulharsko	13,4	13,3	35,6	20,4	13,8	17,3	3,5
Česká republika	14,4	13,1	36,9	21,2	11,1	14,4	3,3
Dánsko	18,6	11,4	34,7	20,0	11,2	15,3	4,1
Estonsko	14,9	15,4	34,7	17,9	13,6	17,1	3,5
Finsko	17,1	12,5	32,9	21,1	12,3	16,5	4,2
Francie	18,4	12,7	34,1	18,4	11,6	16,4	4,9
Irsko	20,3	14,8	38,3	15,5	8,4	11,1	2,7
Itálie	14,1	10,2	37,3	18,4	14,6	19,9	5,3
Kypr	17,9	15,5	37,3	16,9	9,5	12,3	2,8
Litva	15,9	15,7	36,2	16,6	12,5	15,6	3,1
Lotyšsko	14,0	15,7	35,6	17,6	13,7	17,1	3,4
Lucembursko	18,3	11,8	38,8	17,1	10,7	14,0	3,3
Maďarsko	15,2	12,8	35,7	20,4	12,3	15,9	3,6
Malta	16,7	14,2	34,6	20,6	10,8	13,8	3,0
Německo	13,9	11,7	36,3	18,4	15,2	19,8	4,6
Nizozemsko	18,1	12,0	36,1	19,4	10,8	14,5	3,7
Polsko	15,8	15,9	36,0	18,9	10,6	13,4	2,9
Portugalsko	15,5	11,9	37,4	18,0	13,2	17,3	4,1
Rakousko	15,6	12,3	37,6	17,6	12,4	16,9	4,5
Rumunsko	15,4	14,9	37,0	17,8	12,2	14,9	2,7
Řecko	14,3	11,6	37,6	18,0	14,7	18,6	3,9
Slovensko	16,1	15,6	38,0	18,4	9,3	11,9	2,5
Slovinsko	14,0	12,7	37,8	19,6	12,5	15,9	3,4
Spojené království	17,6	13,4	35,1	17,9	11,5	16,0	4,5
Španělsko	14,5	11,5	40,5	16,8	12,1	16,7	4,5
Švédsko	17,0	12,7	33,2	19,7	12,0	17,4	5,4

Graf 35 Podíl obyvatel ve věku 60 a více let podle zemí Evropské unie v roce 2007

Zdroj: Eurostat



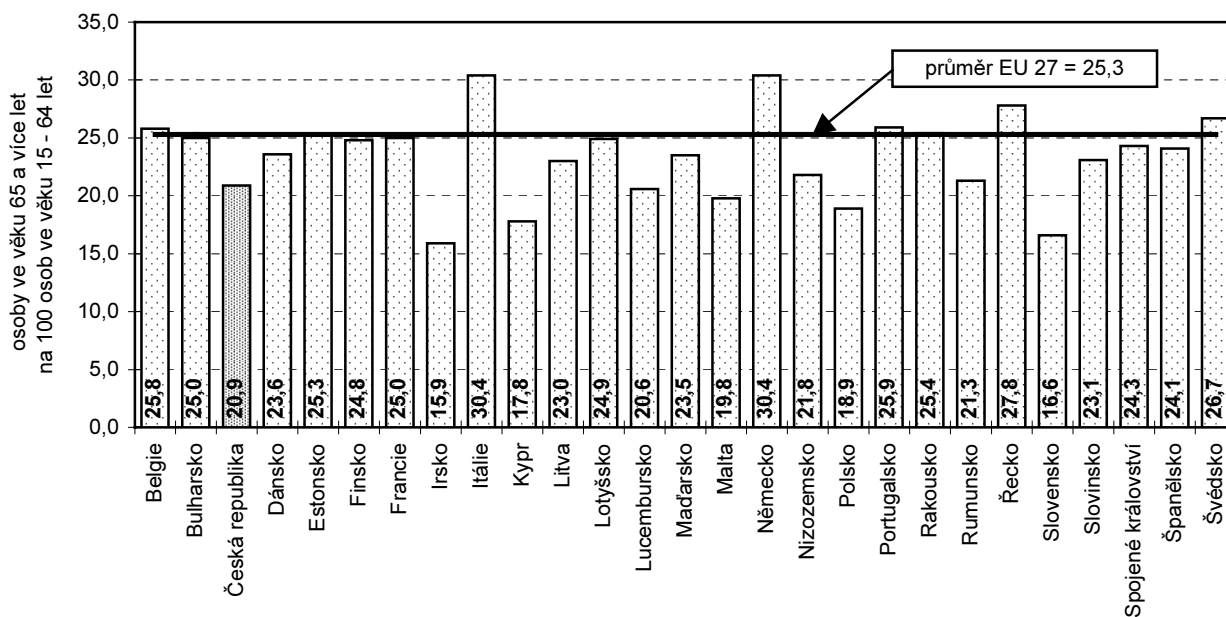
Tab. 4.2 Statutární věková hranice pro nárok na starobní důchod ve vybraných zemích

Zdroj: internetové stránky Ministerstva práce a sociálních věcí, staženo 14. 9. 2009

	Věková hranice		Poznámka
	muži	ženy	
Arménie	65	63	zvyšování (62,5/57,5) do r. 2005, resp. 2011 a sjednocení tzv. employment a social pension
Austrálie	65	65	sjednocení věku žen (60 let) s věkem mužů do r. 2013 (zvyšování o 6 měsíců za 2 roky)
Belgie	65	65	zvyšování věku z 62 let probíhá od r. 1997 do r. 2009, v současnosti je důchodový věk žen 63 - 64 let
Bulharsko	63	60	cílového stavu bude dosaženo v roce 2009 postupným zvyšováním o 6 měsíců ročně z původních 60/55 let
Dánsko	67 (65)	67 (65)	v r. 2004 byl věk snížen v rámci širších opatření pro zvýšení participace starších osob na trhu práce
Estonsko	63	63	původní věkové hranice (60/55 let) z r. 1994 jsou postupně upravovány do r. 2016, r. 2004 - ženy 59, muži 63 let
Finsko	65	65	v souvislosti s růstem naděje dožití avizována debata o postupném růstu věku o 2 - 3 roky do r. 2050
Francie	60	60	pro doplňková schémata 65 let, nutnost 40 let pojištění (povinná doba pojištění může zvyšovat věk "skrytě")
Chorvatsko	65	60	zvyšování z původních 60/55 od r. 1999 do r. 2008
Irsko	65	65	pro tzv. contributory pension platí 66 let
Island	67	67	nižší věk možný jako výjimka pro námořníky po 25 letech služby
Itálie	57 - 65 (65)	57 - 65 (60)	flexibilní věkové hranice, pozdější odchod do důchodu znamená vyšší dávku, rozdíl mezi "old age" a "senior"
Kypr	65	65	možnost čerpat dávku od 63 let za specifických podmínek
Lichtenštejnsko	65	64	nové věkové hranice platí pro ročníky narození 1935 (muži) a 1946 (ženy) a mladší, původně 64/62 let
Litva	62,5	60	cílového stavu z původních 60/55 let dosaženo v roce 2006, v r. 2004 platil pro ženy věk 59 let
Lotyšsko	62	62	od r. 1996 sjednocování (z 60/57 let) do r. 2008/9, v r. 2004 věk žen 60 let (zvyšování o 6 měsíců ročně)
Lucembursko	65	65	-
Maďarsko	62	62	od r. 1997 postupné sjednocování z původních 60/55 let do r. 2002, resp. 2009
Malta	61	60	navrženo sjednocení věkových hranic na 61 let v roce 2007
Německo	65 (67)	65 (67)	diskuse o případném prodloužení na 67 let v období 2012 - 2029 je údajně uzavřena a k prodloužení důchodového věku dojde
Nizozemí	65	65	-
Norsko	67	67	značná část zaměstnanců může odejít dříve (62 let) s relativně malým snížením dávky
Polsko	65	60	probíhá diskuse o zvýšení věkové hranice pro ženy na 65 let
Portugalsko	65	65	vláda navrhuje růst důchodového věku u státních zaměstnanců z 60 na 65 let během přibližně 10 let
Rakousko	65	60 (65)	k růstu věkové hranice z 60 let u žen by mělo dojít mezi lety 2024 až 2033 na cílových 65 let
Rumunsko	65	60	původní věkové hranice (62/57) zvyšovány od r. 2001 do r. 2014
Řecko	65	60 (65)	nová věková hranice platí pro pojištěnce, kteří do systému vstoupili od r. 1993, pro ženy jinak platí 60 let
Slovensko	62	62	od r. 2004 do r. 2007/14 sjednocení a prodloužení z původních 60/53-57 let
Slovinsko	58, 63, 65	58, 61, 63	odvozeno od doby pojištění, delší doba účasti znamená nižší věk původní hranice u žen 53/58/60, zvyšování do r. 2009/23
Spojené státy americké	67	67	postupné zvyšování důchodového věku do r. 2024 z 65 let (67 let pro narozené v roce 1960 a mladší)
Španělsko	65	65	-
Švédsko	61 - 67	61 - 67	pružný věk v důsledku NDC systému, garance minimálního důchodu od 65 let
Švýcarsko	65	64	zvýšení během let 2001 - 2005 pro tzv. basic schneeme u žen z původních 62 let
Velká Británie	65	60 (65)	růst věkové hranice u žen mezi lety 2010 - 2020 z 60 na 65 let

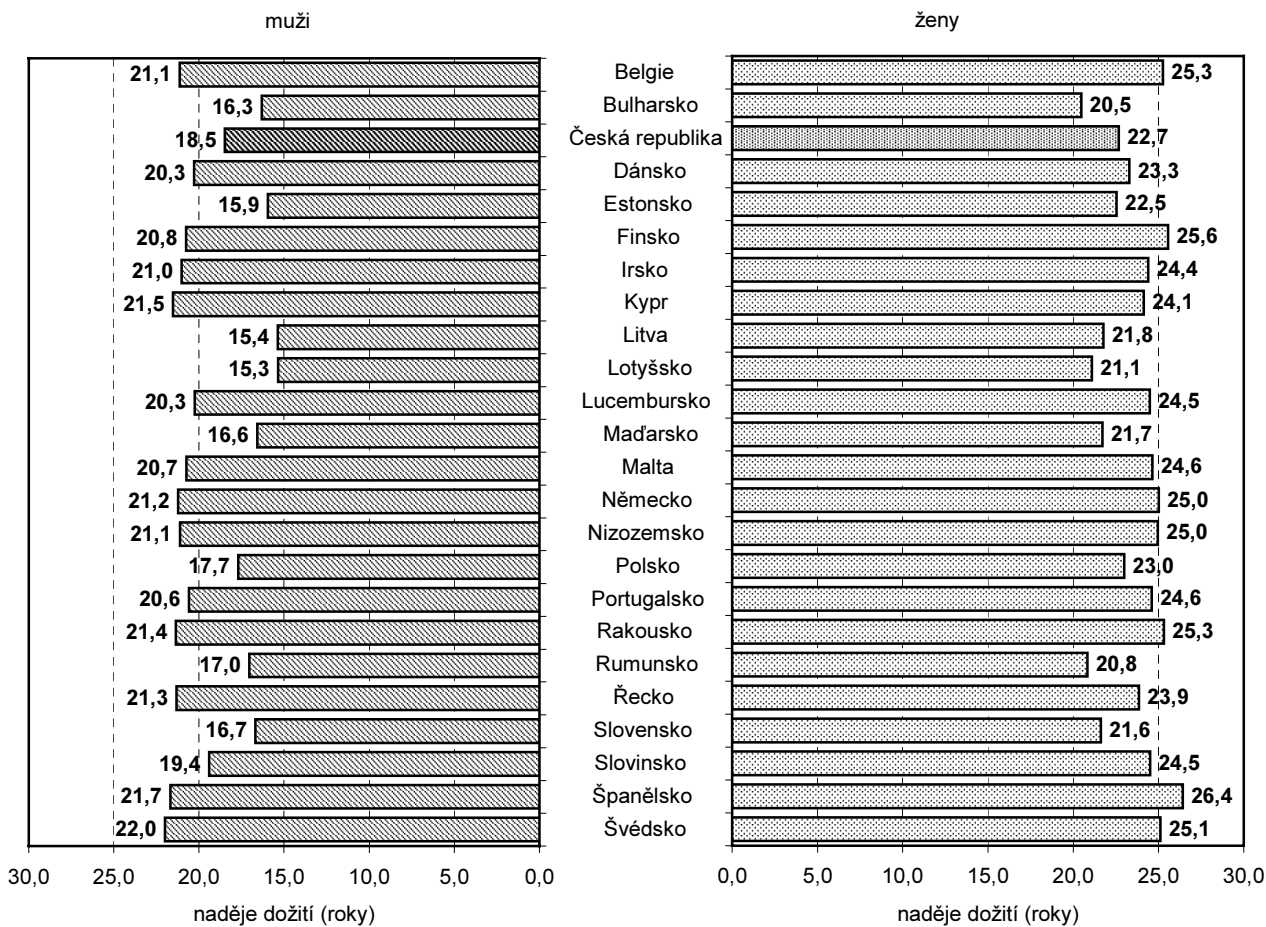
Graf 36 Index závislosti II. podle zemí Evropské unie v roce 2008

Zdroj: Eurostat



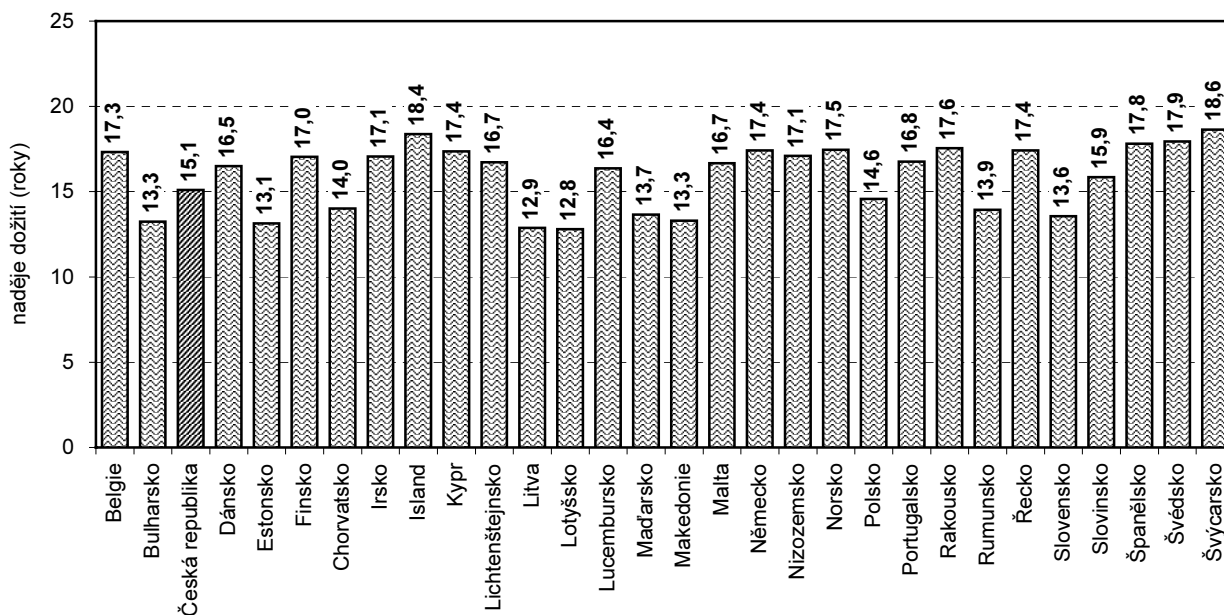
Graf 37 Naděje dožití ve věku 60 let podle pohlaví a vybraných zemí Evropské unie v roce 2007

Zdroj: Eurostat



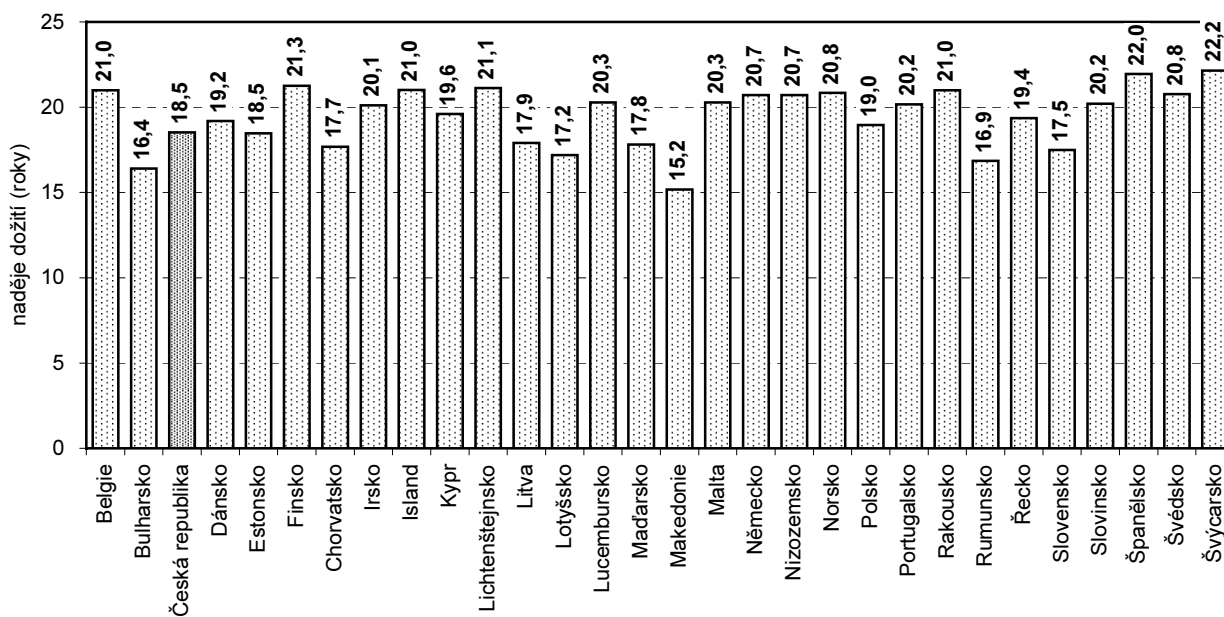
Graf 38 Naděje dožití mužů ve věku 65 let podle vybraných zemí v roce 2007

Zdroj: Eurostat



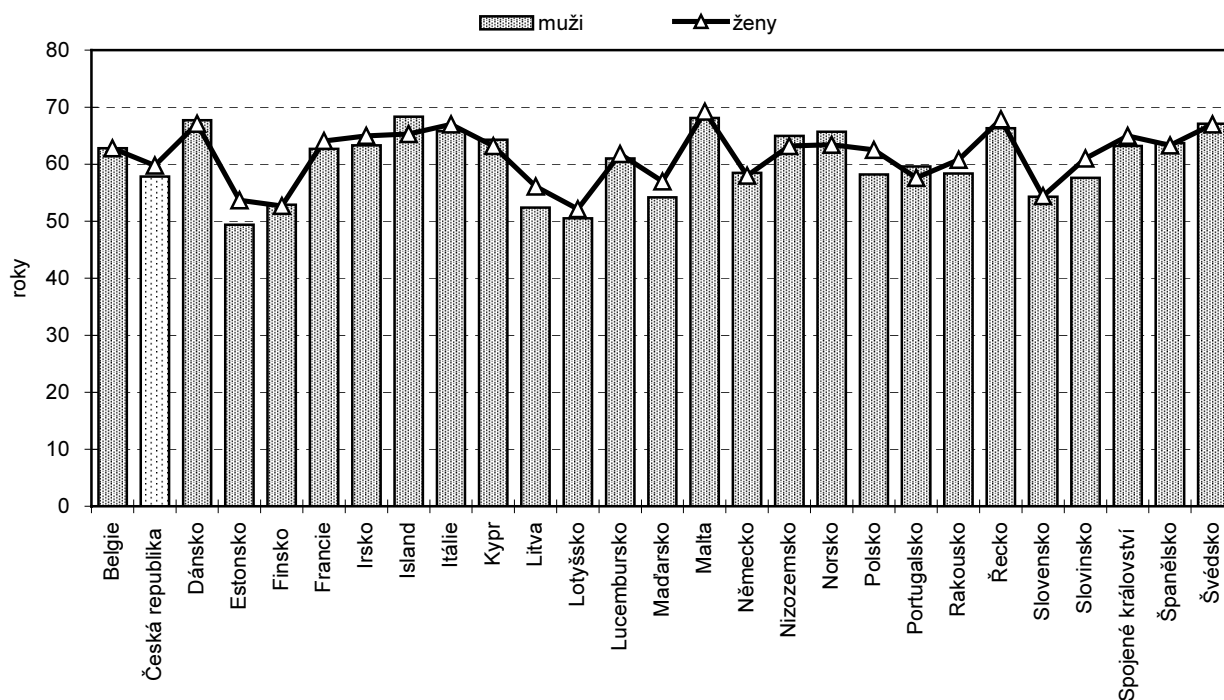
Graf 39 Naděje dožití žen ve věku 65 let podle vybraných zemí v roce 2007

Zdroj: Eurostat



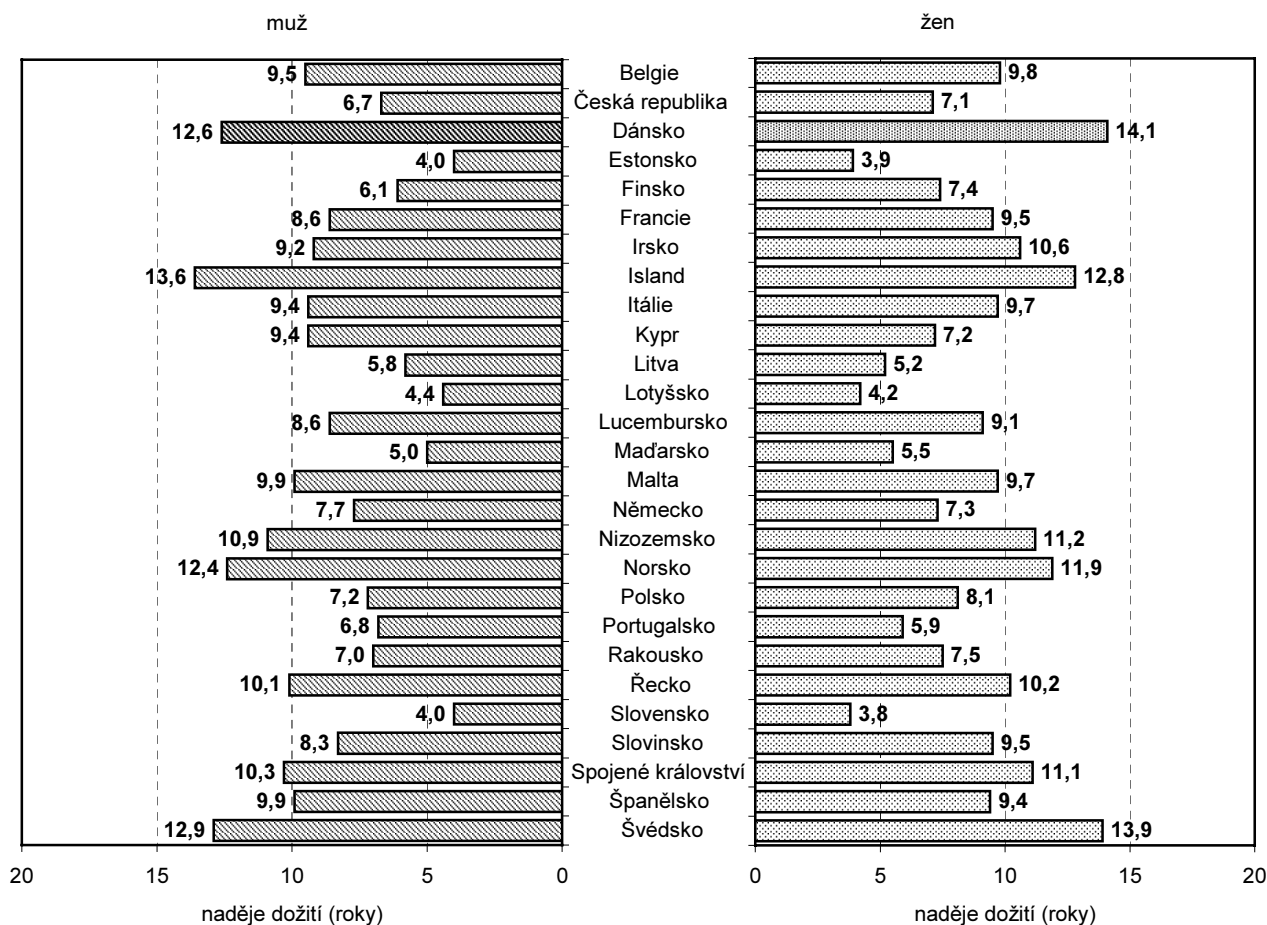
Graf 40 Zdravá délka života podle pohlaví a vybraných zemí v roce 2006

Očekávaný počet let života ve zdraví a dobré kondici.
Zdroj: Eurostat



Graf 41 Zdravá délka života ve věku 65 let podle pohlaví a vybraných zemí v roce 2006

Očekávaný počet let života ve zdraví a dobré kondici.
Zdroj: Eurostat



Tab. 4.3 Podíl seniorů žijících v domácnostech jednotlivců podle vybraných zemí, věku a pohlaví

Zdroj: publikace ČSÚ - Mezinárodní výsledky sčítání lidu, domů a bytů, rok 2006

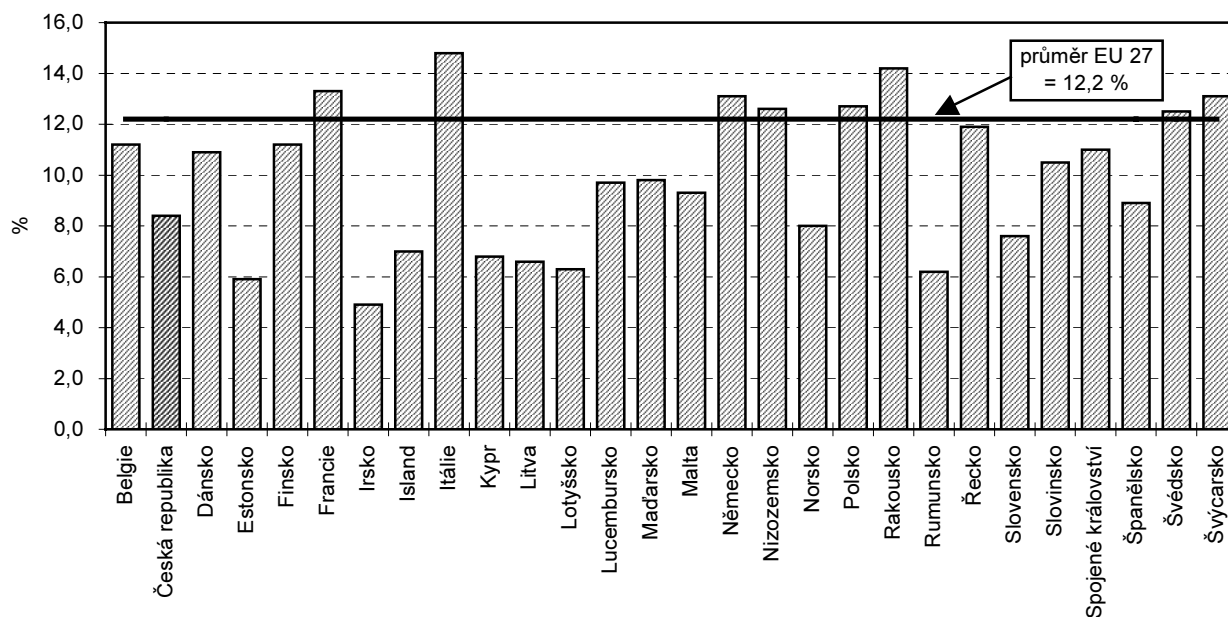
	Podíl osob ve věku 65 a více let na celkovém obyvatel v daném věku (%)			Podíl osob ve věku 80 a více let na celkovém obyvatel v daném věku (%)		
	celkem	v tom ¹⁾		celkem	v tom ²⁾	
		muži	ženy		muži	ženy
Česká republika	34,1	18,3	44,1	45,7	29,0	52,7
Dánsko	43,1	26,4	55,1	61,5	39,5	72,5
Estonsko	35,6	19,6	43,4	40,9	26,0	45,3
Finsko	37,4	21,6	47,3	49,9	30,7	57,1
Francie	30,7	16,5	40,4	.	.	.
Irsko	26,9	20,6	31,7	32,8	25,5	36,7
Itálie	26,8	13,6	36,0	39,7	22,1	48,4
Kypr	20,9	10,9	29,0	28,8	20,4	35,0
Lichtenštejnsko	30,5	15,7	40,2	37,5	19,0	46,4
Litva	29,8	14,3	37,9	34,3	19,8	39,8
Lotyšsko	23,4	12,7	28,5	24,0	15,7	26,5
Lucembursko	27,5	14,8	36,0	35,5	22,6	40,9
Maďarsko	30,6	15,4	39,5	36,7	23,1	42,7
Nizozemsko	33,1	17,7	43,9	46,3	27,3	54,7
Norsko	39,0	24,4	49,3	53,5	33,6	63,5
Polsko	26,1	13,8	33,7	34,9	20,9	40,8
Portugalsko	19,0	10,1	25,3	24,6	15,9	29,3
Rakousko	32,5	15,9	42,7	44,4	23,6	52,3
Rumunsko	23,6	12,5	31,5	34,8	23,2	40,9
Řecko	17,8	9,1	24,9	23,4	14,5	29,6
Slovensko
Slovinsko	25,3	11,4	33,5	32,3	16,4	38,1
Švýcarsko	31,6	16,7	41,7	40,6	23,6	48,9
Velká Británie	34,5	21,9	43,6	47,9	32,0	55,6

¹⁾ podíl mužů, resp. žen ve věku 65 a více let vtažen k celkovému počtu mužů, resp. žen

²⁾ podíl mužů, resp. žen ve věku 80 a více let vtažen k celkovému počtu mužů, resp. žen

Graf 42 Podíl výdajů na důchody z HDP podle zemí v roce 2005

Zdroj: Eurostat



Tab. 4.4 Podíl seniorů žijících v institucionálních zařízeních pro seniory podle věku a pohlaví

Zdroj: publikace ČSÚ - Mezinárodní výsledky sčítání lidu, domů a bytů, rok 2006

	Osoby ve věku 65 a více let na celkovém obyvatel v daném věku (%)			Osoby ve věku 80 a více let na celkovém obyvatel v daném věku (%)			Index maskulinity obyvatelstva žijícího v zařízeních pro seniory ³⁾
	celkem	v tom ¹⁾		celkem	v tom ²⁾		
		muži	ženy		muži	ženy	
Česká republika	2,0	1,3	2,4	6,1	3,9	7,0	44,8
Dánsko
Estonsko	1,6	1,4	1,7	4,0	2,5	4,5	90,6
Finsko	1,8	1,0	2,2	5,6	3,4	6,4	30,5
Francie	4,3	2,6	5,5	13,8	8,2	16,2	35,3
Irsko	3,5	2,1	4,6	10,7	6,8	12,8	38,3
Itálie	1,4	0,7	1,8	4,0	2,0	5,0	31,8
Kypr	3,2	2,2	4,1	10,5	7,7	12,6	47,8
Lichtenštejnsko	4,7	2,5	6,1	14,1	7,2	17,5	38,0
Litva	1,0	0,9	1,0	2,1	1,4	2,4	99,3
Lotyšsko	1,2	1,1	1,2	2,6	1,8	2,9	80,9
Lucembursko	4,1	1,8	5,6	14,5	7,9	17,3	21,9
Maďarsko	2,0	1,4	2,4	5,1	3,1	6,0	48,8
Nizozemsko	4,6	2,4	6,2	15,7	10,2	18,2	28,5
Norsko
Polsko	0,7	0,6	0,8	1,8	1,1	2,1	67,6
Portugalsko	3,0	2,2	3,6	8,8	6,7	10,0	53,3
Rakousko	3,1	1,5	4,0	9,3	5,1	10,9	27,8
Rumunsko	0,2	0,2	0,2	0,5	0,3	0,6	87,0
Řecko	0,5	0,3	0,7	1,7	0,9	2,2	40,6
Slovensko
Slovinsko
Švýcarsko	6,3	3,6	8,1	18,4	11,4	21,8	32,4
Velká Británie	2,0	1,0	2,7	6,1	3,3	7,5	27,8

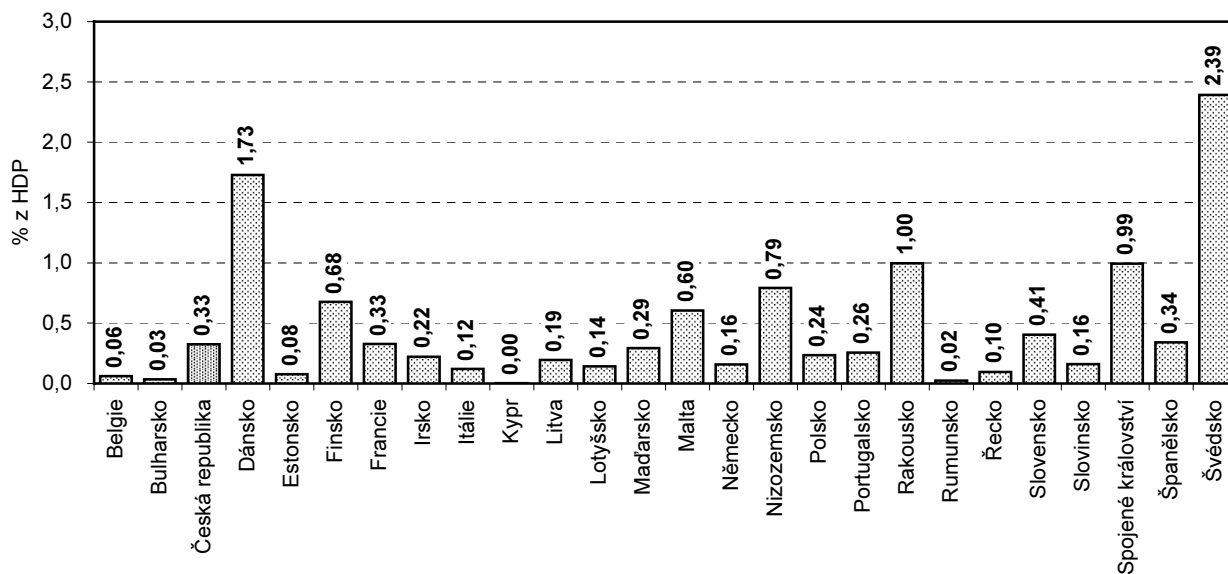
¹⁾ podíl mužů, resp. žen ve věku 65 a více let vstážen k celkovému počtu mužů, resp. žen

²⁾ podíl mužů, resp. žen ve věku 80 a více let vstážen k celkovému počtu mužů, resp. žen

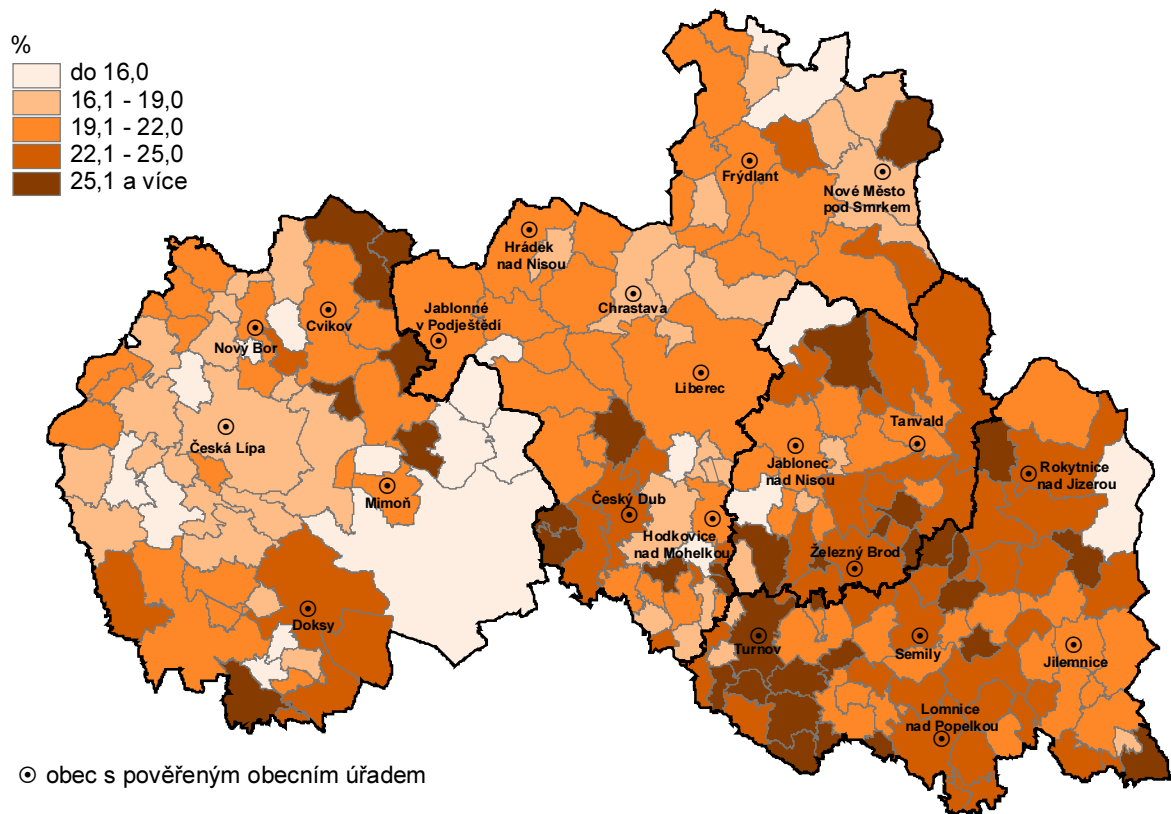
³⁾ počet mužů připadajících na 100 žen

Graf 43 Výdaje na péči o seniory podle zemí Evropské unie v roce 2006

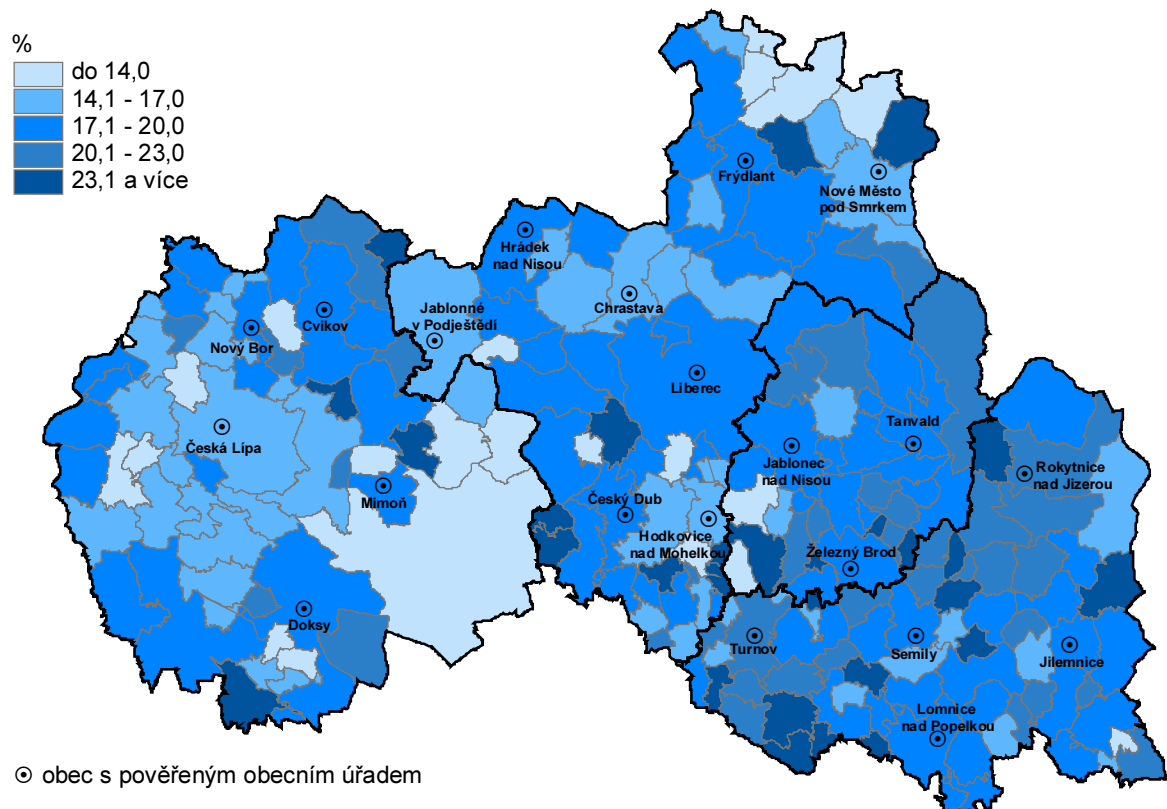
Zdroj: Eurostat



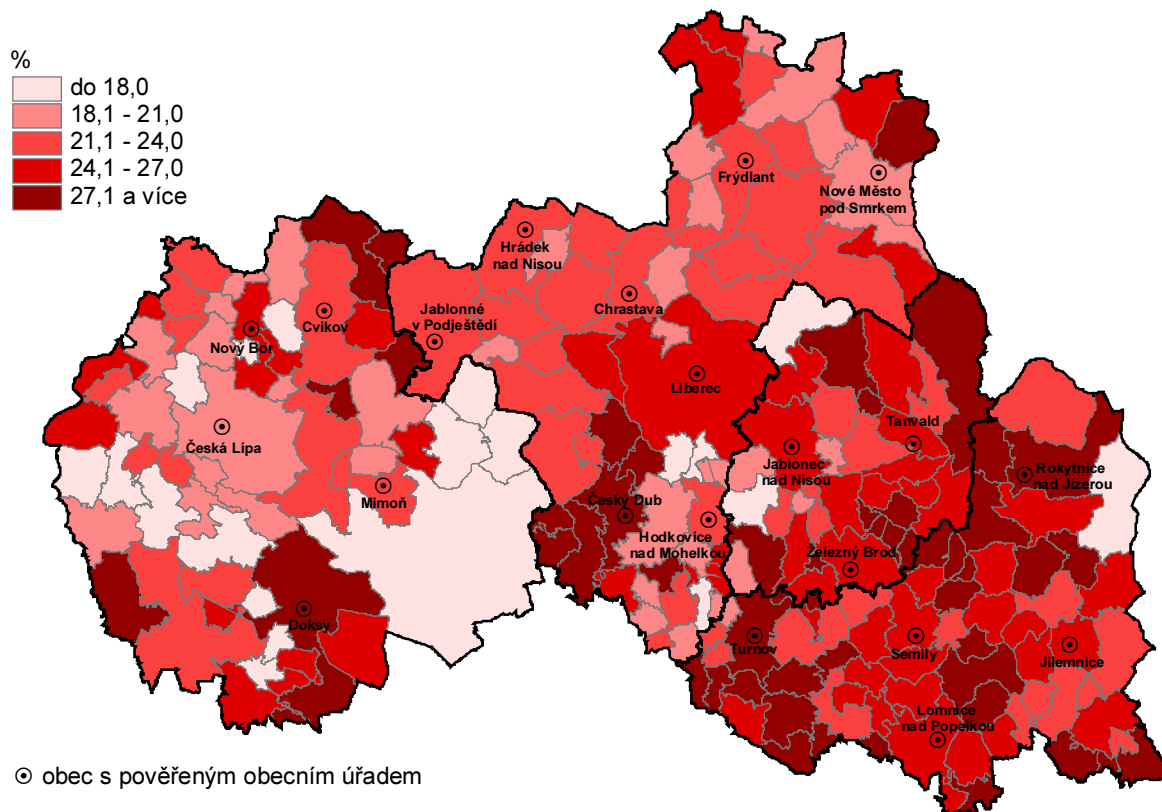
Podíl obyvatel ve věku 60 a více let na celkovém počtu obyvatel v obcích Libereckého kraje k 31. 12. 2008



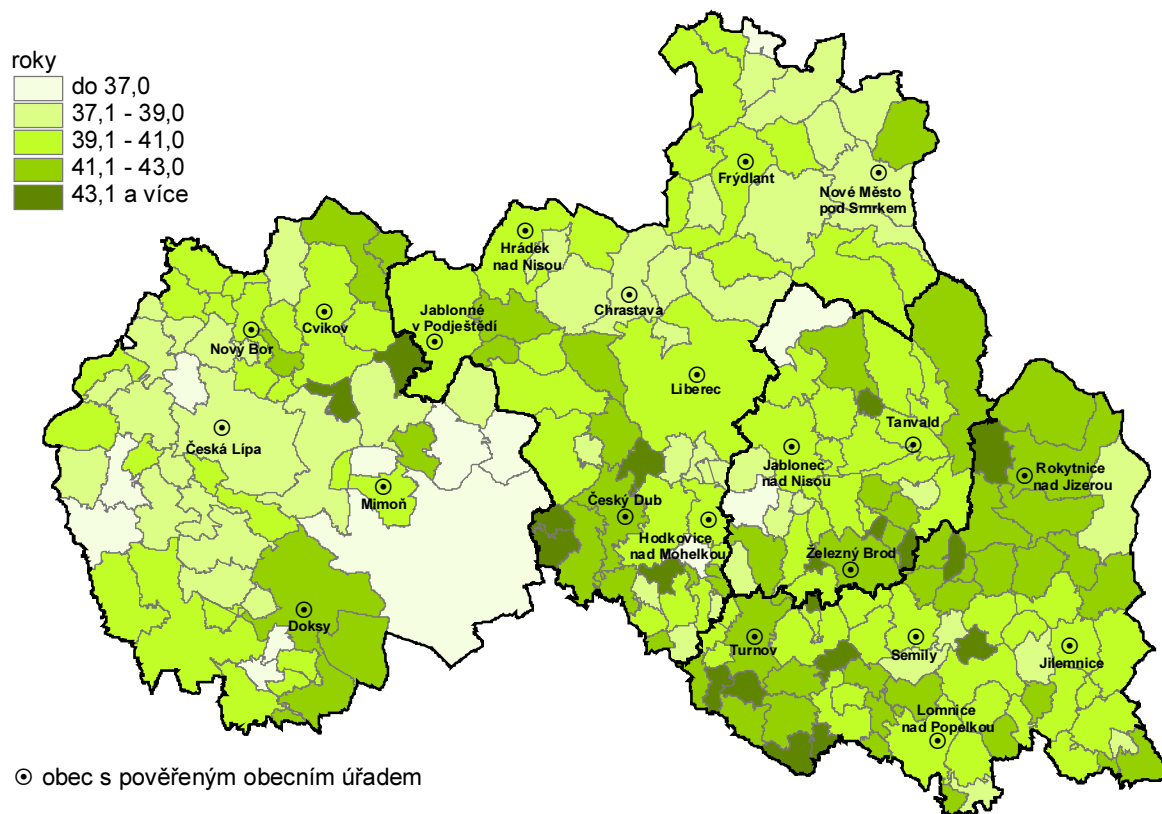
Podíl mužů ve věku 60 a více let na celkovém počtu mužů v obcích Libereckého kraje k 31. 12. 2008



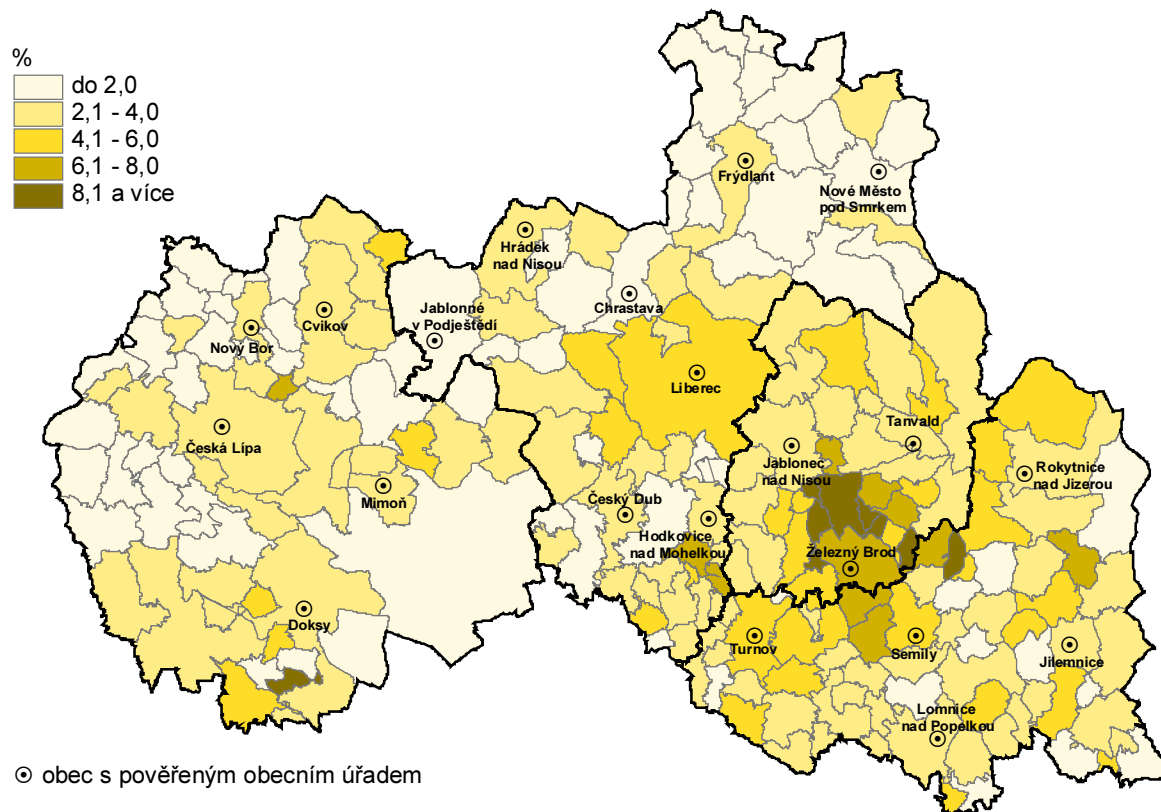
Podíl žen ve věku 60 a více let na celkovém počtu žen v obcích Libereckého kraje k 31. 12. 2008



Průměrný věk obyvatel v obcích Libereckého kraje k 31. 12. 2008



Podíl zaměstnaných ve věku 60 a více let na celkovém počtu zaměstnaných v obcích Libereckého kraje 1. 3. 2001



Podíl nezaměstnaných ve věku 50 a více let na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání v obcích Libereckého kraje k 31. 12. 2008

